

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 4.6.2026 г.
COM(2026) 273 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКАТА ЦЕНТРАЛНА БАНКА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ**

Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Ефективните правосъдни системи са от съществено значение за прилагането на правото на ЕС и за утвърждаването на върховенството на закона и на други ценности, на които се основава ЕС и които са общи за държавите членки. Когато прилагат правото на ЕС, националните съдилища действат като съдилища на ЕС. Националните съдилища са тези, които на първо място гарантират ефективното прилагане на правата и задълженията, установени в правото на ЕС (вж. задължението на държавите членки за осигуряване на ефективна правна защита в областите, обхванати от правото на Съюза, съгласно член 19 от Договора за Европейския съюз (ДЕС)).

В допълнение, ефективните правосъдни системи също са от съществено значение за взаимното доверие и за подобряването на инвестиционния климат и устойчивостта на растежа в дългосрочен план. Ето защо подобряването на ефикасността, качеството и независимостта на националните правосъдни системи е сред приоритетите на европейския семестър — годишния цикъл на ЕС за координация на икономическите политики. В компаса за конкурентоспособността на ЕС ⁽¹⁾ и в годишния доклад от 2026 г. за единния пазар и конкурентоспособността ⁽²⁾ се припомня, че зачитането на върховенството на закона е от основно значение за функционирането на единния пазар, тъй като осигурява стабилни условия за дейност, които дават на ЕС и неговите държави членки конкурентно предимство в световен мащаб. Зачитането на върховенството на закона гарантира стопанска среда, в която законите се прилагат ефективно и еднакво, предприятията могат да работят в друга държава членка при равни условия с местните дружества, а бюджетите се изразходват прозрачно и обосновано.

Добре функциониращите и напълно независими правосъдни системи могат да окажат положително въздействие върху инвестициите и са от ключово значение за тяхната защита. Те са свързани с по-висока производителност и конкурентоспособност. Те са важни също и за осигуряването на ефективно трансгранично изпълнение на договори, административни решения и разрешаване на спорове, което е от съществено значение за един добре функциониращ единен пазар ⁽³⁾.

В този контекст в информационното табло на ЕС в областта на правосъдието се предоставя годишен преглед на показателите, като са измерени трите основни параметри на всяка ефективна правосъдна система:

- ефикасност;
- качество;
- независимост.

В информационното табло за 2026 г. се съдържат също така нови и актуализирани данни относно достъпа до правосъдие за хората с увреждания, избрани правомощия на органите по въпросите на равенството, конкретни мерки за съобразено с правата на детето правосъдие/съдебни производства, предотвратяването на корупцията и

¹ Компас на ЕС от 2025 г. за възвръщане на конкурентоспособността и осигуряване на устойчив просперитет, COM(2025) 30 final.

² COM(2026) 46 final.

³ Вж. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Установяване и преодоляване на пречките пред единния пазар“, COM(2020)93 и придружаващия го SWD(2020)54.

цифровизацията на правосъдието (⁴). В съответствие с практиката, започнала в изданието от 2025 г., в информационното табло за 2026 г. продължават да се разработват показатели от специфично значение за функционирането на единния пазар, за които ефективните правосъдни системи и зачитането на върховенството на закона са от основно значение. В него се затвърждава бизнес измерението и измерението, свързано с единния пазар, като са представени нови показатели за органите за контрол на обществените поръчки от първа инстанция, върховните одитни институции и националните компетентни органи.

⁴ Вж. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Цифровизация на правосъдието в Европейския съюз: Инструментариум от възможности“, COM(2020) 710, и придружаващия го работен документ на службите на Комисията SWD(2020)540.

През 2020 г. Комисията създаде всеобхватен годишен цикъл относно върховенството на закона с цел да задълбочи наблюдението си на ситуацията в областта на върховенство на закона в държавите членки. Цикълът относно върховенството на закона представлява превантивен инструмент, който насърчава диалога и съвместната осведоменост по въпросите в областта на върховенството на закона. В основата на цикъла е годишният доклад относно върховенството на закона, в който се предоставя обобщение на значимите събития — както положителни, така и отрицателни — във всички държави членки и в ЕС като цяло. Докладът, чието последно издание беше публикувано на 8 юли 2025 г., се основава на различни източници, включително на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието⁽⁵⁾. Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. беше доразвито и за да се отрази нуждата от допълнителна сравнителна информация, установена по време на изготвянето на Доклада относно върховенството на закона за 2025 г.

Какво представлява Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието?

Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието е годишен сравнителен информационен инструмент. Неговата цел е да помага на държавите членки да подобрят ефективността на своите национални правосъдни системи, като им предоставя обективни, надеждни и сравними данни по редица показатели, свързани с оценката на i) ефикасността, ii) качеството и iii) независимостта на правосъдните системи във всички държави членки. В информационното табло не се представя едно-единствено общо класиране. В него по-скоро се прави преглед на начина на функциониране на правосъдните системи на всички държави членки въз основа на показатели, които са от общ интерес и значение за всички държави членки.

С информационното табло не се насърчава конкретен вид правосъдна система и всички държави членки се разглеждат на равни начала.

Ефикасността, качеството и независимостта са основните параметри на всяка ефективна правосъдна система, независимо от модела или правната традиция, на които се основава националната правосъдна система. Данните за тези три параметъра следва да бъдат разглеждани заедно, тъй като трите често са взаимосвързани (инициативи, чиято цел е подобряване на един от тях, може да повлияят и на друг).

В информационното табло са представени показатели, обхващащи главно граждански, търговски и административни дела, а при наличие на данни — и някои наказателни дела (т.е. дела за изпиране на пари и подкуп в съдилища на първа инстанция). Целта на таблото е да се помогне на държавите членки в усилията им да създадат ефективна и благоприятна среда за инвестиции, която работи в интерес на бизнеса и гражданите. Информационното табло е сравнителен инструмент, който се развива в хода на диалога с държавите членки и Европейския парламент⁽⁶⁾. С него се цели да се оценят основните параметри на една ефективна правосъдна система и да се предоставят съответни годишни данни.

Каква е методиката на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието?

При изготвянето на информационното табло се използват различни източници на информация. Европейската комисия за ефикасност на правосъдието (СЕРЕЈ) към Съвета на Европа, с която Комисията сключи договор за извършването на специално годишно проучване, предоставя голяма част от количествените данни. Данните обхващат периода 2014—2024 г. и са предоставени от държавите членки в съответствие с методиката на СЕРЕЈ. Проучването съдържа

⁵ https://commission.europa.eu/publications/2025-rule-law-report-communication-and-country-chapters_bg

⁶ Например Резолюция на Европейския парламент от 29 май 2018 г. относно Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2017 г. (P8_TA(2018)0216).

също така подробни коментари и специфични за всяка държава информационни документи, които дават повече контекст. Те следва да бъдат разглеждани заедно с цифровите данни ⁽⁷⁾.

Събраните от СЕРЕЈ данни относно продължителността на производствата показват „необходимото време за разглеждане на висящите дела“ — очакваната продължителност на съдебните производства (изчислена като съотношението между висящи и решени дела в продължение на една година). Данните относно ефикасността на съдилищата и административните органи, когато прилагат правото на ЕС в конкретни области, показват средната продължителност на производствата, изведена от действителната продължителност на съдебните дела. Следва да се отбележи, че продължителността на съдебните производства може да се различава значително в отделните населени места на дадена държава членка. В градските центрове, където търговските дейности може да доведат до по-голям обем дела, е възможно делата да се разглеждат изключително дълго време.

Другите източници на данни, които обхващат периода 2014—2025 г., са:

- групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи ⁽⁸⁾;
- националните звена за контакт в борбата с корупцията ⁽⁹⁾;
- Европейската мрежа на съдебните съвети (ЕМСС) ⁽¹⁰⁾;
- Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС (NPSJC) ⁽¹¹⁾;
- Асоциацията на държавните съвети и върховните административни юрисдикции на ЕС (ACA-Europe) ⁽¹²⁾;
- Съветът на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) ⁽¹³⁾;
- Европейската мрежа по конкуренция (ЕМК) ⁽¹⁴⁾;
- Мрежата на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки ⁽¹⁵⁾;

⁷ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en.

⁸ С цел да подпомогне изготвянето на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието и да насърчи обмена на най-добри практики във връзка с ефективността на правосъдните системи Комисията поиска от държавите членки да определят две лица за контакт — едно от системата на съдебната власт и едно от Министерството на правосъдието. Тази неформална група провежда редовни срещи.

⁹ Комисията поддържа неформална група от лица за контакт, работещи в областта на борбата с корупцията. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/democracy-eu-citizenship-anti-corruption/anti-corruption/eu-network-against-corruption_bg.

¹⁰ ЕМСС обединява националните институции на държавите членки, които са независими от изпълнителната и законодателната власт и отговарят за поддържането на съдебната власт, за да може тя да осигурява независимо правораздаване: <https://www.encj.eu/>.

¹¹ NPSJC осигурява форум, който дава възможност на европейските институции да поискат становищата на върховните съдилища, и ги сближава, като насърчава дискусиите и обмена на идеи: <http://network-presidents.eu/>.

¹² ACA-Europe е съставена от Съда на ЕС и държавните съвети или върховните административни юрисдикции на всяка държава — членка на ЕС: <https://www.aca-europe.eu/index.php/en/>.

¹³ CCBE представлява европейските адвокатури и правни общества и общите им интереси пред европейски и други международни институции. Той редовно осъществява връзка между своите членове и европейските институции, международни организации и други правни организации по света: <https://www.ccbe.eu/>.

¹⁴ ЕМК бе създадена като форум за дискусии и сътрудничество между европейските органи за защита на конкуренцията в случаите, в които се прилагат членове 101 и 102 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС). ЕМК представлява рамката за тясно сътрудничество, предвидена в Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета. Комисията и националните органи за защита на конкуренцията на всички държави — членки на ЕС, си сътрудничат чрез ЕМК: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_bg.html.

¹⁵ Мрежата на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки е създадена с цел засилване на сътрудничеството между националните първоинстанционни органи за контрол на обществените поръчки в ЕС. Ролята на групата е да консултира Европейската комисия по въпроси, свързани с прилагането на директивите относно средствата за правна защита и функционирането на националните системи за правна защита. Като следствие от оценката на ефективността на директивите относно средствата за правна защита (C

- Комитетът по съобщенията (COCOM) ⁽¹⁶⁾;
- Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост ⁽¹⁷⁾;
- Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите (СОЗП) ⁽¹⁸⁾;
- Експертната група по въпросите на изпирането на пари и финансирането на тероризма (EGMLTF) ⁽¹⁹⁾;
- Евростат ⁽²⁰⁾;
- националните звена за контакт в борбата с корупцията ⁽²¹⁾;
- Мрежата на прокурорите или еквивалентните институции на равнище върховни съдилища на държавите — членки на ЕС (Мрежата NADAL) ⁽²²⁾;
- комитет за контакти по въпросите на върховните одитни институции ⁽²³⁾, и
- Съвет на нотариусите на Европейския съюз (CNUE) ⁽²⁴⁾.

С течение на времето методиката за информационното табло се доразвива и усъвършенства в тясно сътрудничество с групата от лица за контакт относно националните правосъдни системи, по-специално чрез въпросник (който се актуализира ежегодно) и чрез събиране на данни относно някои аспекти от функционирането на правосъдните системи.

Достъпът до данни, особено по показателите относно ефикасността на правосъдните системи, продължава да се подобрява. Това се дължи на факта, че голям брой държави членки са инвестирали в своя капацитет за изготвяне на по-добра статистика за съдебната система. Съществуващите все още затруднения при събирането или предоставянето на данни, ако има такива, се дължат на недостатъчен статистически капацитет или на факта, че националните категории, за които се събират данни, не отговарят съвсем точно на използваните в информационното табло. Само в много малко на брой случаи пропуските в данните се дължат на липсата на предоставена информация от страна на националните органи. Комисията продължава да насърчава държавите членки да намалят допълнително тези пропуски в данните.

ОМ(2017) 28 final от 24 януари 2017 г.) Комисията насърчава първоинстанционни органи за контрол да си сътрудничат с цел подобряване на обмена на информация и добри практики.

¹⁶ COCOM е съставен от представители на държавите — членки на ЕС. Основната му роля е да дава становища по проектите на мерки, които Комисията възнамерява да приеме по въпроси, свързани с цифровия пазар: <https://ec.europa.eu/transparency/comitology-register/screen/committees>.

¹⁷ Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост е мрежа от експерти и специализирани заинтересовани страни. Тя е съставена от представители на публичния и частния сектор, които си сътрудничат в рамките на активни работни групи: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/bg/web/observatory/home>.

¹⁸ СОЗП е мрежа от национални органи, отговарящи за прилагането на законодателството на ЕС за защита на потребителите в държавите от ЕС и ЕИП: https://commission.europa.eu/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/enforcement-consumer-protection/consumer-protection-cooperation-network_bg.

¹⁹ EGMLTF провежда редовни заседания с цел споделяне на мнения и подпомагане на Комисията при определянето на политики и изготвянето на нови законодателни актове за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=bg&do=groupDetail.groupDetail&groupID=2914>.

²⁰ Евростат е статистическата служба на ЕС: <https://ec.europa.eu/eurostat/>.

²¹ Комисията поддържа неформална група от лица за контакт, работещи в областта на борбата с корупцията. Вж. също https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/democracy-eu-citizenship-anti-corruption/anti-corruption/eu-network-against-corruption_bg.

²² <https://www.npg-nadal.eu/>

²³ Комитетът за контакти обединява ръководителите на върховните одитни институции на държавите членки и Европейската сметна палата и предоставя форум за дискусии и засилване на сътрудничеството в областта на одита и свързаните с него дейности. <https://www.eca.europa.eu/sites/CC/en/pages/about.aspx>.

²⁴ Съветът на нотариусите на Европейския съюз (CNUE) е официалният орган, представляващ нотариалната професия в отношенията ѝ с институциите на ЕС, и обединява нотариатите на 22-те държави членки, запознати с тези институции. <https://www.notariesofeurope.eu/fr/>.

Как Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието подпомага европейския семестър и по какъв начин е свързано с Механизма за възстановяване и устойчивост?

С информационното табло се предоставят данни за оценка на ефикасността, качеството и независимостта на националните правосъдни системи. Целта е по този начин да се помогне на държавите членки да подобрят ефективността на своите национални правосъдни системи. Като дава възможност за сравняване на информация за правосъдните системи на държавите членки, информационното табло улеснява определянето на най-добрите практики и откриването на слабости, както и проследяването на предизвикателствата и постигнатия напредък. В контекста на европейския семестър се извършват специфични за всяка държава оценки чрез двустранен диалог с националните органи и съответните заинтересовани страни. Когато установените слабости имат макроикономическо значение, анализът в рамките на европейския семестър може да мотивира Комисията да предложи на Съвета да приеме специфични за отделни държави препоръки за подобряване на националните им правосъдни системи ⁽²⁵⁾.

По линия на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ) бяха предоставени повече от 577 милиарда евро под формата на заеми и безвъзмездна финансова подкрепа, от които всяка държава членка ще трябва да отдели най-малко 20 % за цифровия преход и най-малко 37 % за мерки, допринасящи за целите в областта на климата. С МВУ се предоставя възможност за предприемане на действия в отговор на специфичните за всяка държава препоръки, свързани с националните правосъдни системи, и за ускоряване на националните усилия за завършване на цифровата трансформация на правосъдните системи. Плащанията към държавите членки в рамките на МВУ, който е основан на резултатите, зависят от изпълнението на ключовите етапи и целите. Около 6 300 ключови етапа и цели са свързани с инвестиции и реформи. Съгласно Регламента за МВУ, преди приемането на планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ) на държавите членки, Комисията трябваше да оцени дали с тях би могло да се допринесе за ефективното справяне с всички или със значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, или с предизвикателствата, посочени в други документи на Комисията, приети в контекста на европейския семестър ⁽²⁶⁾. В ПВУ на държавите членки са включени около 285 ключови етапа и цели за укрепване на върховенството на закона чрез повишаване на ефективността, качеството и независимостта на съдебната система, както и на рамката за борба с корупцията, включително борбата с изпирането на пари. До май 2026 г., след извършването на плащанията по предварителното финансиране, както и след исканията за плащане на държавите членки, са отпуснати общо 400 милиарда евро под формата на безвъзмездни средства и заеми по линия на МВУ²⁷.

Защо ефективните правосъдни системи са важни за създаването на благоприятна за инвестиции бизнес среда?

²⁵ В рамките на европейския семестър Съветът, въз основа на предложението на Комисията, отправи до седем държави членки през 2019 г. (HR, IT, CY, HU, MT, PT и SK) и до осем държави членки през 2020 г. (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT и SK) специфични препоръки относно правосъдните им системи. През 2021 г. не бяха отправени специфични за отделните държави препоръки поради текущите процеси в рамките на МВУ. През 2022 г. имаше две държави членки (Полша и Унгария) със специфични препоръки, свързани с независимостта на съдебната власт. През 2024 г. към една държава членка беше отправена специфична препоръка, свързана с ефективността, независимостта и почтеността на съдебната и антикорупционната система (Словакия). През 2025 г. седем държави членки получиха специфична препоръка, свързана с ефективността, независимостта и почтеността на съдебната и антикорупционната система (BG, EL, ES, IT, HU, PT и SK).

²⁶ Член 19, параграф 3, буква б) и член 24, параграфи 3 и 5 от Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост, ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17. Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието е един от източниците на информация, използвани за целите на европейския семестър. Тази информация не предопределя оценката на Комисията на задоволителното изпълнение на ключовите етапи и целите по линия на МВУ.

²⁷ Допълнителна информация може да бъде намерена в набора от показатели за възстановяване и устойчивост, на разположение на адрес: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html.

Ефективните правосъдни системи, които поддържат върховенството на закона, имат положително икономическо въздействие. Чрез зачитане на върховенството на закона се гарантира стопанска среда, в която законите се прилагат ефективно и еднакво и предприятията могат да осъществяват дейност в друга държава членка при равни условия с местните дружества. Зачитането на върховенството на закона е от основно значение за функционирането на единния пазар и за поддържането на стабилни условия за дейност, които дават на ЕС и неговите държави членки конкурентно предимство в световен мащаб⁽²⁸⁾. Ефективните правосъдни системи също така са от особено значение в контекста на европейския семестър и МВУ. Когато съдебните системи гарантират ефективно упражняване на правата, вероятността кредиторите да отпускат заеми е по-голяма, разходите по сделките намаляват и предприятията са по-склонни да инвестират, доверието е по-голямо, а склонността към извършване на опортюнистични действия — по-малка. В действителност наличието на ефективна правосъдна система е от жизненоважно значение за устойчивия икономически растеж. Тя може да подобри бизнес климата, да насърчи иновациите, да привлече преки чуждестранни инвестиции, да осигури данъчни приходи и да подкрепи икономическия растеж. Ползите от добре функциониращите национални правосъдни системи върху икономиката се потвърждават в разнообразни научни изследвания⁽²⁹⁾, включително от Международния валутен фонд (МВФ)⁽³⁰⁾, Европейската централна банка (ЕЦБ)⁽³¹⁾, Европейската мрежа на съдебните съвети⁽³²⁾, Организацията за икономическо

²⁸ Компас за конкурентоспособността на ЕС, COM(2025) 30 final, стр. 19, Годишен доклад от 2025 г. за единния пазар и конкурентоспособността, COM(2025) 26 final, стр. 3.

²⁹ Khan, M.A. и др., 2024 г. Justice and finance: Does judicial efficiency contribute to financial system efficiency? (Правосъдие и финанси: Ефективността на съдебната система допринася ли за ефективността на финансовата система?), *Borsa Istanbul Review* 24(2): стр. 248—255, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214845023001709>; Chemin, M., 2020 г. Judicial efficiency and firm productivity: Evidence from a world database of judicial reforms (Ефективност на съдебната система и производителност на предприятията: Данни от световната база данни за съдебните реформи), *The Review of Economics and Statistics* 102(1): стр. 49—64, <https://direct.mit.edu/rest/article/102/1/49/58536/Judicial-Efficiency-and-Firm-Productivity-Evidence>; Karapoulos, P. и Rizos, A., 2024 г. Judicial efficiency and economic growth: Evidence based on European Union data (Ефективност на съдебната система и икономически растеж: Доказателства, основани на данни от Европейския съюз), *Scottish Journal of Political Economy* 71(1): стр. 101—131, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/sjpe.12357?msocid=1a8244b340af65701f02511641c36474>.

³⁰ МВФ, Regional Economic Outlook (Регионална икономическа перспектива), ноември 2017 г., *Europe: Europe Hitting its Stride (Европа влиза в ритъм)*, стр. xviii, 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en>.

³¹ ЕЦБ, Structural policies in the euro area (Структурни политики в еврозоната), юни 2018 г., ECB Occasional Paper Series (Тематични материали на ЕЦБ) № 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.

³² Европейска мрежа на съдебните съвети и Център „Монтен“ за върховенство на закона и правораздаване към Университета в Утрехт, Economic value of the judiciary — A pilot study for five countries on volume, value and duration of large commercial cases (Икономическа стойност на съдебната система — пилотно проучване за пет държави относно обема, стойността и продължителността на големите търговски дела), юни 2021 г.: <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-Reports/Economic%20value%20of%20the%20judiciary%20-%20pilot%20study.pdf>.

сътрудничество и развитие (ОИСР) ⁽³³⁾, Световния икономически форум ⁽³⁴⁾ и Световната банка ⁽³⁵⁾.

Резултатите от проведено проучване показват тясна зависимост между намаляването на продължителността на съдебните производства (измервана като необходимото време за разглеждане на висящи дела ⁽³⁶⁾) и ръста на броя на дружествата ⁽³⁷⁾. Освен това според проучването по-високият дял от дружествата, които възприемат правосъдната система като независима, е свързан с по-голям оборот на дружествата и по-голям ръст на производителността ⁽³⁸⁾. Друго проучване посочва, че достъпът до правосъдие има значително положително въздействие върху икономическия растеж ⁽³⁹⁾.

В други проучвания се подчертава значението на ефективната национална правосъдна система при вземането на инвестиционни решения от страна на дружествата и способността ѝ да разрешава спорове, свързани с права върху интелектуална собственост. Например в едно проучване 93 % от големите дружества са отговорили, че систематично и редовно извършват преглед на състоянието на върховенството на закона (включително независимостта на съдебната власт) в държавите, в които инвестират ⁽⁴⁰⁾. В друго проучване повече от половината от малките и средните предприятия (МСП) са отговорили, че разходите за съдебни производства и прекомерната им продължителност са сред основните причини да не започват съдебни производства за нарушения на права върху интелектуална собственост ⁽⁴¹⁾. Значението на ефективните правосъдни системи за функционирането на единния пазар, и по-специално за предприятията, е подчертано и в съобщенията на Комисията *относно установяването и*

³³ Вж. например, ОИСР, What makes civil justice effective? (Какво прави гражданското правосъдие ефективно?), OECD Economics Department Policy Notes (Бележки по икономическата политика на Икономическия отдел на ОИСР), № 18, юни 2013 г. и *пак там*, The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics (Икономика на гражданското правосъдие: нови сравнителни данни и емпиричен анализ), OECD Economics Department Working Papers (работни документи на Икономическия отдел на ОИСР), № 1060, август 2013 г.

³⁴ Световен икономически форум, The Global Competitiveness Report 2019 (Доклад за глобалната конкурентоспособност за 2019 г.), октомври 2019 г.: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>.

³⁵ Световна банка, World Development Report 2017: Governance and the Law, Chapter 3: The role of law (Доклад за световното развитие за 2017 г.: Управлението и правото, глава 3: Ролята на правото), стр. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

³⁶ Показателят „необходимо време за разглеждане на висящите дела“ съответства на броя на нерешените дела, разделен на броя на решените дела в края на годината и умножен по 365 (дни). Това е стандартен показател, разработен от CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

³⁷ Vove, V. и Elia, L., 2017 г. The judicial system and economic development across EU Member States (Съдебната система и икономическото развитие в държавите — членки на ЕС), Технически доклад на Съвместния изследователски център, EUR 28440 EN, Служба за публикации на ЕС, Люксембург: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

³⁸ *Пак там*.

³⁹ В проучването е използвана структурната еволюция от 1970 г. до 2019 г. в броя на съдиите като показател за достъп до правосъдие. Deseau A., Levai A. и Schmiegelow M., 2025 г. Access to justice and economic development: Evidence from an international panel dataset (Достъп до правосъдие и икономическо развитие: доказателства от международния панел от набори от данни), European Economic Review, том 172, 104947: <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2024.104947>.

⁴⁰ Звено за разузнаване на „Икономист“, Risk and Return — Foreign Direct Investment and the Rule of Law (Риск и възвръщаемост — преките чуждестранни инвестиции и върховенството на закона), 2015 г. http://www.biiicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, стр. 22.

⁴¹ Служба на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO), Информационно табло за интелектуалната собственост (ИС) и МСП за 2016 г.: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_bg.pdf.

преодоляването на пречките пред единния пазар ⁽⁴²⁾ и плана за действие за ефективно прилагане на правилата на единния пазар ⁽⁴³⁾.

Как Комисията подпомага осъществяването на добри реформи в областта на правосъдието чрез техническа подкрепа?

От 2021 г. до 2025 г. по линия на Инструмента за техническа подкрепа (ИТП), на разположение чрез работната група за реформи и инвестициите (SG REFORM), е предоставено финансиране по 36 проекта, по които се изпълняват 43 реформи, в подкрепа на 20 държави членки за провеждане на техните реформи в областта на правосъдието. ИТП подпомага проекти, насочени към подобряване на качеството и ефективността на правосъдието, като например въвеждане на технологии за по-добро управление на работните процеси по делата и прилагане на основан на данни подход за разпределение на делата и ресурсите, улесняване на достъпа до правосъдие на уязвимите групи и повишаване на капацитета на прокуратурата за ефективно водене на съдебни спорове по знакови и трансгранични дела за корупция.

Поканата за представяне на предложения по ИТП от 2025 г. осигури платформа на държавите членки да кандидатстват за подкрепа за реформи в областта на цифровизацията, като например използване на технологии за справяне с предизвикателствата, свързани с масовите искове, и автоматизиране на рутинни задачи с цел намаляване на ръчния труд и грешките, така че съдиите и административният персонал да могат да се съсредоточат върху по-сложните задачи. С ИТП се оказва подкрепа за държавите членки и при изпълнението на техните ПВУ. ПВУ включват действия за подобряване на ефективността на правосъдието, а именно чрез цифровизация, намаляване на натрупаните дела, подобряване на управлението на съдилищата и делата и реформа на съдебната карта.

Как програма „Правосъдие“ подпомага ефективността на правосъдните системи?

С общ бюджет от около 305 милиона евро за периода 2021—2027 г. по програма „Правосъдие“ се предоставя подкрепа за по-нататъшното развитие на европейското пространство на правосъдие въз основа на върховенството на закона, включително независимостта, качеството и ефикасността на правосъдната система, въз основа на взаимното признаване и взаимното доверие, както и на съдебното сътрудничество. През 2025 г. бяха предоставени около 40,7 милиона евро за финансиране на проекти и други дейности в рамките на трите специфични цели на програмата: i) насърчаване на съдебното сътрудничество по гражданскоправни и наказателноправни въпроси; ii) обучение на практикуващи юристи в областта на гражданското и наказателното право и правото относно основните права на ЕС, правните системи на държавите членки и върховенството на закона; iii) насърчаване на достъпа до правосъдие (включително електронното правосъдие); защита на правата на жертвите и правата на лицата, заподозрени или обвинени в извършването на престъпление; и подпомагане на разработването и използването на цифрови инструменти, както и за поддържане и разширяване на европейския портал за електронно правосъдие.

Защо Комисията наблюдава цифровизацията на националните правосъдни системи?

Цифровизацията на правосъдието е ключова за повишаване на ефективността, качеството и устойчивостта на правосъдните системи, като същевременно улеснява достъпа до правосъдие. Цифровите инструменти също повишават съдебното сътрудничество. След пандемията от COVID-19 държавите членки ускориха реформите за модернизация в тази област. Изкуственият интелект („AI“) се използва все по-често и в областта на правосъдието⁽⁴⁴⁾.

⁴² COM(2020)93 и SWD(2020)54.

⁴³ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, *Дългосрочен план за действие за по-добро изпълнение и ефективно прилагане на правилата на единния пазар*, COM(2020)94, по-специално действия 4, 6 и 18.

⁴⁴ Изкуственият интелект може да допринесе за по-ефективна правосъдна система, като помага на съдиите и съдебните специалисти да се съсредоточат върху основната си работа. Например ИИ се

От 2013 г. насам Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието съдържа сравнителна информация по отношение на цифровизацията на правосъдието в държавите членки, например относно онлайн достъпа до съдебни решения или онлайн подаването на иски и последващите действия. В последователни години бяха добавени нови данни за цифровизацията на правосъдието.

С Регламент (ЕС) 2023/2844 относно цифровизацията на съдебното сътрудничество по трансгранични гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни въпроси ⁽⁴⁵⁾ се дава възможност на физическите и юридическите лица да комуникират по електронен път с компетентните съдебни органи в контекста на трансгранични производства, както и да плащат съдебни такси по електронен път.

С регламента също така се създава правно основание за провеждането на заседания чрез видеоконферентна връзка по трансгранични граждански, търговски и наказателни дела. Освен това се създава и цифров канал за комуникация за обмен на данни между компетентните съдебни органи. В този контекст чрез информационното табло на ЕС в областта на правосъдието се следи напредъкът, постигнат от държавите членки при прилагането на регламента и използването на видеоконферентна връзка.

Основни констатации от информационното табло на ЕС в областта на правосъдието допринесоха за стратегията „Цифрово правосъдие@2030“ за периода 2025—2030 г. относно използването на цифрови технологии, за да се направят системите на ЕС за гражданско и наказателно правосъдие по-ефективни, устойчиви и сигурни. ⁽⁴⁶⁾.

използва за проследяване на дела, подаване на документи или обработка на повтарящи се задачи, както и за проучване на законодателството и съдебната практика.

⁴⁵ Регламент (ЕС) 2023/2844 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2023 г. относно цифровизацията на съдебното сътрудничество и на достъпа до правосъдие по трансгранични гражданскоправни, търговскоправни и наказателноправни въпроси и за изменение на определени актове в областта на съдебното сътрудничество, PE/50/2023/REV/1, ОВ L, 2023/2844, 27.12.2023 г.

⁴⁶ [COM\(2025\)802](#) — стратегия „Цифрово правосъдие@2030“.

2. Основни констатации от Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г.

Ефикасността, качеството и независимостта са основни параметри на ефективната правосъдна система. В информационното табло са представени показатели за всеки един от тези параметри.

2.1. Ефикасност на правосъдните системи

В информационното табло са представени показатели за ефикасността на производствата в областта на гражданското, търговското и административното право в широк смисъл, както и в специфични области, в които административните органи и съдилищата прилагат правото на ЕС ⁽⁴⁷⁾.

2.1.1. Обобщение относно ефикасността на правосъдните системи

Ефикасните правосъдни системи управляват натовареността и изоставането си при разглеждането на дела, а постановяването на решения става без излишно забавяне. Поради това основните показатели, използвани в информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за наблюдение на ефикасността на правосъдните системи, са **продължителността на производствата** (необходимото време за разглеждане на висящите дела или средният срок в дни, необходим за решаване на дадено дело), **делът на приключените производства** (съотношението между броя на решените дела и броя на новозаведените дела) и броят на **висящите дела** (които в края на годината остава да бъдат разгледани).

Общи данни за ефикасността

Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. съдържа данни за ефикасността за период от 10 години (2014—2024 г.). Този период от време позволява тенденциите да станат очевидни и дава възможност да се отчете фактът, че при реформите в областта на правосъдието често е необходимо време, за да се прояви тяхното въздействие.

Данните от 2014 г. до 2024 г. за гражданските, търговските и административните дела показват положителни тенденции в повечето случаи. След спада в ефикасността, отчетен през периода 2020 —2021 г., който е възможно да се дължи на пандемията от COVID-19, през 2022 г. се наблюдава връщане към нивата на ефикасност от 2019 г. През 2023 г. и 2024 г. в някои от отчитащите данни държави членки ефикасността продължи да се подобрява, докато в други нивата на ефикасност останаха стабилни. Това показва ефекта от мерките, предприети от държавите членки, за да направят своите системи по-устойчиви на смущения в бъдеще.

В държавите членки, за които в миналото в контекста на европейския семестър се считаше, че са изправени пред специфични предизвикателства, е налице известно положително развитие ⁽⁴⁸⁾.

⁴⁷ Изпълнението на съдебните решения също е важно за ефикасността на правосъдната система. Не са налице обаче леснодостъпни сравними данни. Повече подробности за ситуацията в отделните държави членки са представени в проучването от 2025 г. относно функционирането на съдебните системи в държавите — членки на ЕС, — профили на държавите, проведено от секретариата на СЕПЕJ за Комисията: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en.

⁴⁸ В рамките на европейския семестър Съветът, въз основа на предложението на Комисията, отправи до седем държави членки през 2019 г. (HR, IT, CY, HU, MT, PT и SK) и до осем държави членки през

- От 2014 г. насам, въз основа на наличните данни за тези държави членки, **продължителността на съдебните производства на първа инстанция** в широката категория „всички дела“ (графика 4) намалява или е останала стабилна в 12 държави членки. При категорията „спорни производства по граждански и търговски дела“ (графика 5) продължителността на съдебните производства на първа инстанция продължи да намалява или остана стабилна в 10 държави членки, докато в останалите 16 продължителността се е увеличила. При административните дела (графика 7) от 2014 г. насам продължителността на производствата е намаляла или е останала стабилна в около 12 държави членки. В сравнение с предходната година през 2024 г. продължителността на производствата при административните дела е намаляла в девет държави членки.
- В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието се представят данни за **продължителността на производствата на всички съдебни инстанции** за спорните производства по граждански и търговски дела (графика 6), както и за административните дела (графика 8). Данните показват, че в осем от държавите членки, за които е установено, че срещат затруднения във връзка с продължителността на производствата в първоинстанционните съдилища, съдилищата от по-висша инстанция са работили по-ефикасно. В шест други държави членки, които срещат затруднения обаче, средната продължителност на производствата в съдилищата от по-висша инстанция е дори по-голяма, отколкото в първоинстанционните съдилища.
- В широката категория „всички дела“ и в категорията „спорни производства по граждански и търговски дела“ (графики 9 и 10) **общият брой на държавите членки, в които делът на приключените производства е над 100 %**, е намалял в сравнение с 2023 г. През 2024 г. 17 държави членки, включително тези, които са изправени пред предизвикателства, са отчетели висок дял на приключените производства (над 97 %). Това означава, че като цяло съдилищата са в състояние да се справят с новозаведените дела в тези категории. Що се отнася до административните дела (графика 11), през 2024 г. в 12 държави членки делът на приключените производства е останал като цяло същият, както през 2023 г. Макар че делът на приключените производства по отношение на административните дела като цяло е по-нисък в сравнение с други категории дела, седем държави членки продължават да постигат добър напредък. По-специално пет от държавите членки, срещащи затруднения, отчетат увеличение на дела на приключените административни производства от 2014 г. насам.

2020 г. (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT и SK) специфични препоръки относно правосъдните им системи. През 2021 г. нямаше специфични препоръки поради текущия процес в рамките на МВУ. През 2022 г. имаше две държави членки (PL и HU) със специфични препоръки, свързани с независимостта на съдебната власт. Освен това през 2023 г. за две държави членки (HU, PL) беше посочена правосъдната система. През 2023 г. единствено Полша получи специфична препоръка за правосъдната си система, която бе основана на специфичната препоръка от 2022 г. През 2024 г. SK получи специфична препоръка, свързана със съдебната система и уредбата за борба с корупцията, HU получи специфична препоръка, свързана с подобряването на регулаторната рамка в съответствие с принципите на върховенството на закона, а BG получи специфична препоръка относно регулаторните органи и тяхната независимост. Съгласно пакета на Комисията от пролетта на 2025 г., в специфичните препоръки за SK, HU и BG се повтарят същите проблеми. Освен това в специфичните препоръки са разгледани ефективността на мерките за борба с корупцията на BG и законодателният процес в SK, а на ES е издадена специфична препоръка относно ефикасността на съдебната система. Няколко ПВУ включват мерки за повишаване на ефикасността, качеството или независимостта на правосъдието.

- От 2014 г. насам ситуацията остава стабилна или продължава да се подобрява в четири от държавите членки, срещащи най-големи затруднения при справянето с **изостаналите дела**, независимо от категорията на делата (графика 12). През 2024 г., макар да е увеличен броят на висящите дела, броят на висящите дела в 10 държави членки е останал стабилен при спорните производства по граждански и търговски дела (графика 13) и при административните дела (графика 14). Все още обаче се наблюдават значителни различия между държавите членки с относително малко на брой висящи дела и тези с висок брой висящи дела.

Ефикасност в специфични области на правото на ЕС

Данните за средната продължителност на производствата в специфични области на правото на ЕС (графики 15—21) дават представа за функционирането на правосъдните системи по тези конкретни видове търговски спорове.

Данните за ефикасността в специфични области на правото на ЕС се събират въз основа на тясно определени сценарии, така че броят на съответните дела може да е малък. В сравнение обаче с изчислената продължителност на производствата, представена в общите данни относно ефикасността, тези данни показват действителната средна продължителност на всички съответни дела в специфични области в рамките на една година. Поради това заслужава да се отбележи, че държави членки, в които общите данни за ефикасността не изглежда да показват затруднения, отчитат въпреки това значително по-дълга средна продължителност на производствата в специфични области на правото на ЕС. В същото време продължителността на производствата в различни специфични области също може да се различава значително в рамките на една и съща държава членка. Друга графика, въведена през последните няколко години, е насочена към продължителността на наказателните производства, по-специално свързаните с подкупи, чрез които се разкрива равнището на ефикасността в тази област на правото на ЕС.

Накрая, информационното табло за 2026 г. продължава да осигурява информация за ефикасността на цялата верига на правоприлагане, което е важно за положителната бизнес и инвестиционна среда. Например във връзка с делата, свързани с конкурентното право, е изготвена графика, насочена към продължителността на i) производствата пред националния орган за защита на конкуренцията и ii) съдебния контрол на решенията на този орган.

- Що се отнася до **съдебния контрол на делата в областта на конкуренцията** (графика 15), с нарастването на общата натовареност на съдилищата в целия ЕС продължителността на производствата по съдебен контрол е намаляла или се е запазила стабилна в 11 държави членки, а в 10 е нараснала. Въпреки тази умерено положителна тенденция през 2024 г. пет държави членки отчитат средна продължителност над 1 000 дни. При **производствата пред националните органи за защита на конкуренцията** (графика 16) осем държави членки отчитат продължителност на производствата под 1 000 дни. Измежду държавите членки, за които е посочено, че изпитват проблеми с ефикасността на съдебния контрол на делата в областта на конкуренцията, три са сред държавите с най-висока ефикасност по отношение на производствата пред националните органи за защита на конкуренцията.
- Що се отнася до **електронните комуникации** (графика 17), натовареността на съдилищата намалява спрямо предходните години, като се запазва

наблюдаваната през 2022 г. и 2023 г. положителна тенденция за спад на продължителността на производствата. През 2024 г. девет държави членки отчитат намаляване на средната продължителност на производствата или стойностите остават стабилни спрямо 2023 г., а в пет държави членки се наблюдава увеличаване.

- Що се отнася до **делата за нарушения на марката на ЕС** (графика 18), през 2024 г. общата натовареност е намаляла в сравнение с 2023 г. Въпреки това, макар че четири държави членки са успели да се справят по-ефикасно с натовареността на съдилищата си, като отчитат намалена или стабилна продължителност на производствата, в шест държави членки се наблюдава ясно увеличение на средната продължителност на производствата.
- Що се отнася до **правото на ЕС в областта на защитата на потребителите**, средната продължителност на производствата за съдебен контрол може да бъде разгледана на графика 19. През 2024 г. когато решенията на органите за защита на потребителите са оспорвани в съда, тенденциите по отношение на продължителността на съдебния контрол на административното решение през 2024 г. се различават от тези през 2023 г., като в четири държави членки има увеличение, а в други пет — намаление. В две държави членки средната продължителност на съдебния контрол през 2024 г. е била над 1 000 дни.
- Ефективните мерки за борба с **изпирането на пари** са от решаващо значение за защитата на финансовата система, гарантирането на лоялна конкуренция и предотвратяването на отрицателни икономически последици. Твърде продължителните съдебни производства могат да възпрепятстват способността на ЕС да се бори срещу изпирането на пари или да намалят ефективността на усилията в тази област. На графика 20 са представени актуализирани данни за продължителността на съдебните производства за престъпления, свързани с изпирането на пари. От нея е видно, че докато в 12 държави членки съдебните производства на първа инстанция отнемат средно между един месец и една година, в 10 държави членки тяхната продължителност е средно между една и две години, а в три държави членки те отнемат средно повече от три години ⁽⁴⁹⁾.
- **Корупцията** е особено тежко престъпление с трансгранично измерение. Тя води до отрицателни икономически последици и може да ѝ се противодейства ефективно само чрез общи минимални правила, обхващащи целия ЕС. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието са представени графики относно продължителността на съдебните производства за престъпления, свързани с подкупи. Графика 21 показва различните равнища на наличие на данни сред държавите членки и разликите в средната продължителност на производствата пред първоинстанционните наказателни съдилища. Според данните от 2024 г., производствата приключват в рамките на около година в шест държави членки, в десет държави членки производствата продължават между една и две години, докато в четири други, за които са налични данни, производствата могат да продължат две или повече години. Като цяло сложността във връзка с наказателното преследване на

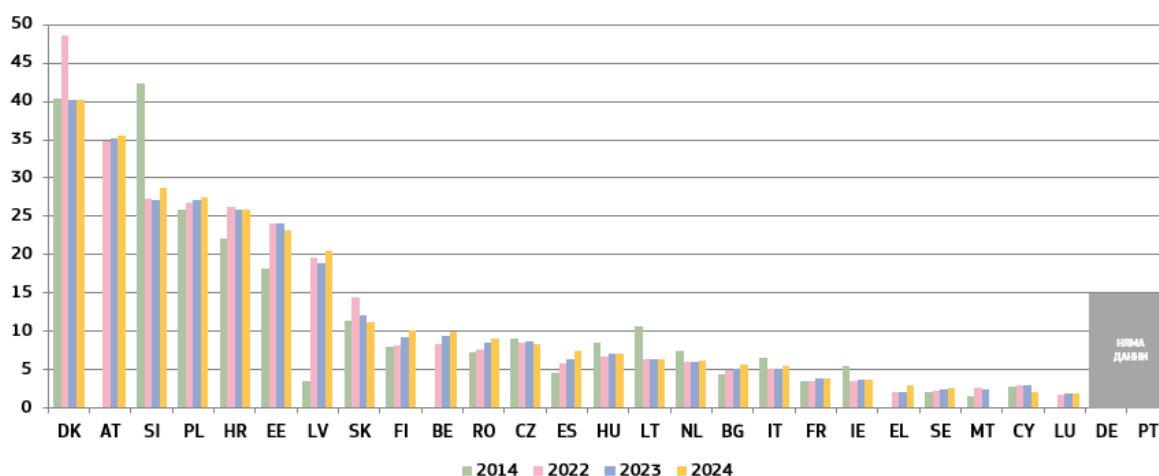
⁴⁹ С Директива (ЕС) 2018/1673 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. за борба с изпирането на пари по наказателноправен ред ще бъдат премахнати някои правни пречки, които биха могли да забавят наказателното преследване, например правилото, според което наказателно преследване за изпиране на пари може да започне едва след приключване на производството за свързаното предикатно престъпление. Държавите членки трябваше да транспонират директивата до 8 декември 2020 г.

престъпления, свързани с подкупи, и произнасянето по тези дела отразява тежестта на този вид престъпление. Това е отразено и в продължителността на производствата.

2.1.2. Развятия във връзка с натовареността на съдилищата

Натовареността на националните правосъдни системи е намаляла в пет държави членки, като в две от тях е намаляла значително в сравнение с предходната година. Натовареността се е увеличила или е останала стабилна в 20 държави членки. Като цяло тя продължава да се различава значително между отделните държави членки (графика 1).

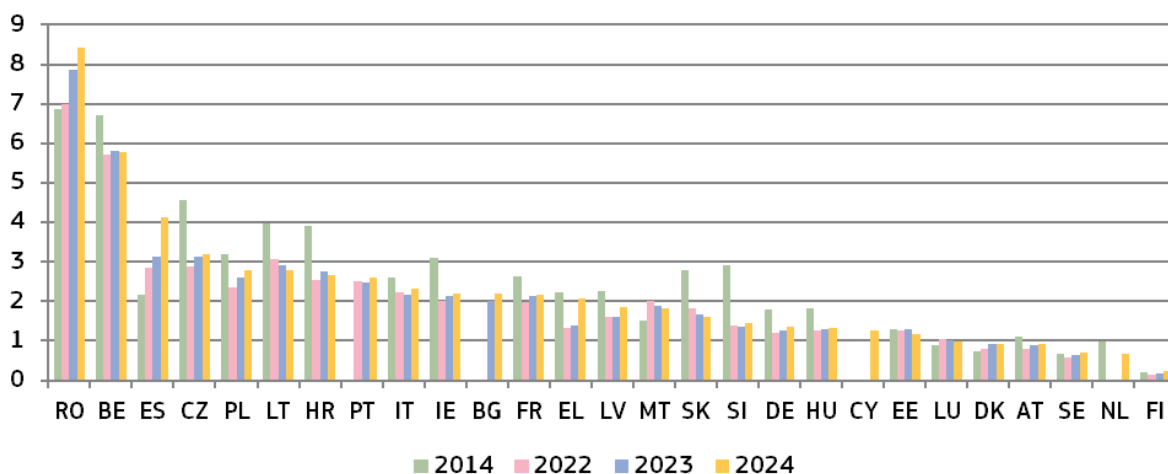
Графика 1: Брой на новозаведените граждански, търговски, административни и други дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/на 100 жители)
(източник: проучване на CEPEJ⁽⁵⁰⁾)

(*) Съгласно методиката на CEPEJ тази категория включва всички спорни и безспорни производства по граждански и търговски дела, безспорните производства във връзка с поземлените и търговските регистри, други дела във връзка с регистрите, други безспорни производства, административни дела и други дела, които не са наказателноправни.

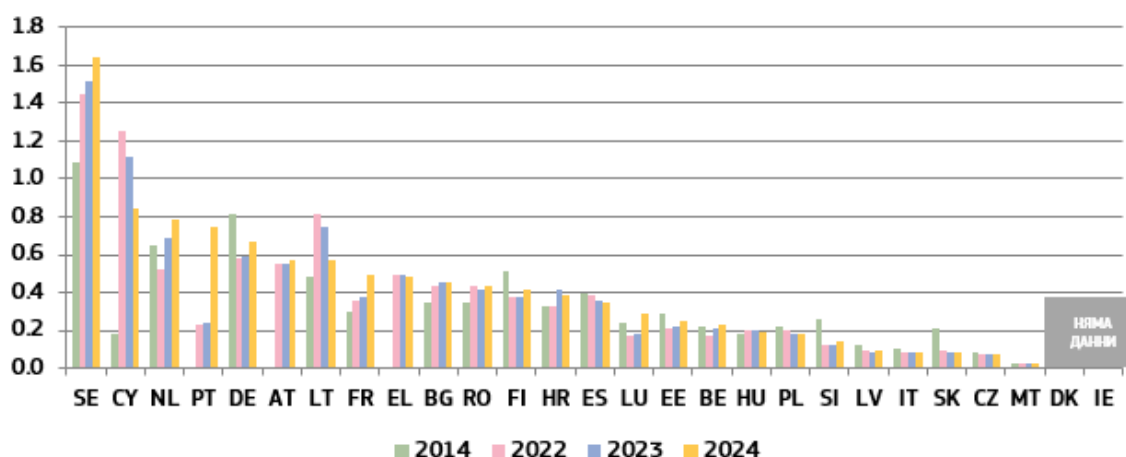
⁵⁰ Проучване от 2025 г. относно функционирането на съдебните системи в държавите — членки на ЕС, изготвено от секретариата на CEPEJ за Комисията: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en.

Графика 2: Брой на новозаведените спорни граждански и търговски производства през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Съгласно методиката на CEPEJ спорните производства по граждански/търговски дела се отнасят до спорове между страните, например спорове във връзка с договори. Безспорните производства по граждански/търговски дела се отнасят до производства, при които няма оспорване, например неоспорвани заповеди за плащане.

Графика 3: Брой на новозаведените административни дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Съгласно методиката на CEPEJ административните дела се отнасят до спорове между физически лица и местни, регионални или национални органи. **DK** и **IE** не отчитат административните дела отделно. Промени в методиката в **EL**, **SK** и **SE**. **PT**: Увеличението на новообразуваните дела през 2024 г. се дължи отчасти на много големия брой заявления за разрешение или подновяване на разрешение за пребиваване, подадени в Административния съд на Лисабон.

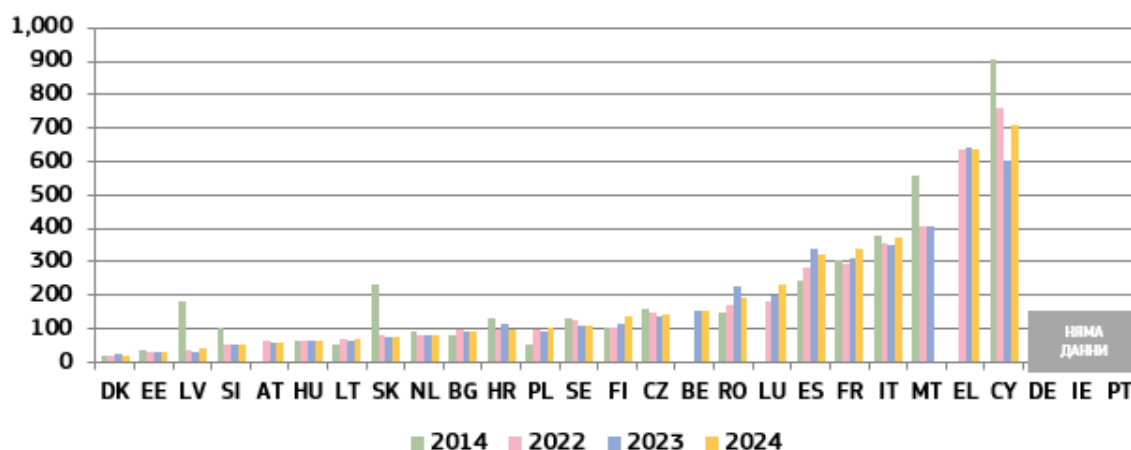
2.1.3. Общи данни за ефикасността

Показателите относно ефикасността на производствата по граждански, търговски и административни дела в широк смисъл са: i) прогнозната продължителност на производствата (необходимо време за разглеждане на висящите дела); ii) делът на приключените производства; и iii) броят на висящите дела.

— Прогнозната продължителност на производствата —

Прогнозната продължителност на производствата изразява времето (в дни), което се смята за необходимо за решаване на делото от съда, т.е. времето, което е било нужно на съда да вземе решение на първа инстанция. „Необходимото време за разглеждане на висящите дела“ показва прогнозното минимално време, необходимо за решаване на делото от съда, като същевременно се запазват текущите условия на труд. Този показател се изчислява като броят на нерешените дела се разделя на броя на решените дела в края на годината и полученият резултат се умножава по 365 (дни) ⁽⁵¹⁾. Колкото по-висока е стойността, толкова по-голяма е вероятността от по-дълго време за решаване на делото от съда. Данните се отнасят предимно до производства в съдилища на първа инстанция, като в графиките се сравняват данни за 2014 г., 2022 г., 2023 г. и 2024 г., когато такива данни са налични ⁽⁵²⁾. На графика 6 е показано необходимото време за разглеждане на висящите дела през 2024 г. по отношение на спорните производства по граждански и търговски дела на всички съдебни инстанции, а на графика 8 — по отношение на административните дела на всички съдебни инстанции.

Графика 4: Време, което се смята за необходимо за решаване на граждански, търговски, административни и други дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни) (източник: проучване на CEPEJ)

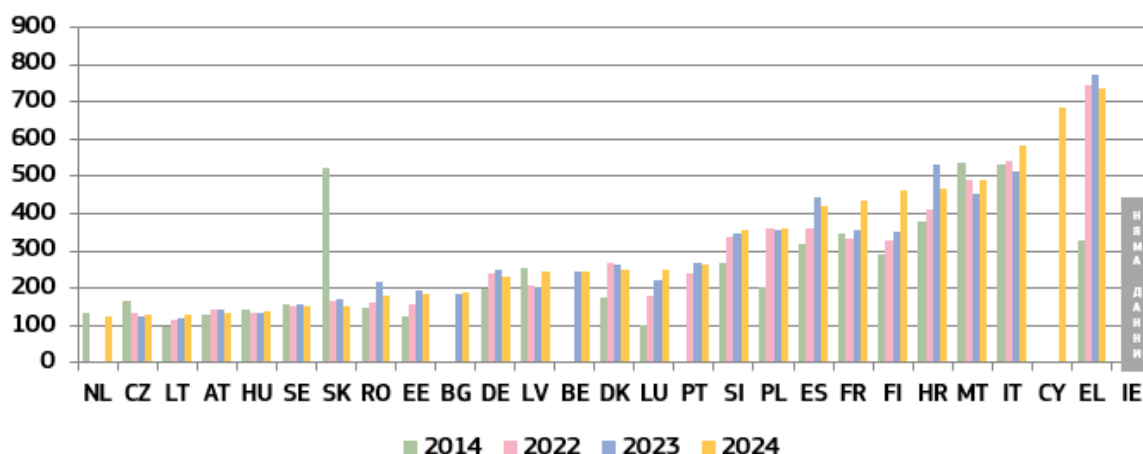
(*) Съгласно методиката на CEPEJ тази категория включва всички спорни и безспорни производства по граждански и търговски дела, безспорните производства във връзка с поземлените и търговските регистри, други дела във връзка с регистрите, други безспорни производства, административни дела и други дела, които не са наказателноправни. Промени в методиката в SK. Висящите дела включват всички инстанции в CZ а до 2016 г. и в SK. За LV рязкото намаляване се дължи на реформа на съдебната система, проверки за грешки и изчистване на данни в информационната система на съда. В PT на

⁵¹ Продължителността на производствата, делът на приключените производства и броят висящи дела са стандартни показатели, дефинирани от CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

⁵² Годишите са избрани така, че да се запази десетгодишната перспектива спрямо 2014 г. като базова година и същевременно графиките да не се преплъват с информация. Данните за 2010 г., 2012 г., 2013 г., 2015 г., 2016 г., 2017 г., 2018 г., 2019 г., 2020 г. и 2021 г. се съдържат в доклада на CEPEJ.

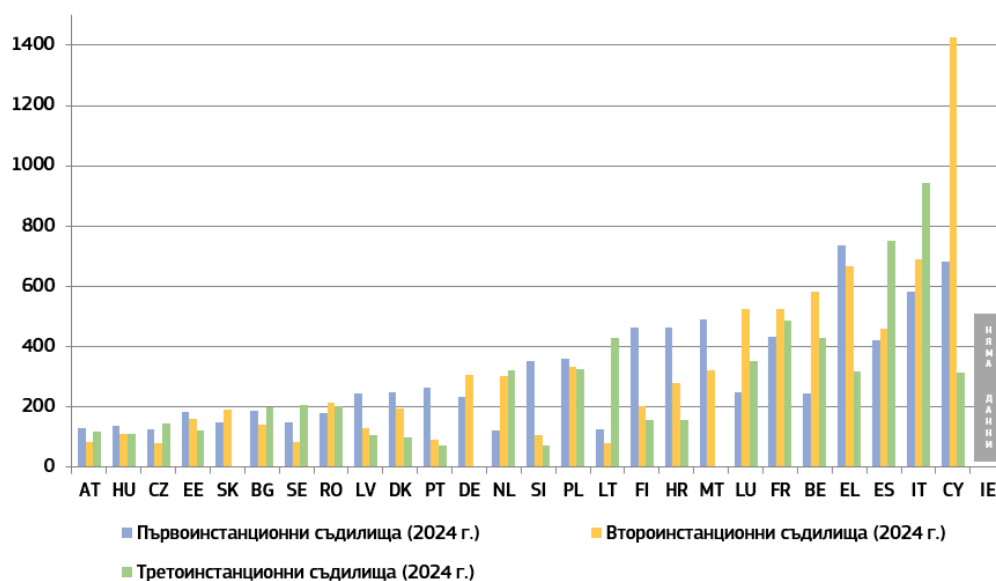
1 септември 2013 г. влезе в сила новият Граждански процесуален кодекс, с който се създава нов режим на правоприменяване. Той се основава на нова парадигма, която гласи, че съдебните производства трябва ясно да се разграничават от извънсъдебните производства. До момента обаче не е било възможно да се коригира събирането на данни и затова не може да се предоставят необходимите данни за тази графика.

Графика 5: Време, което се смята за необходимо за решаване на спорни граждански и търговски дела на първа инстанция през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Съгласно методиката на CEPEJ спорните производства по граждански/търговски дела се отнасят до спорове между страните, например спорове във връзка с договори. Безспорните производства по граждански/търговски дела се отнасят до производства, при които няма оспорване, например неоспорвани заповеди за плащане. Промени в методиката в **EL** и **SK**. Висящите дела включват всички инстанции в **CZ** и до 2016 г., в **SK**. По отношение на **IT** временното забавяне на съдебната дейност поради строгите ограничителни мерки за справяне с пандемията от COVID-19 се отрази на необходимото време за разглеждане на висящите дела Данните за **NL** включват безспорните производства.

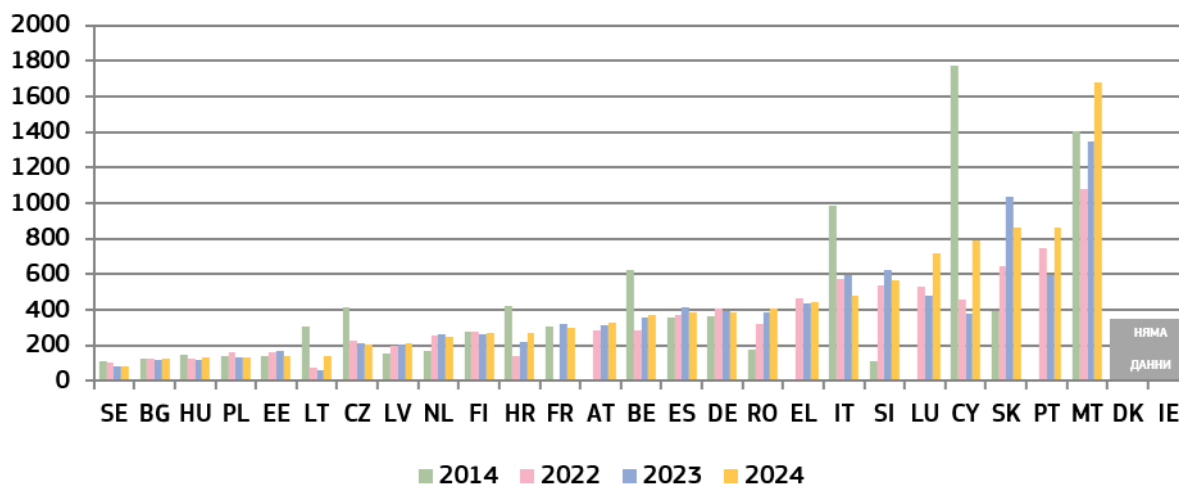
Графика 6: Време, което се смята за необходимо за решаване на спорни производства по граждански и търговски дела на всички съдебни инстанции през 2024 г. (*) (на първа, втора и трета инстанция/в дни) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Редът на държавите членки в графиката е определен според съдебната инстанция с най-дългите производства във всяка държава членка. Няма данни за съдилищата от първа, втора и трета инстанция

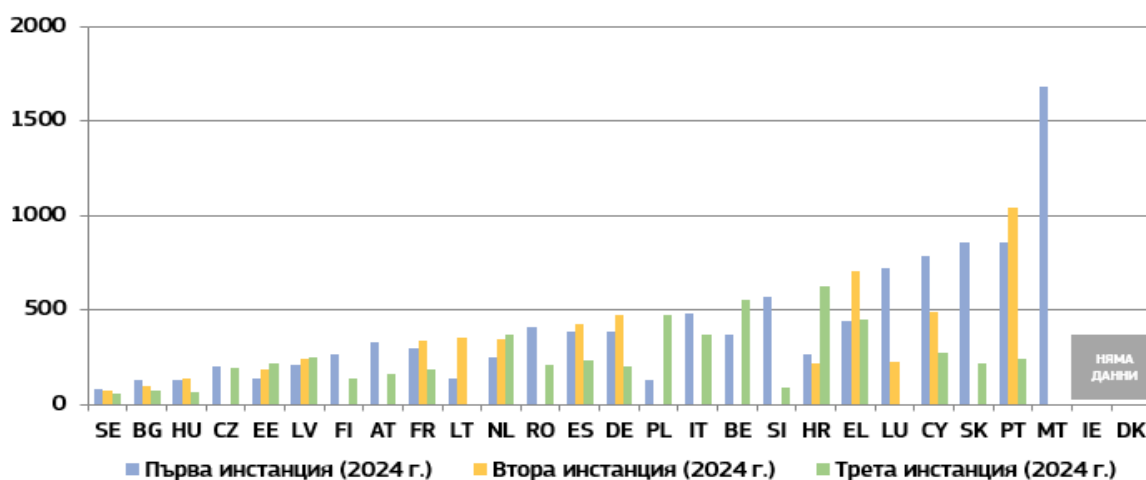
в **IE**, нито за съдилищата от трета инстанция в **SK**. В **DE** и **MT** няма третоинстанционен съд. В някои държави достъпът до третоинстанционен съд може да бъде ограничен.

Графика 7: Време, което се смята за необходимо за решаване на административни дела на първа инстанция през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни)
(източник: проучване на **СЕРЕЈ**)

(*) Съгласно методиката на **СЕРЕЈ** административните дела се отнасят до спорове между физически лица и местни, регионални или национални органи. Промени в методиката в **EL** и **SK**. Висящите дела включват всички инстанции в **CZ** и до 2016 г. в **SK**. **DK** и **IE** не отчитат административните дела отделно. **PT**: Увеличението на необходимото време за разглеждане на висящите дела през 2024 г. се дължи отчасти на много големия брой заявления за разрешение или подновяване на разрешение за пребиваване, подадени в Административния съд на Лисабон.

Графика 8: Време, което се смята за необходимо за решаване на административни дела на всички съдебни инстанции през 2024 г. (*) (на първа инстанция и когато е приложимо, на втора и трета инстанция/в дни) (източник: проучване на **СЕРЕЈ**)

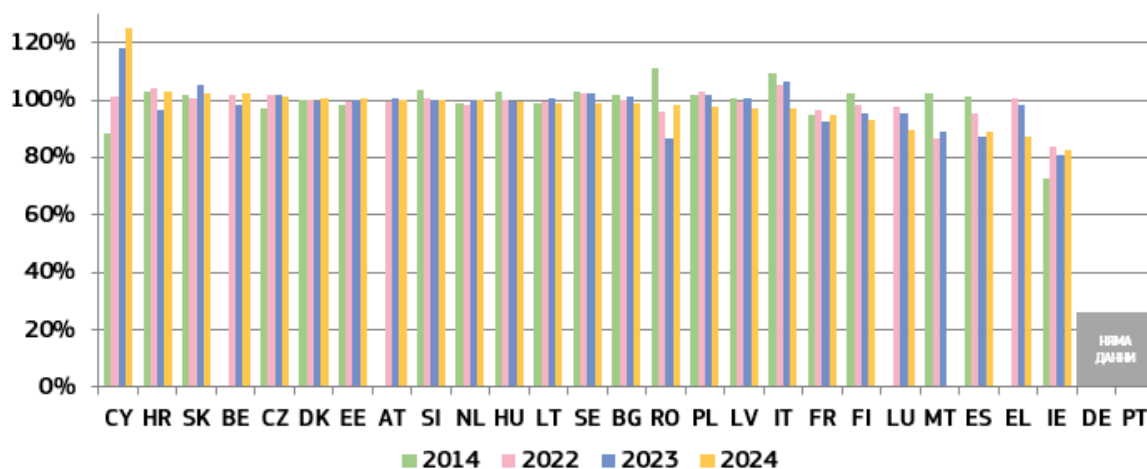

(*) Редът на държавите членки в графиката е определен според съдебната инстанция с най-дългите производства във всяка държава членка. Няма налични данни за второинстанционните съдилища в **BE**, **CZ**, **IT**, **MT**, **AT**, **PL**, **RO**, **SI**, **SK** и **FI**, за третоинстанционните съдилища в **LT**, **LU** и **MT**. Върховният съд или друг най-висш съд е единствената инстанция за обжалване в **CZ**, **IT**, **AT**, **SI** и **FI**. Няма третоинстанционен съд за този тип дела в **LT**, **LU** и **MT**. Върховният административен съд е първата и единствена инстанция за някои дела в **BE**. В някои държави членки достъпът до третоинстанционните съдилища може да бъде ограничен. **DK** и **IE** не отчитат административните дела отделно. В **CY** организацията на правосъдната система беше сериозно реформирана през юли 2023 г., включително с учредяването на Апелативен съд и трета инстанция.

— Дял на приключените производства —

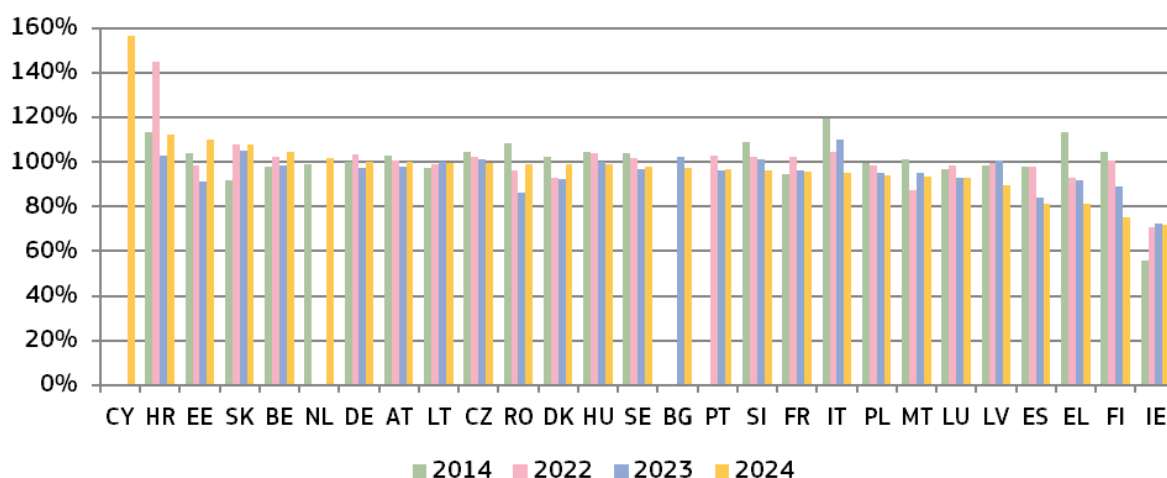
Делът на приключените производства е съотношението на броя решени дела спрямо броя новозаведени дела. Чрез него се измерва дали даден съд се справя с обема новозаведени дела. Делът на приключените производства е около 100 % или по-висок, когато изходящият поток от дела е равен или по-голям в сравнение с входящия поток от дела. Когато този дял е под 100 %, това означава, че съдилищата решават по-малък брой дела от броя на новозаведените дела.

Графика 9: Дял на решените спорни граждански и търговски дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в % — стойностите над 100 % показват, че броят на решените дела е по-голям от този на новозаведените дела, а стойностите под 100 % показват, че броят на решените дела е по-малък от този на новозаведените) (източник: проучване на CEPEJ)

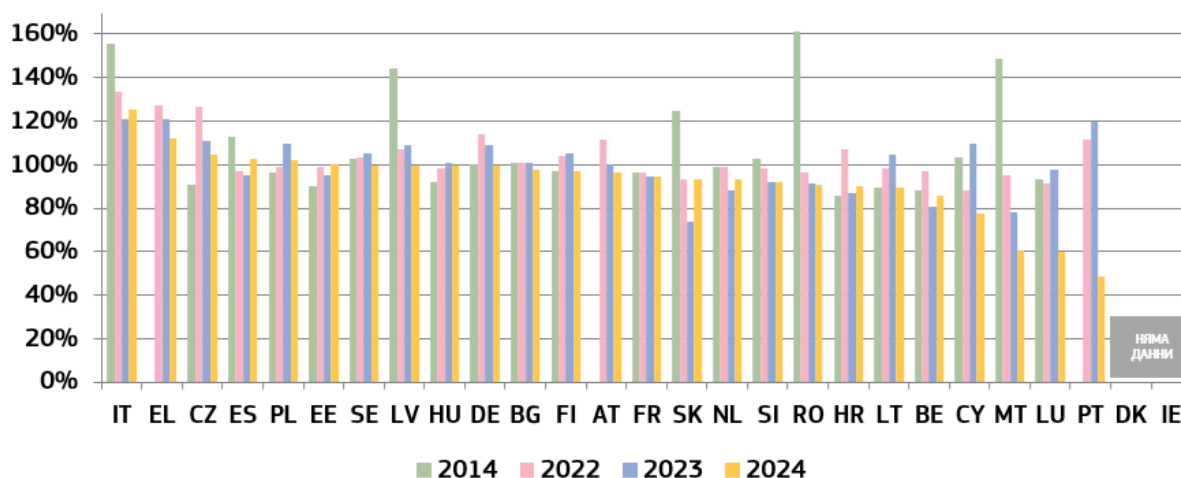
(*) Съгласно методиката на CEPEJ тази категория включва всички спорни и безспорни производства по граждански и търговски дела, безспорните производства във връзка с поземлените и търговските регистри, други дела във връзка с регистрите, други безспорни производства, административни дела и други дела, които не са наказателноправни. Промени в методиката в SK. В IE се очаква броят на решените дела да е по-голям от отчетения брой поради използваната методика.

Графика 10: Дял на решените спорни граждански и търговски дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в %) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Промени в методиката в EL и SK. В IE се очаква броят на решените дела да е по-голям от отчетения брой поради използваната методика. Данните за NL включват безспорните производства.

Графика 11: Дял на решените административни дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*)
(на първа инстанция/в %) (източник: проучване на CEPEJ)

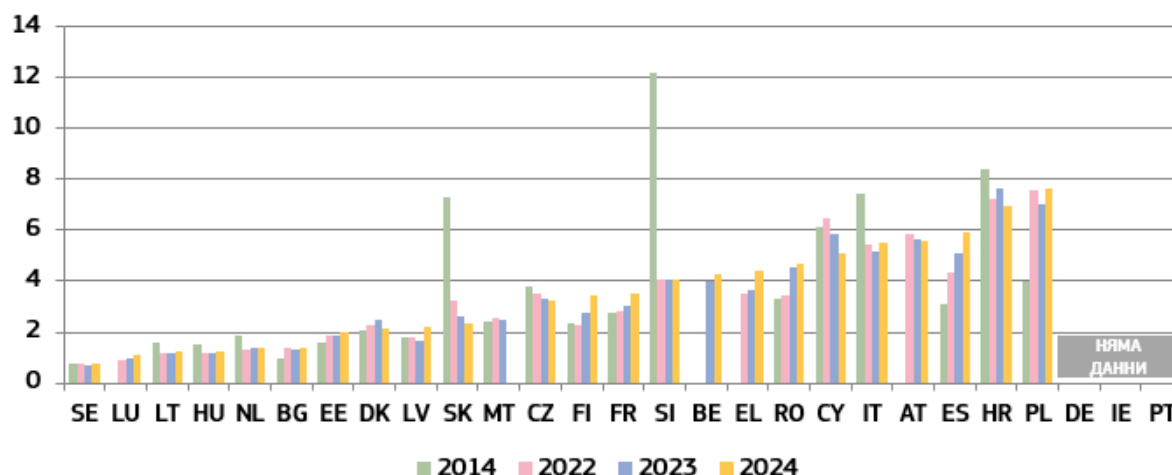

(*) Промени в методиката в **EL** и **SK**. **DK** и **IE** не отчитат административните дела отделно. В **CY** броят на разрешените дела се е увеличил вследствие на делата, които са разглеждани заедно, оттеглянето на 2 724 консолидирани дела и създаването на Административен съд през 2015 г. **PT**: Намалването на дела на приключените производства през 2024 г. се дължи отчасти на много големия брой заявления за разрешение или подновяване на разрешение за пребиваване, подадени в Административния съд на Лисабон.

– Висящи дела –

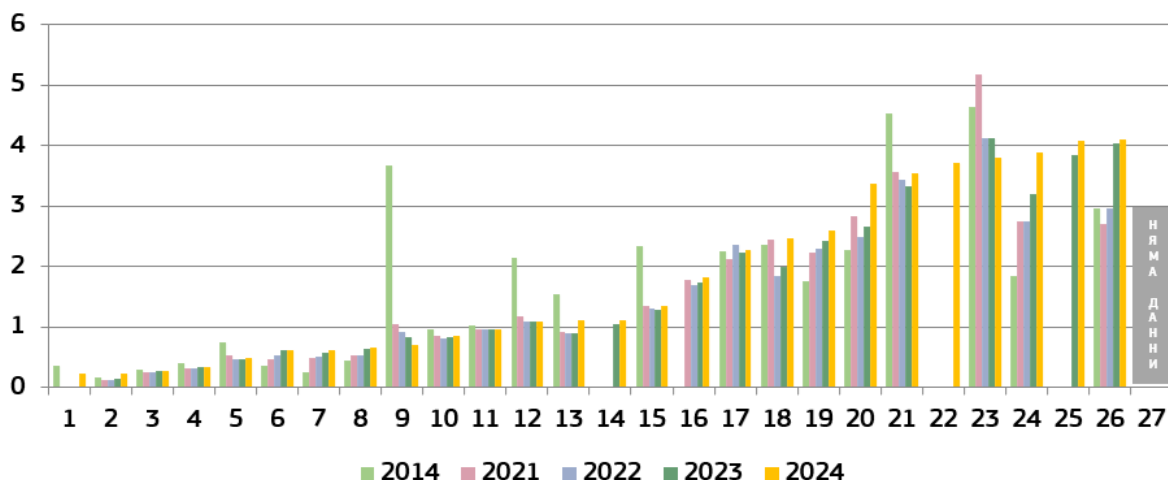
Броят висящи дела представлява броят на делата, които в края на съответната година все още не са разглеждани. Той се отразява също и на необходимото време за разглеждане на висящите дела.

Графика 12: Брой на висящите граждански, търговски, административни и други дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на CEPEJ)

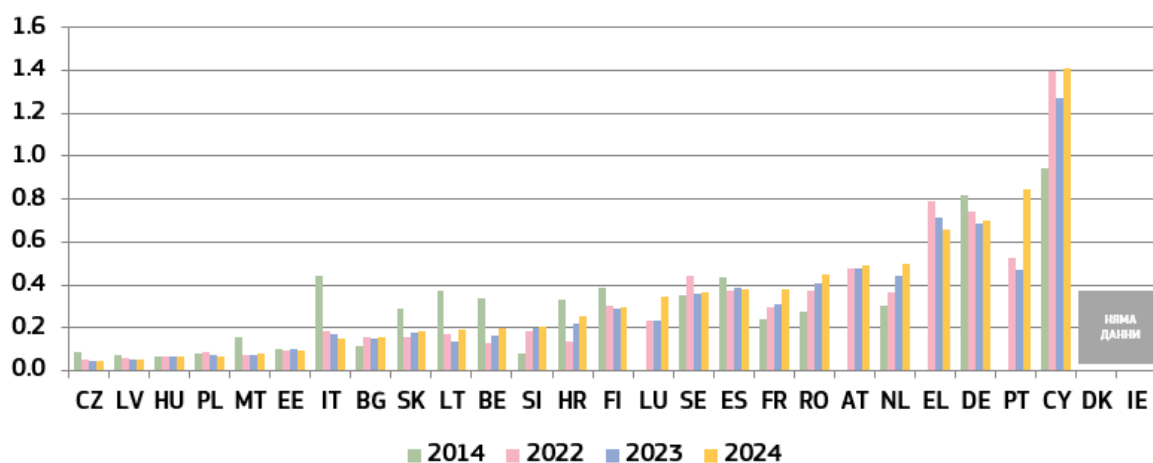
(*) Съгласно методиката на CEPEJ тази категория включва всички спорни и безспорни производства по граждански и търговски дела, безспорните производства във връзка с поземлените и търговските регистри, други дела във връзка с регистрите, други безспорни производства, административни дела и други дела, които не са наказателноправни. Промени в методиката в **SK**. Висящите дела включват всички инстанции в **CZ** и до 2016 г. в **SK**.

Графика 13: Брой на висящите спорни производства по граждански и търговски дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Промени в методиката в **EL** и **SK**. Висящите дела включват всички инстанции в **CZ** и до 2016 г. в **SK**. Данните за **NL** включват безспорните производства.

Графика 14: Брой на висящите административни дела през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/на 100 жители) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Промени в методиката в **EL** и **SK**. Висящите дела включват всички инстанции в **CZ** и до 2016 г. в **SK**. **DK** и **IE** не отчитат административните дела отделно. **PT**: През 2024 г. в Административния съд в Лисабон са подадени много голям брой заявления за разрешение или подновяване на разрешение за пребиваване.

2.1.4. Ефикасност в специфични области на правото на ЕС

Данните в настоящия раздел допълват общите данни за ефикасността на правосъдните системи. В него е представена средната продължителност на производствата⁽⁵³⁾ в специфични области на правото на ЕС. Информационното табло за 2026 г. е изготвено въз основа на предходни данни относно конкуренцията, електронните комуникации, марката на ЕС, потребителското право, борбата с изпирането на пари и корупцията.

Шестте области от правото на ЕС са избрани поради тяхното значение за единния пазар и стопанската среда. В настоящото издание на информационното табло продължава обзорът на ефикасността на административните органи с актуализирани графики относно областта на конкуренцията и защитата на потребителите. В общ план сериозните забавяния на съдебните и административните производства може да имат отрицателни последици върху упражняването на правата, произтичащи от законодателството на ЕС, например в случаите, когато подходящите средства за правна защита вече не могат да бъдат използвани или когато сериозните финансови вреди станат непоправими. По-специално за предприятията административните забавяния и несигурността в някои случаи могат да доведат до значителни разходи и да подкопаят планираните или съществуващите инвестиции⁽⁵⁴⁾.

— Конкуренция —

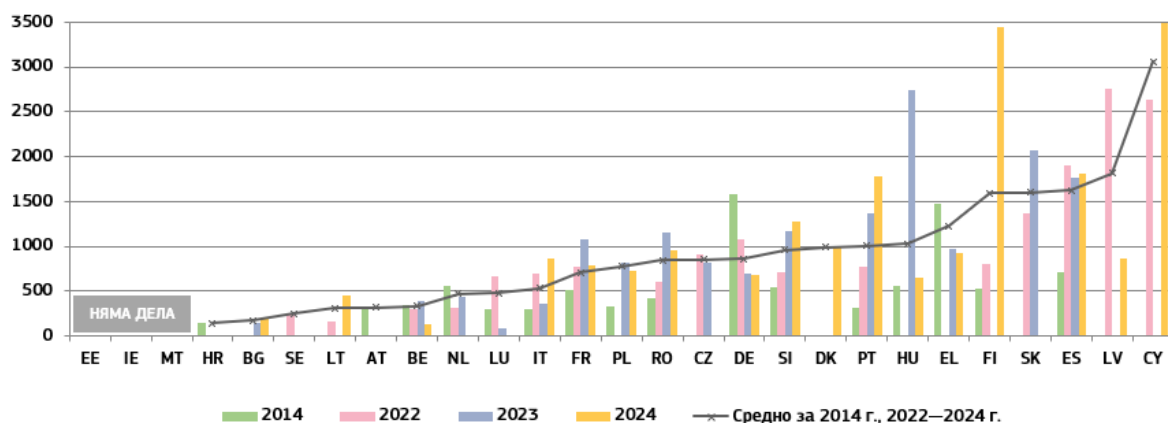
Ефективното прилагане на конкурентното право е от ключово значение за постигането на привлекателна стопанска среда, тъй като гарантира еднакви условия на конкуренция за предприятията. Така се насърчават икономическата инициатива, иновациите и ефективността, създава се по-голям избор за потребителите, понижават се цените и се подобрява качеството. На графика 15 е представена средната продължителност на делата, заведени срещу решения на националните органи за защита на конкуренцията, прилагащи членове 101 и 102 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)⁽⁵⁵⁾. На графика 16 е представена средната продължителност на производствата пред националните органи за защита на конкуренцията при прилагането на членове 101 и 102 от ДФЕС.

⁵³ Продължителността на производствата в специфични области е изчислена в календарни дни, считано от деня на внасянето на иска или жалбата в съда (или деня, в който обвинителният акт е станал окончателен) до деня на постановяване на съдебното решение (графики 15—22). Когато няма налични данни за всички години, средната стойност отразява представените в графиката налични данни, въз основа на всички дела, извадка от дела или, в много малко държави, приблизителни изчисления.

⁵⁴ Графика 18 от Retention and Expansion of Foreign Direct Investment, Political Risk and Policy Responses (Запазване и разширяване на преките чуждестранни инвестиции, политически рискове и политически отговори), 2019 г., Група на Световната банка.

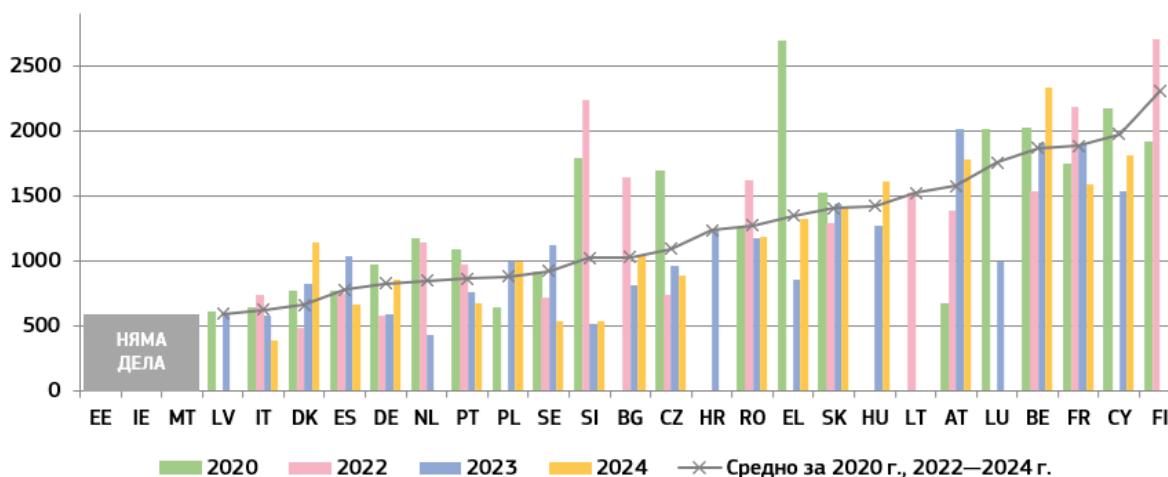
⁵⁵ Вж. Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета от 16 декември 2002 г. относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в членове 81 и 82 от Договора (текст от значение за ЕИП), ОВ L 1, 4.1.2003 г., стр. 1—25, по-специално членове 3 и 5.

Графика 15: Конкуренция: средна продължителност на съдебния контрол през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Европейската мрежа по конкуренция)

(*) Среднопретеглената стойност е определена според броя на делата през съответната година. **AT:** данните за 2014 г. включват решения по същество на Съда по спорове в областта на картелното право, а не съдебния контрол на тези решения от страна на Върховния съд. От публикуването на информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2024 г. решенията на Съда по спорове в областта на картелното право се включват в продължителността на производствата пред националните органи за защита на конкуренцията (вж. по-долу). **IT:** използвани са прогнозни данни за продължителността за 2014 г. и 2022 г. Празна колона може да означава, че държавата членка не е докладвала дела за съответната година. Броят на делата е нисък (под пет годишно) в много държави членки. Това може да направи годишните данни зависими от едно изключително дълго или кратко дело (например FL, където е имало само едно дело). **ES:** Броят на обжалванията съответства на броя на дружествата, подали жалба срещу всяко решение на CNMC. **IE:** Не е приложимо за 2020 г., 2021 г. и 2022 г., считано преди 2023 г. ССРС не е била оправомощена да взема решения от съответния вид, които подлежат на съдебен контрол.

Графика 16: Конкуренция: средна продължителност на производствата пред националните органи за защита на конкуренцията през 2020 г., 2022—2024 г. (*) (в дни) (източник: Европейската комисия и Европейската мрежа по конкуренция)

(*) Среднопретеглената стойност е определена според броя на делата през съответната година. От публикуването на информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2024 г. средната продължителност на производствата пред националните органи за защита на конкуренцията се изчислява, както следва: броят на дните между първото официално действие по разследването и приемането на окончателното решение от националния орган за защита на конкуренцията (от административния орган, а в държави членки с правосъдна система — от съда, който има правомощията да приема решение за забрана и/или да налага или потвърждава глоби). Поради тази причина данните от изданието от 2024 г. на горната графика не може да бъдат сравнявани с данните,

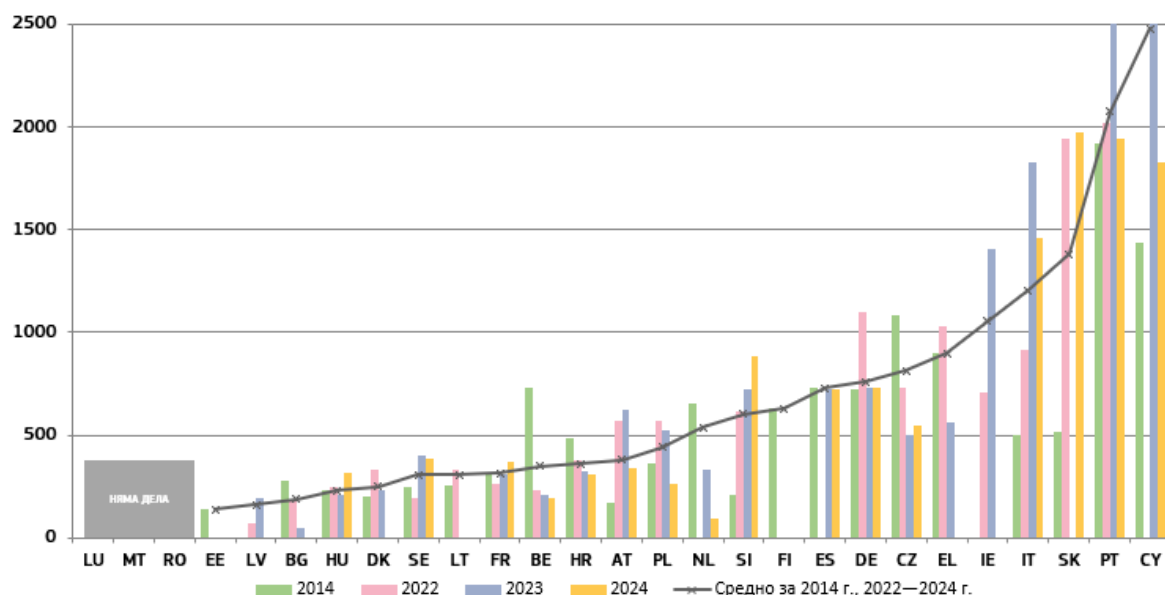
публикувани в по-ранни издания. Този метод на изчисление позволява да се събират сравними данни на равнището на ЕС единствено за целите на информационното табло на ЕС в областта на правосъдието и може да се различава от отчитането на национално равнище в някои държави членки. **B CZ** и **SK** е въведено двуинстанционно административно производство. Когато бъдат обжалвани, решенията на първа инстанция се преразглеждат от второинстанционния орган, което може да удължи производството. **DK**: През 2021 г., след транспонирането на Директивата за ЕМК+, Дания премина от система за изцяло наказателно правоприлагане към система, в която датският орган за защита на конкуренцията вече може директно да подаде заявление за налагане на глоба пред граждански съд и да приема решения за постигане на споразумение при собствените си административни производства. Това доведе до увеличаване на решенията от 2022 г. насам. За **AT**, **DK** и **FI** продължителността на производствата обхваща общата продължителност на производствата пред националните административни и съдебни органи за защита на конкуренцията. **AT**: данните включват производства, свързани с мащабен картел в строителния сектор. Поради размера на това дело производствата, образувани в резултат на едно и също първо действие по разследване, бяха (и все още са) водени и приключвани последователно, като средната продължителност на производствата постепенно се промени. **ES** и **IT**: данните не включват решенията за поемане на ангажименти, приети от националния орган за защита на конкуренцията. **IE**: не е приложимо за 2020 г., 2021 г. и 2022 г., тъй като ССПС не е имала правомощия да приема свои собствени обвързващи административни решения по антиitrustови дела до септември 2023 г. (преди тази дата тя е можела да предприема изпълнителни действия в такива случаи единствено чрез съдилищата). **SK**: Член 102: 4 решения на първа инстанция и 0 решения на апелативния орган (общо: 1 117 дни); Член 101: 0 решения на първа инстанция и 1 решение на апелативния орган (общо: 1 730 дни). Следователно средната продължителност на производствата е 1 423 дни.

— Електронни комуникации —

Законодателството на ЕС в областта на електронните комуникации има за цел да насърчи конкурентоспособността, да допринесе за развитието на единния пазар и да генерира инвестиции, иновации и растеж. Положителният ефект за потребителите може да бъде постигнат чрез ефективно прилагане на това законодателство, което може да доведе до по-ниски цени за крайните потребители и до услуги с по-високо качество. На графика 17 е представена средната продължителност на делата за съдебен контрол върху решенията на националните регулаторни органи, прилагащи правото на ЕС в областта на електронните комуникации ⁽⁵⁶⁾. Графиката обхваща широк спектър от дела — от сложен съдебен контрол, включващ анализ на пазара, до по-праволинейни въпроси, отнасящи се до потребителите.

⁵⁶ Изчислението е направено въз основа на продължителността на делата за обжалване на решения на националните регулаторни органи, прилагащи националните закони за прилагане на регулаторната рамка на ЕС в областта на електронните комуникации (Директива 2002/19/ЕО (Директива за достъп), Директива 2002/20/ЕО (Директива за разрешението), Директива 2002/21/ЕО (Рамкова директива), Директива 2002/22/ЕО (Директива относно универсалната услуга), както и друго приложимо право на ЕС, като например програмата за политиката в областта на радиочестотния спектър и решенията на Комисията в областта на радиочестотния спектър, с изключение на Директива 2002/58/ЕО относно правото на неприкосновеност на личния живот и електронните комуникации.

Графика 17: Електронни комуникации: средна продължителност на съдебния контрол през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Комитетът по съобщенията)

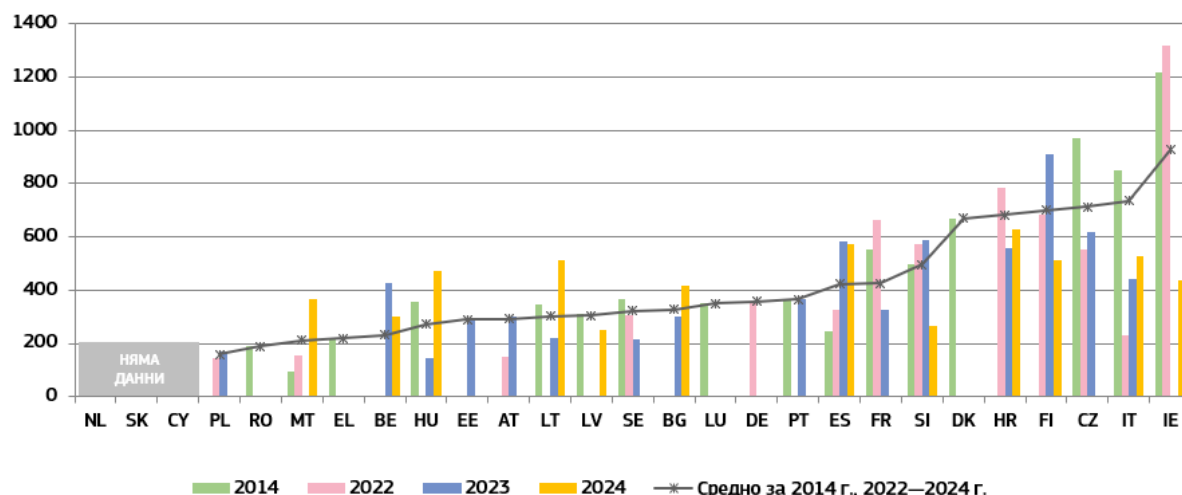
(*) Стойностите за някои държави членки са намалени за целите на представянето (**PT** през 2023 г. = 2,830; **CY** през 2023 г. = 3,285). Среднопретеглената стойност е определена според броя на делата през съответната година. Броят на делата варира в различните държави членки. Празна колона означава, че държавата членка не е докладвала дела за съответната година. Понякога поради ограничения брой на съответните дела (**BE**, **CY**, **HU**, **NL**, **SK**, **SE**) годишните данни може да окажат силно зависими от едно дело, което е изключително дълго или кратко; това може да доведе до значителни различия в данните през две последователни години. В **DK** с жалбите на първа инстанция се занимава квазисъдебен орган. В **ES**, **AT** и **PL** делата се разглеждат от различни съдилища в зависимост от предмета на делото. **NL**: едно оттеглено дело, едно дело е обявено за неоснователно. **ES**: от 13 дела, 10 са свързани с дружества в областта на далекосъобщенията. **BE**: В конкретния случай на електронните съобщения, първоинстанционният съд е търговският съд на Брюксел. Единствената възможност за обжалване е пред Касационния съд въз основа на правни аргументи (не по същество). **FI**: Решенията на регулаторния орган относно значителната пазарна сила, включително решенията, свързани с надзора и принудителното изпълнение на задълженията за значителна пазарна сила — като например спазването на задълженията за ценообразуване — както и решенията за определяне на доставчик на универсална услуга — могат да бъдат обжалвани пред Върховния административен съд, който е първата и единствена апелативна инстанция по тези дела. **HR**: Включва дела на първа инстанция пред административните съдилища и дела пред Висшия административен съд.

— Марка на ЕС —

Ефективното прилагане на правата на интелектуална собственост е от основно значение за стимулирането на инвестициите в иновации. Законодателството на ЕС относно марката на ЕС (⁵⁷) предоставя значима роля на националните съдилища, като им дава право да действат като съдилища на ЕС и да вземат решения, засягащи единния пазар. На графика 18 е показана средната продължителност на делата за нарушения на марката на ЕС при съдебни спорове между частни лица.

⁵⁷ Регламент (ЕС) 2017/1001 на Европейския парламент и на Съвета от 14 юни 2017 г. относно марката на Европейския съюз (ОВ L 154, 16.6.2017 г., стр. 1—99).

Графика 18: Марка на ЕС: средна продължителност на делата за нарушение на марката на ЕС през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Европейската обсерватория за нарушенията на правата на интелектуална собственост)

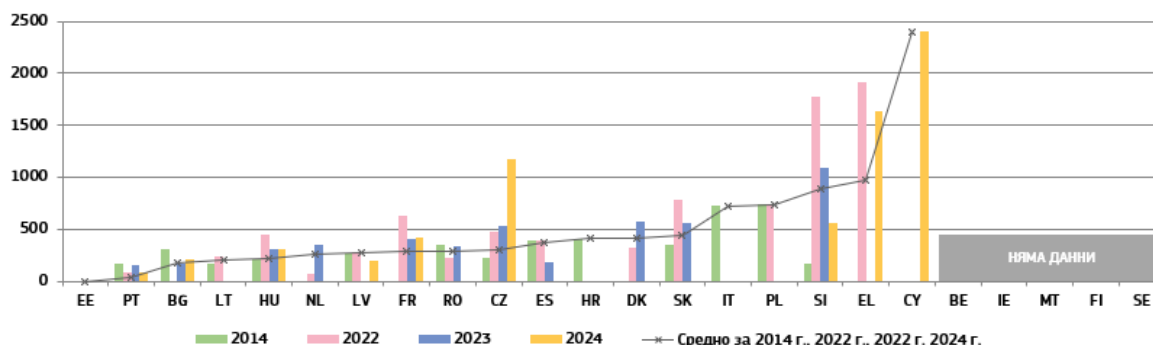
(*) Среднопретеглената стойност е определена според броя на делата през съответната година. **FR, IT, LT, LU:** за данните за някои години е използвана извадка от дела. **DK:** данни от всички дела за марки (не само марки на ЕС), разглеждани от Морския и търговски съд; през 2023 г. са приключени 372 дела относно правата на интелектуална собственост. 53 са обикновени граждански дела, 275 са разглеждани като процедури за иски с малък материален интерес, а 44 са производства по прекратяване на дейността и производства по иски за преустановяване на нарушения. Няма информация за сроковете за разглеждане на делата. **EL:** данни въз основа на среднопретеглената продължителност на делата в две съдилища. **ES:** при изчисляването на средната продължителност са включени дела относно други права върху интелектуалната собственост на ЕС. **PL:** за 2023 г. среднопретеглената стойност е изчислена въз основа на броя на решените дела. **FI:** За 2023 г. е поискано преюдициално заключение от Съда по едно от двете дела. Времето, през което делото е било висящо пред Съда, е включено в изчисляването на средния брой дни.

— Защита на потребителите —

Ефективното прилагане на правото в областта на защитата на потребителите гарантира, че правата на потребителите са защитени и че предприятията, които нарушават потребителското право, не получават несправедливи облаги. Органите за защита на потребителите и съдилищата имат ключова роля за прилагането на правото на ЕС в областта на защитата на потребителите⁵⁸) в рамките на отделните национални системи за правоприлагане. На графика 19 е представена средната продължителност на делата за съдебен контрол върху решенията на органите за защита на потребителите, прилагащи правото на ЕС.

⁵⁸ Графики 19 и 20 са свързани с прилагането на Директивата относно неравноправните клаузи в потребителските договори (93/13/ЕИО), Директивата относно някои аспекти на продажбата на потребителски стоки и свързаните с тях гаранции (1999/44/ЕО), Директивата относно нелоялните търговски практики (2005/29/ЕО), Директивата относно правата на потребителите (2011/83/ЕС) и транспониращите ги национални разпоредби.

Графика 19: Защита на потребителите: средна продължителност на съдебния контрол през 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Мрежата за сътрудничество в областта на защитата на потребителите)

(*) Среднопретеглената стойност е определена според броя на делата през съответната година. **DE, LU, AT:** сценарият не е приложим, тъй като органите за защита на потребителите не разполагат с правомощия да вземат решения във връзка с нарушения на съответните правила на потребителското право. **EL и RO** са предоставили приблизителна оценка относно средната продължителност за някои години.

— Изпиране на пари —

Освен за лишаването на престъпниците от ресурси за извършване на незаконните им дейности и за ефективното разбиване на организирани престъпни групи, предотвратяването и борбата с изпирането на пари⁽⁵⁹⁾ са от решаващо значение за надеждността, целостта и стабилността на финансовия сектор, доверието във финансовата система и наличието на лоялна конкуренция на единния пазар⁽⁶⁰⁾. Изпирането на пари може да обезкуражи чуждестранните инвеститори, да доведе до нарушения в международните капиталови потоци и да окаже отрицателно въздействие върху макроикономическите резултати на държавите, което ще доведе до загуби на благосъстояние, а оттам и до изразходване на ресурси от по-продуктивни икономически дейности⁽⁶¹⁾. Съгласно член 44, параграф 1 от Директива (ЕС) 2015/849 от държавите членки се изисква да водят статистика за ефективността на своите системи за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма⁽⁶²⁾. В сътрудничество с държавите членки чрез актуализиран въпросник бяха събрани данни за съдебните аспекти на националните режими за борба с изпирането на пари. На графика 20 е показана средната продължителност на съдебните дела на първа инстанция за престъпления, свързани с изпиране на пари.

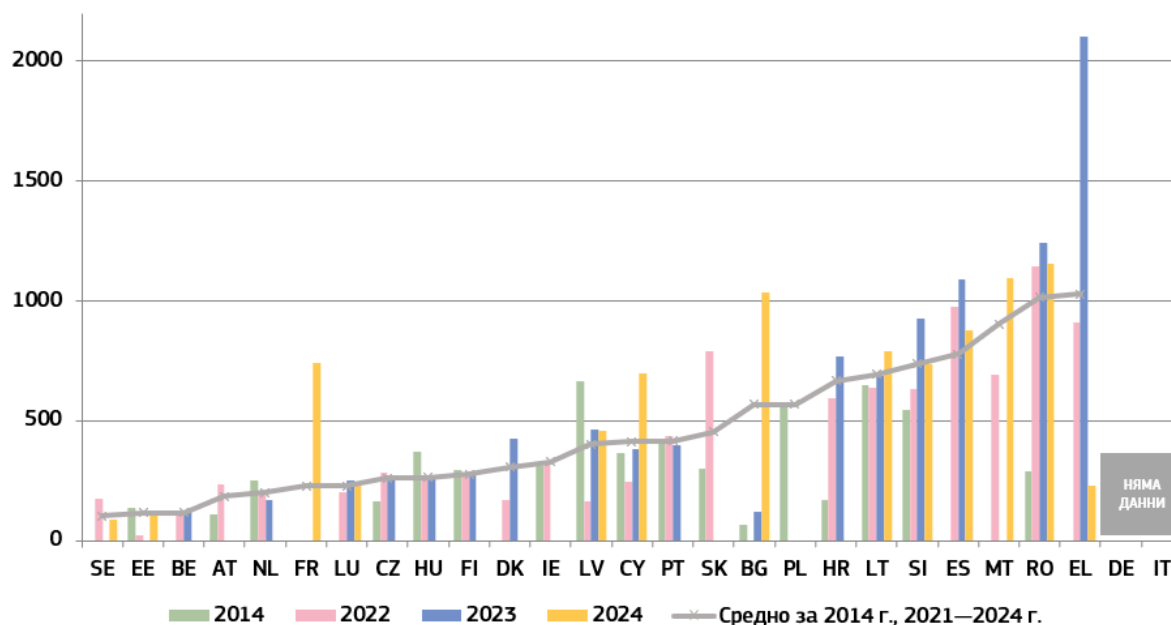
⁵⁹ Със законодателството на ЕС се урежда борбата срещу изпирането на пари чрез Директива (ЕС) 2018/1673 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. за борба с изпирането на пари по наказателноправен ред и чрез Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари или финансирането на тероризма.

⁶⁰ Съображение 2 от Директива (ЕС) 2015/849.

⁶¹ Бюлетин на МВФ, 8 март 2018 г.: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

⁶² Вж. също изменението на член 44 от Директива (ЕС) 2015/849 чрез Директива (ЕС) 2018/843 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г., която влезе в сила през юни 2018 г. и трябваше да бъде транспонирана от държавите членки в тяхното законодателство до 10 януари 2020 г.

Графика 20: Изпиране на пари: средна продължителност на съдебните дела през 2014 г. и 2022—2024 г.(*) (на първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и Експертната група по въпросите на изпирането на пари и финансирането на тероризма)

(*) Среднопотеглената стойност е определена според броя на делата през съответната година. За **PT**: Базата данни е сортирана по съответните критерии за всеки отделен съдебен окръг, за да се достигне до информацията, свързана с делата за изпиране на пари; датите на нарушението и датата на окончателното решение или прекратяване са взети предвид при изчисляването на средния брой дни **CY**: делата за тежки престъпления пред наказателния съд се разглеждат средно в рамките на една година. Делата за по-леки престъпления пред районните съдилища се разглеждат за по-дълго време. **SI**: Данните от 2024 г. показват малко по-голяма продължителност, изчислена от постъпването на делата в първоинстанционния съд до класифицирането им като приключени. **SK**: Данните съответстват на средната продължителност на цялото производство, включително в апелативния съд.

— Борба с корупцията —

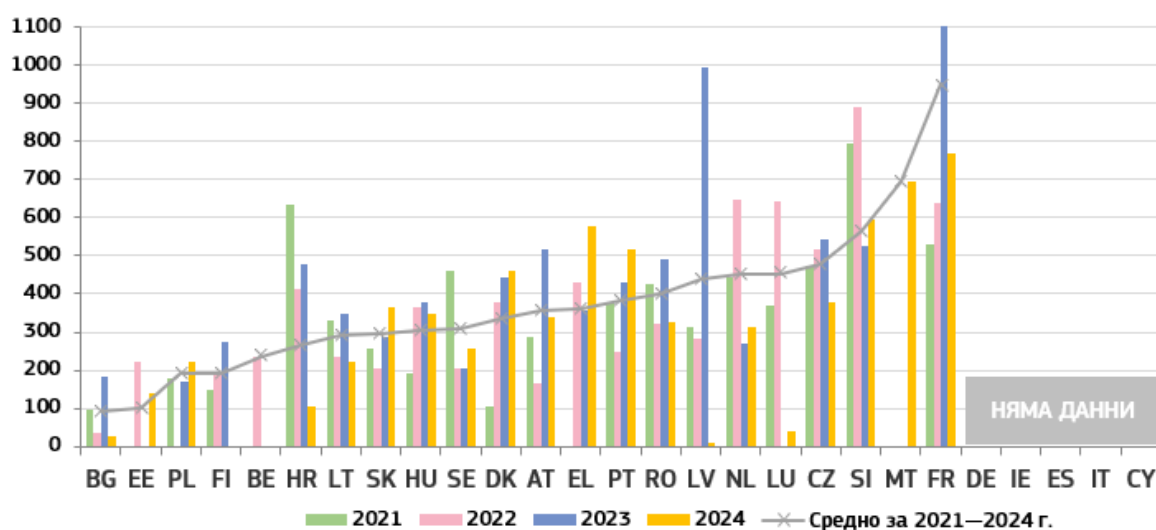
Корупцията е пречка за устойчивия икономически растеж, като отклонява ресурси от ползотворни резултати, подкопава ефективността на публичните разходи и задълбочава социалните неравенства. Тя възпрепятства ефективното и гладко функциониране на единния пазар, създава несигурност при извършването на стопанска дейност и възпира инвестициите. Освен това корупцията представлява сериозна заплаха за нашата сигурност и демокрации. Корупцията е особено сложна за преодоляване, тъй като, за разлика от повечето престъпления, и двете страни по дадено дело за корупция като цяло имат интерес да я запазят в тайна. Това също така допринася за общата трудност да се определи количествено действителният мащаб на явлението корупция в целия ЕС. Корупцията представлява особено тежко престъпление с трансгранично измерение, уредено в член 83, параграф 1 от ДФЕС, на което може да се противодейства ефективно само чрез общи минимални правила, обхващащи целия Европейски съюз.

На 29 април 2026 г. Европейският парламент и Съветът приеха новата Директива относно борбата с корупцията ⁽⁶³⁾. С директивата се актуализират и привеждат в съответствие правилата на ЕС относно определенията и наказанията за свързани с

⁶³ Предложение за Директива относно борбата с корупцията COM(2023) 234 final и Съвместно съобщение относно борбата с корупцията, JOIN(2023) 12 final.

корупция престъпления, за да се гарантират високи стандарти в борбата с всички свързани с корупция престъпления (т.е. не само подкуп, но също и присвояване, търговия с влияние, злоупотреба с публични функции, както и възпрепятстване на правосъдието и обогатяването, свързани с корупционни престъпления). Освен това тя включва и разпоредби, насочени към засилване на превантивните мерки и мерките за почтеност в държавите членки, и допринася за по-ефективното разследване и наказателно преследване на корупцията. В сътрудничество с държавите членки през 2022 г. беше разработен въпросник с цел да се съберат данни относно продължителността на съдебните производства пред първоинстанционните съдилища по дела, свързани с подкупи, които са представени в графика 21 по-долу ⁽⁶⁴⁾.

Графика 21: Корупция (подкупи): средна продължителност на съдебните дела от 2021 г. до 2024 г. (*) (на първа инстанция/в дни) (източник: Европейската комисия и националните звена за контакт за борба с корупцията)

(*) Среднопретеглената стойност е определена според броя на делата през съответната година. **DE, IE, ES, IT, CY, MT** не са отговорили на този въпрос. **NL**: при това изчисление за 2022 г. срокът започва да тече от датата, на която прокуратурата е призовала обвиняемия да се яви в съда; срокът изтича в деня, в който съдията от първата инстанция произнесе окончателната присъда. Средното време за разглеждане на посочените по-горе 35 дела е 645 дни. Все пак трябва да се вземе предвид фактът, че делото често не е готово за изслушване в момента, в който започва да тече срокът. Поради това е необходимо известно време, преди делото да бъде представено за изслушване. Средният период от време от първото изслушване до постановяването на окончателната присъда е 194 дни. **FR**: данните от 2024 г. са изчислени по нов метод, поради което не е възможно изчисляването на многогодишната средна стойност. Средното забавяне се изчислява от решението на прокурора за повдигане на обвинението, а не от препращането на делото към съда. Оповестяването на съдебната информация се счита за решение за започване на наказателно преследване. Предоставените цифрови данни съответстват на средната продължителност, отчетена от френските органи (която отразява времето от повдигането на обвинението до постановяването на присъда, като се изключва и се включва досъдебното производство). Не във всички случаи е възможно да се изчисли срок, като за отправна точка се вземе предвид моментът, в който обвиненията станат окончателни, тъй като някои процедури (особено тези, включващи съдебни следствени действия) могат да отнемат няколко години и понякога могат да доведат до прекратяване на делото.

⁶⁴ Вниманието при този случай на събиране на данни беше насочено към първоинстанционните наказателни съдилища, които обикновено допринасят в най-голяма степен за общата продължителност на наказателните производства.

2.2. Качество на правосъдните системи

Не съществува един-единствен начин за измерване на качеството на правосъдните системи. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. продължават да се разглеждат фактори, които като цяло се смятат за уместни за подобряване на качеството на правосъдието. Те се разпределят в четири категории:

- 1) достъп до правосъдие за обществеността и предприятията;
- 2) подходящи финансови и човешки ресурси;
- 3) цифровизация.

2.2.1. Обобщение относно качеството на правосъдните системи

Лесният достъп, достатъчните ресурси, ефективните инструменти за оценка и цифровизацията допринасят за високото качество на правосъдната система. Обществеността и предприятията очакват висококачествени решения от една ефективна правосъдна система. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. се прави сравнителен анализ на тези фактори.

Достъпност

В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. отново се разглеждат редица елементи, които допринасят за това правосъдната система да бъде достъпна за хората:

- 1) **Наличието на правна помощ и размерът на съдебните такси** имат значително отражение върху достъпа до правосъдие, особено за хората, живеещи в бедност или изложени на риск от изпадане в бедност. От графика 22 е видно, че в три държави членки хората с доходи под прага на бедност, установен от Евростат, не могат да получават правна помощ. Размерът на съдебните такси (графика 23) се запазва до голяма степен стабилен от 2016 г. насам, въпреки че в четири държави членки съдебните такси са по-високи, отколкото през 2024 г., особено за исковете с ниска стойност. Тежестта на съдебните такси продължава да е пропорционално по-висока при исковете с ниска стойност. Трудностите при получаването на правна помощ в комбинация с високите съдебни такси в две държави членки биха могли да обезкуражат хората, живеещи в бедност, да потърсят правосъдие. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. за трети път се представя **ставката за правна помощ, платена на адвокатите на защитата по конкретно наказателно дело** (графика 24), и за първи път се представя **ставката за хонорарите за правна помощ за адвокатите по гражданско дело** (графика 25). И на двете графики е показано, че между държавите членки съществуват значителни разлики в сумите, които се изплащат на адвокатите от публичния бюджет.
- 2) В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. се посочват органите, участващи в безспорни съдебни производства в областта на бракоразводните производства, показани на графика 26.
- 3) В информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. продължава да се прави анализ на начините, по които държавите членки насърчават доброволното използване на **алтернативни способи за разрешаване на спорове (АРС)** (графика 27), включително възможността за използване на цифрови технологии. През 2025г. са се повишили цялостните усилия за насърчаване в сравнение с 2024 г., като три държави членки съобщават за повече средства за

насърчаване, по-специално за използването на способности за АРС при потребителски спорове. Броят на мерките, използвани за насърчаване на способите за АРС, все още е по-нисък за административните спорове в сравнение с останалите видове спорове, но също се е увеличил от 2023 г. насам.

- 4) В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. се прави преглед на избрани специфични практики за **достъпно цифрово решение за лица с увреждания**, които отговарят на съответните стандарти за достъпност и законодателство в първоинстанционните съдилища. На графика 28 е показано, че 5 държави членки предоставят пълен набор от цифрови решения, обхващащи както наказателното, гражданското и търговското правосъдие, така и административното правосъдие. 23 държави членки са предприели стъпки за осигуряване на достъпно публикуване на съдебни решения онлайн за хора с увреждания. 17 държави членки предоставят достъпно онлайн плащане на съдебни такси.
- 5) В информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. за трети път се представят **специфични подобрени мерки за представителни иски**, насочени към защитата на колективните интереси на потребителите. От графика 29 е видно, че 24 държави членки са въвели поне една такава мярка. Договореностите за информиране на потребителите относно иски и резултатите от тях са сред най-разпространените измежду подобрените мерки, като са въведени от 18 държави членки.
- 6) На графика 30 е показано, че всички държави членки са въвели някои **специфични практики за правосъдие и производства, съобразени с интересите на детето, както по отношение на гражданските, така и на наказателните производства при непълнолетни лица**. 11 държави членки са въвели всяка от деветте наблюдавани специфични мерки, включително например уебсайт, проектиран специално с цел лесно използване от деца, и телефонни линии за предоставяне на информация относно правосъдната система или мерки, съгласно които децата се държат отделно от възрастните, когато биват лишени от свобода. Във всички държави членки правото на неприкосновеност на личния живот и личните данни на децата, участващи в съдебни или извънсъдебни производства, са защитени в съответствие с националното законодателство. Освен това всички държави членки разполагат със съобразена с интересите на детето специализирана обстановка/зала за изслушване, в която се изслушват децата. Очертаването на **специфичните практики по отношение на деца, участващи в наказателни производства като жертви или заподозрени и обвиняеми лица** (графика 31) показва например, че всички държави членки предоставят информация за правата на жертвата или заподозрения и производството по съобразен с нуждите на детето начин, а в 25 държави членки всяка форма на задържане на деца се използва като крайна мярка и за подходящ период от време, който е възможно най-кратък.
- 7) На графика 32 са показани нагледно **избраните правомощия, които органите по въпросите на равенството** — или в някои случаи други определени органи — притежават във всяка държава членка за разглеждане на случаи на дискриминация. В 19 държави членки органите по въпросите на равенството са оправомощени да предлагат механизми за АРС директно на участващите страни. В 11 държави членки те също така имат правомощието да образуват съдебни производства от свое име, за да защитават обществения интерес.

Ресурси

Високото качество на правосъдните системи в държавите членки зависи от наличието на достатъчни финансови и човешки ресурси. Това изисква подходящи инвестиции във физическа и техническа инфраструктура, първоначално и продължаващо обучение, както и в многообразие сред съдиите, включително баланс между половете. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. е показано следното:

- 8) Що се отнася до **финансовите ресурси**, като цяло през 2024 г. общите държавни разходи за съдилищата са се увеличили във всички държави членки, с изключение на една, като се вземе предвид броят на жителите, докато в пет държави членки те са намалели спрямо БВП. Продължават да се наблюдават значителни разлики между държавите членки от гледна точка на нивата на разходи както на глава от населението, така и като процент от БВП (графика 33 и 34).
- 9) В информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. продължава да се проучва ситуацията в държавите членки от гледна точка на заплатите в правосъдната система. В него за четвърти път се представя съотношението на годишните **заплати на съдиите и прокурорите** към средната годишна заплата в страната (графика 35). На графиката са показани значителните разлики между държавите членки.
- 10) **Жените** продължават да съставляват по-малко от 50 % от съдиите на нивото на върховните съдилища в 18 държави членки (графика 37), докато в девет държави членки половината или повече съдии във върховните съдилища са жени. Цифровите данни за периода 2023—2025 г. показват различни нива и тенденции в отделните държави членки.

Цифровизация

От 2021 г. насам в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието е включен голям и подробен раздел относно аспектите, свързани с цифровизацията на правосъдието. Въпреки че държавите членки вече използват цифрови решения в различен контекст и в различна степен, все още има значителни възможности за подобрения.

- 11) Всички 27 държави членки предоставят известна **информация онлайн за своята съдебна система**, включително уебсайтове с ясна информация за осъществяването на достъп до правна помощ, за съдебните такси и критериите за допустимост за намалени такси (графика 39). Ситуацията остава стабилна в сравнение с предходната година, но между държавите членки все още съществуват известни различия по отношение на информацията и степента, в която тя отговаря на потребностите на хората. Например, девет държави членки използват чатботове, за да помогнат на обществеността да намери информация за съдебната система. 22 държави членки предоставят ясно видима и разбираема информация относно обезщетенията за жертвите.
- 12) Шест държави членки са въвели **процесуални правила, подготвени за цифрови технологии** (графика 40), които позволяват цялостно използване на комуникация от разстояние и допустимост на доказателствата само в цифров формат. В 20 държави членки това е възможно само в ограничен брой ситуации. Независимо от това от 2020 г. насам в това отношение се отчита цялостен напредък с равномерни темпове.

- 13) Графика 41 разкрива **използването на цифрови технологии от съдилищата и прокуратурите**. Тя показва, че държавите членки не се възползват изцяло от потенциала, който осигуряват техните процесуални правила (вж. графика 40). Съдиите, прокурорите и съдебните служители в държавите членки вече разполагат с разнообразни цифрови инструменти като системи за управление на делата, системи за видеоконферентна връзка и практики за работа от разстояние. Все още обаче може да се постигне по-нататъшен напредък в използването на технологии за децентрализирания регистър (блокчейн).
- 14) Съдилищата във всички държави членки разполагат с някои **инструменти за сигурна електронна комуникация**, макар че едва 14 държави членки са въвели такива инструменти за всички наблюдавани видове комуникация и за всички дела (графика 42). Пет държави членки все още не са въвели инструменти за цифрова комуникация с нотариусите, местата за задържане или съдебните изпълнители/съдебните служители. Във всички държави членки също така е въведена **сигурна електронна комуникация в рамките на прокуратурата** (графика 43). Във всички държави членки, с изключение на две, е предвидена сигурна електронна комуникация между прокуратурата и съдилищата. Седем държави членки все още не са въвели инструменти за електронна комуникация между прокуратурата и адвокатите на защитата.
- 15) По гражданските/търговските и административните дела 23 държави членки, макар и в различна степен, предоставят на лицата и предприятията (или на техните законни представители) **онлайн достъп до техните текущи или приключени дела** (графика 44). Що се отнася до цифровите решения за провеждане и проследяване на съдебни производства по наказателни дела, от графика 45 е видно, че в 18 държави членки жертвите могат да подават писмени изявления частично или изцяло онлайн. В 10 държави членки обаче обвиняемите и жертвите нямат възможност да проследяват или да водят делата си по електронен път.
- 16) **Достъпът онлайн до съдебни решения** (графика 46) остава стабилен в сравнение с предходната година. Достъпни онлайн са основно решенията на най-висшестоящите инстанции.
- 17) Както в предходни години, в информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. се анализират **практиките за изготвяне на машинночетими съдебни решения** (графика 47). Във всички държави членки съществуват поне някои практики за граждански/търговски, административни и наказателни дела, въпреки че има значителни различия между отделните държави членки. Като цяло е налице тенденция към въвеждане на повече практики, по-специално за безплатно изтегляне на съдебните решения (бази данни и други автоматизирани решения), за оформяне на решенията така, че да бъдат машинночетими или за анонимизиране/псевдонимизация на решенията посредством алгоритми. През 2025 г. четири държави членки съобщават за подобрения в сравнение с предходната година, докато ситуацията в шест държави членки остава стабилна. Правосъдните системи, в които съществуват практики за оформяне на съдебните решения съгласно стандарти, за да станат машинночетими, изглежда имат потенциала да постигнат по-добри резултати в бъдеще.

2.2.2. Достъп до правосъдие

Необходима е достъпност по цялата верига на правораздаване, за да се даде възможност на всички хора, включително на хора, изложени на риск от дискриминация, възрастни

хора и жертви на престъпления, да получат съответната информация — за правосъдната система, за начините да се подаде иск и свързаните с това финансови аспекти и за начина, по който протичат производствата (от началото до приключването им) — и да имат достъп онлайн до решенията.

— *Правна помощ, съдебни такси и такси за правни услуги* —

Разходите за водене на съдебни спорове са ключов фактор, който определя достъпа до правосъдие. Високите разходи за водене на съдебни спорове, включително съдебните такси⁽⁶⁵⁾ и таксите за правни услуги⁽⁶⁶⁾, могат да възпрепятстват достъпа до правосъдие. Разходите за водене на съдебни спорове по граждански и търговски дела не са приведени в съответствие на равнището на ЕС. Те се регулират от националното законодателство и се различават в отделните държави членки.

Достъпът до правна помощ е основно право, залегнало в Хартата на основните права на ЕС⁽⁶⁷⁾. То дава възможност за достъп до правосъдие на лицата, които в противен случай не биха могли да поемат или предплатят разходите за водене на съдебни спорове. В повечето държави членки предоставянето на правна помощ е обусловено от доходите на кандидата⁽⁶⁸⁾.

На графика 22 е показана възможността за получаване на пълна или частична правна помощ във връзка с конкретно дело в областта на потребителското право, включващо иск на стойност 6 000 EUR. В графиката се съпоставят установените във връзка с предоставянето на правна помощ прагове на доходите, изразени като процент от установения от Евростат праг на бедността за всяка държава членка⁽⁶⁹⁾. Например, ако посоченият праг за предоставяне на правна помощ е определен на 20 %, това означава, че кандидат за помощ, чийто доход е с 20 % по-висок от установения от Евростат праг на бедността за неговата държава членка, отговаря на условията за получаване на правна помощ. Ако посоченият праг за предоставяне на правна помощ обаче е определен под нула, това означава, че лице, чийто доход е под прага на бедността, може да не отговаря на условията за получаване на правна помощ.

В 13 държави членки се използва система за правна помощ, която покрива 100 % от процесуалните разходи (пълна правна помощ) и която се допълва от система, покриваща

⁶⁵ За съдебна такса се счита сумата, която трябва да се заплати за образуване на ненаказателно съдебно производство в съд или трибунал.

⁶⁶ Такси за правни услуги са възнагражденията на адвокатите за услугите, които предоставят на клиентите си.

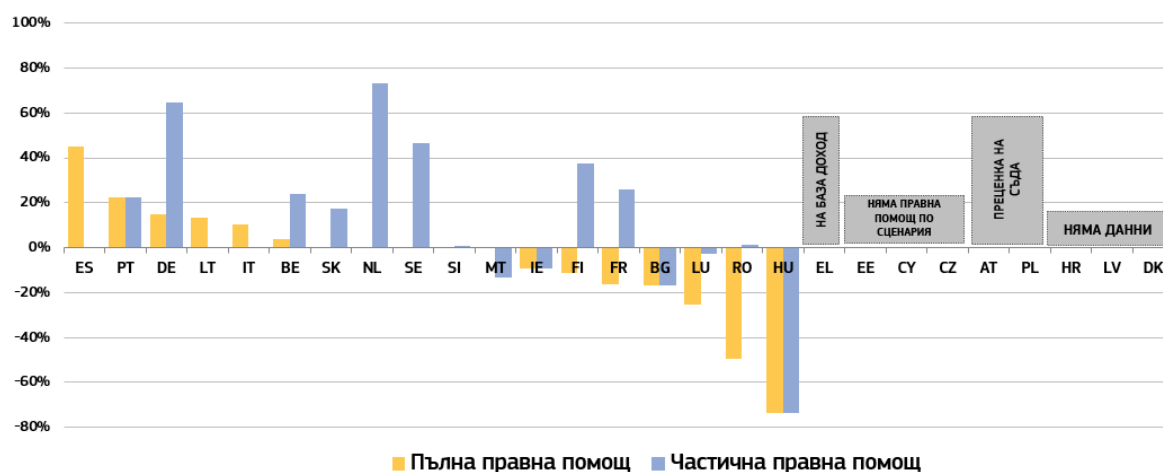
⁶⁷ Член 47, параграф 3 от Хартата на основните права на ЕС.

⁶⁸ Държавите членки използват различни методи за установяване на прага за допустимост, например различни референтни периоди (месечен/годишен доход). В 14 държави членки също така е налице праг, свързан с личния капитал на кандидата за правна помощ. Това не е отчетено в тази графика. В BE, BG, IE, ES, FR, HR, HU, LT, LU, NL и PT определени групи лица (например лица, които получават определени помощи) получават автоматично право на правна помощ по граждански/търговски спорове. Допълнителните критерии, които държавите членки могат да използват, като например въпросите по съществото на делото, не са отразени в тази графика. Макар това да няма пряко отношение към показаната графика, в няколко държави членки (AT, CZ, DE, DK, IT, NL, PL, SI) правна помощ може да се предоставя не само на физически лица. В ЕЕ решението за предоставяне на правна помощ не се обуславя от равнището на финансовите ресурси на кандидата. В IE за частична правна помощ трябва да се вземат под внимание и разполагаемите активи на кандидата. В LV данните не са съпоставими с тези от предходната година поради адаптиране на методиката за изчисляване.

⁶⁹ С цел да се съберат съпоставими данни, прагът на бедността, установен от Евростат за всяка държава членка, е преобразуван в месечен доход. Прагът за риска от изпадане в бедност (РИБ) е определен на 60 % от медианния национален приравнен разполагаем доход на домакинствата. Източник: Евростат (код за онлайн данни [ilc_li01](#)).

части от разходите (частична правна помощ), като за нея се прилагат различни критерии за допустимост. В 10 държави членки е налице или система за пълна правна помощ, или система за частична правна помощ, но не и двете едновременно. В две държави членки съдилищата разполагат със свобода на преценка дали да предоставят правна помощ.

Графика 22: Праг на доходите за предоставяне на правна помощ във връзка с конкретно дело в областта на потребителското право, 2025 г. (*) (разлики в % спрямо прага на бедността, установен от Евростат) (източник: Европейската комисия и Съветът на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) ⁽⁷⁰⁾)

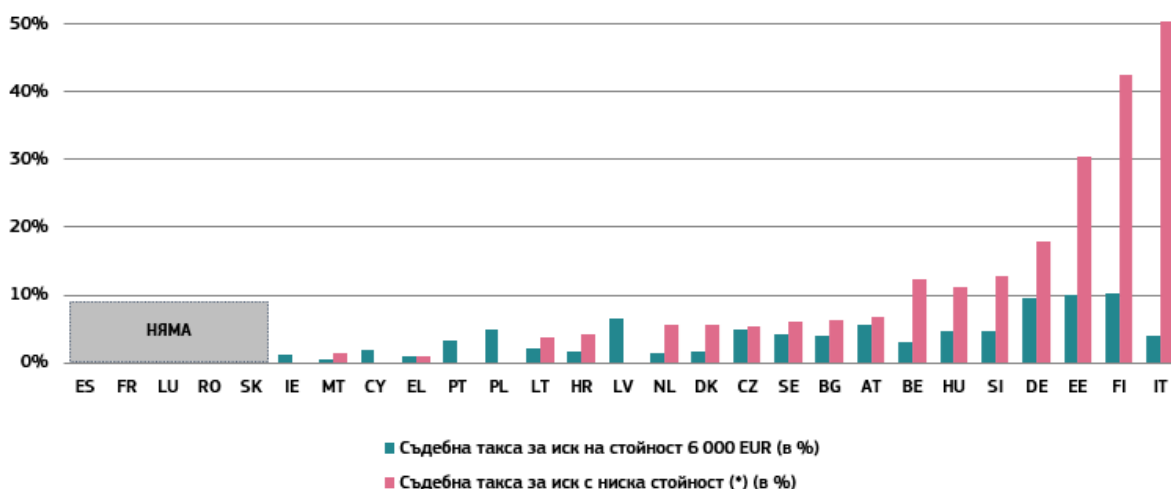

(*) Изчисленията са основани на стойностите на праговете за риска от изпадане в бедност за 2023 г. **BE, DE, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LU, NL, SE, SI, SK:** За правната помощ трябва да се вземат предвид и разполагаемите активи на кандидата. **EL:** Получателят на правна помощ е лицето, чийто капиталов годишен доход не надхвърля 2/3 от най-ниските годишни заплати, както са предвидени в действащото законодателство. **EE, CY и CZ:** няма правна помощ по сценария. **AT и PL:** Преценка на съда. **HR, LV и DK:** Не са предоставени данни.

Получателите на правна помощ често са освободени от заплащането на съдебни такси. Само в пет държави членки получателите на правна помощ не са автоматично освободени от заплащането на съдебни такси. В Чехия съдът решава за всеки отделен случай дали да освободи получателя на правна помощ от заплащането на съдебни такси. В Люксембург страните по делото, на които е предоставена правна помощ, не е необходимо да заплащат такси за съдебен изпълнител. В графика 23 се сравнява размерът на съдебната такса за двата сценария, представен като част от стойността на иска. Ако например на графиката по-долу съдебната такса е 10 % от иск на стойност 6 000 EUR, потребителят ще трябва да заплати съдебна такса в размер на 600 EUR, за да бъде образувано съдебно производство. При иска с ниска стойност като основа се взема установеният от Евростат праг за риска от изпадане в бедност за всяка държава членка.

⁷⁰ Данните за 2025 г. са събрани чрез отговори на членове на Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) на въпросник, основан на следния конкретен сценарий: спор между потребител и дружество (посочени са две различни стойности на иска: 6 000 EUR и прагът на Евростат на дела на лицата, изложени на риск от изпадане в бедност за всяка държава членка). Като се има предвид, че условията за предоставяне на правна помощ зависят от положението на кандидата за правна помощ, е използвана следната хипотеза: несемейно работещо лице на възраст 35 години, без задължения за издръжка на зависимо лице или без застраховка за правни разноски, с постоянни доходи и живеещо в апартамент под наем.

Графика 23: Съдебна такса за образуване на съдебно производство във връзка с конкретно дело в областта на потребителското право, 2025 г. (*) (размер на съдебната такса като процент от стойността на иска) (източник: Европейската комисия и Съветът на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) ⁽⁷¹⁾)

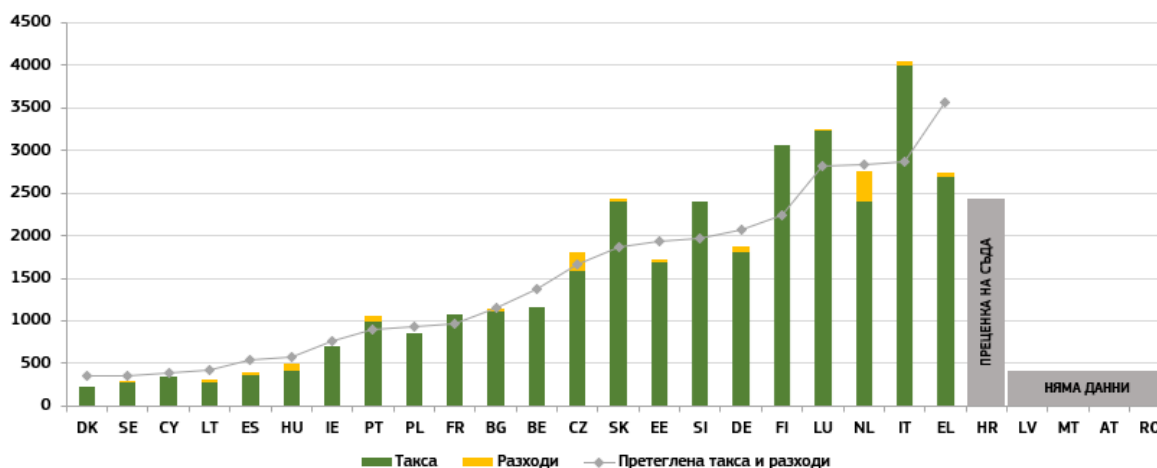

(*) Изчисленията са основани на стойностите на праговете за риска от изпадане в бедност (РИБ) за 2024 г. „Иск с ниска стойност“ означава иск, чиято стойност съответства на установения от Евростат праг на бедността за едно лице за всяка държава членка, преобразуван в месечен доход (например за 2022 г. тази стойност е вариала от 326 EUR в **BG** до 2 381 EUR в **LU**). **BE**: вноска във Фонда за правна помощ от втора линия в размер на 26 EUR; деловодни такси: 50 EUR или 165 EUR. След това, ако делото бъде прекратено/има осъдителна присъда: евентуално 1350 EUR като парично обезщетение за разноски по производството. **NL**: размерът на съдебните такси е за страна по делото с годишен доход под 30 200 EUR. **SE**: Съдебната такса се прилага, когато стойността на иска надвишава 2 673 EUR. **LV**: Съдебна такса, изчислена за иск до 1 000 EUR.

⁷¹ Данните, отнасящи се до праговете за доходите, валидни през 2024 г., са събрани чрез отговори на членове на Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) на въпросник, основан на следния сценарий: потребителски спор между физическо лице и дружество (посочени са две различни стойности на иска: 6 000 EUR и прагът на Евростат на дела на лицата, изложени на риск от изпадане в бедност за всяка държава членка).

На графика 24 е представена ставката на правната помощ, платена на адвокати в наказателно производство за конкретно наказателно дело въз основа на работа по казус⁽⁷²⁾. Анкетираните са посочили каква сума биха получили адвокатите от държавния бюджет при описания сценарий с фиктивен характер.

Графика 24: Ставка на правната помощ, платена на адвокатите на защитата по конкретно наказателно дело, 2025 г. (*) (източник: Европейската комисия и Съветът на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE)⁽⁷³⁾)

(*) Данните се събират въз основа на работа по конкретен казус. Всички суми са в евро, а когато е необходимо, са конвертирани от национални валути⁷⁴. За да се вземат предвид икономическите различия между държавите членки, добавената стойност на хонорара и разхода е разделена на сравнителните индекси за равнищата на цените, изразени в проценти, като средната стойност за ЕС е 100 %, за DK е 141 %. По този начин се извършват корекции на сумата на хонорарите и разходите, получавана от адвокатите. **IE:** В Ирландия процесуалното представителство е разделено между два вида адвокати — солиситъри и баристъри. Съгласно Схемата за правна помощ техните хонорари се изчисляват отделно (солиситърите имат фиксирана структура на хонорара за дела по семейноправни въпроси, докато баристърите (младоши или старши адвокати) имат свои собствени хонорари и допълнителни надбавки за молби за обезпечителни или изпълнителни производства). Това разграничение е от значение при определяне на общия размер на иска в рамките на системата за правна помощ. Изчислението се основава на Тарифата за хонорари на Комисията за правна помощ за баристъри в Окръжния съд, който е съдът, компетентен по бракоразводните дела в Ирландия. Солиситърите не получават заплащане за разходи, а баристърите получават разходи за шофиране. **AT:** Австрийската система за правна помощ се финансира от държавата и е основана на солидарността на всички австрийски адвокати, като всички те участват съгласно основана на ротация схема в системата за правна помощ. По принцип отделните адвокати не получават пряко възнаграждение за предоставени услуги по правна помощ. Вместо това австрийската държава изплаща ежегодно еднократна сума на австрийската адвокатска колегия за всички услуги по правна помощ, предоставени от всички адвокати. Австрийската адвокатска колегия разпределя тази сума между регионалните адвокатски колегии въз основа на броя на вписаните адвокати, които са предоставили услуги по правна помощ, и на броя на случаите на предоставяне на правна помощ от страна на регионалните адвокатски колегии. Паричните средства се използват за социалноосигурителната и пенсионната схема на адвокатите, която не се финансира от държавата.

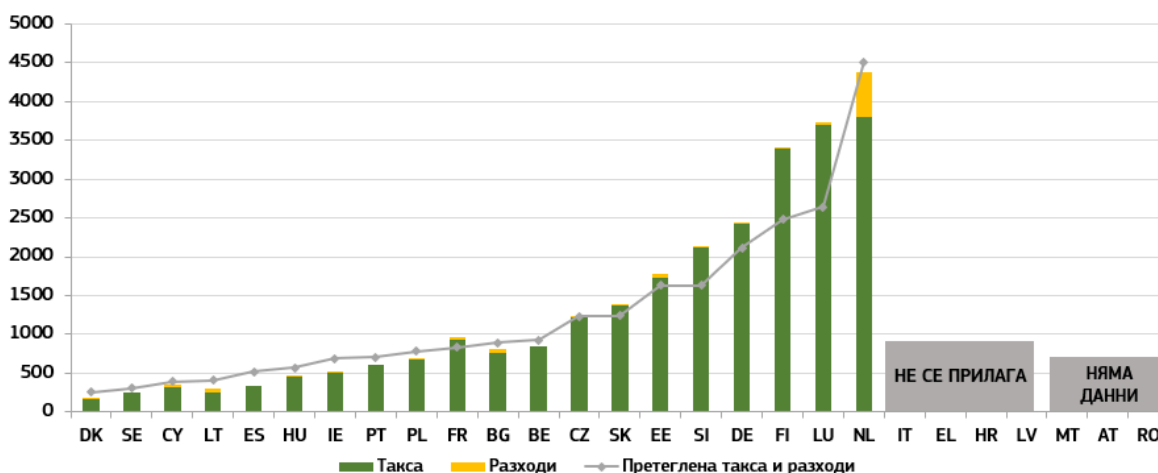
⁷² Вж. Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2024 г., бележка под линия 70 за описанието на казуса.

⁷³ Данните, отнасящи се до праговете за доходите, валидни през 2024 г., са събрани чрез отговори на членове на Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) на въпросник, основан на следния сценарий: потребителски спор между физическо лице и дружество (посочени са две различни стойности на иска: 6 000 EUR и прагът на Евростат на дела на лицата, изложени на риск от изпадане в бедност за всяка държава членка).

⁷⁴ За конвертирането са използвани референтните валутни курсове за евро на Европейската централна банка, приложими на 18 ноември 2025 г. — 1,9558 BGN, 24,188 CZK, 7,4684 DKK, 384,96 HUF, 4,2440 PLN, 5,0870 RON, 10,9970 SEK.

Правната помощ за достъп до услугите на всяка от професиите е различна. На графиката по-горе е представен максималният размер на таксата, която може да бъде начислена по схемата за правна помощ в конкретния сценарий. **ES**: Такси, изчислени за безплатна правна помощ в испанските региони, на които не е прехвърлена компетентност по въпросите на правосъдието. Другите региони може да предоставят различни обезщетения. **RO** и **SK**: За възстановяване на разходи се изисква представяне на касови бележки, като за **SK** таванът е 240 EUR.

Графика 25: Ставка на правната помощ, платена на адвокатите по конкретно гражданско дело, 2025 г. (*) (източник: Европейската комисия и Съветът на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) ⁽⁷⁵⁾)

(*) **BG, CY, SE**: няма правна помощ по сценария. **LV, AT, FI**: не са предоставени данни. **DE**: таксата се изчислява въз основа на „стойност на спора“ от 2 000 EUR нето на месец. **IE**: Юридическата професия се упражнява от баристъри и солиситъри. Хонорарите за правна помощ за всяка от професиите са различни. На графиката по-горе е представена сумата от хонорарите, начислени от един младши солиситър и един младши баристър като адвокатски хонорар по схемата за правна помощ в конкретния случай. **ES**: хонорарът се изчислява без да се отчита изпълнението на мерките след развода или задължителната медиация. Те са обхванати само в някои региони, на които е била прехвърлена компетентност по въпросите на правосъдието. **RO, SK**: За възстановяване на разходи се изисква представяне на касови бележки, като за **SK** таванът е 250 EUR. **CZ**: Съгласно член 30 от Закон № 99/1963 Coll., Граждански процесуален кодекс, съдът може да назначи представител по искане на участник в съдебно заседание, който отговаря на условията за освобождаване от съдебни такси от съда, ако това е абсолютно необходимо за защита на неговите интереси. Ако е необходимо да се защитят интересите на участника или ако става въпрос за назначаване на представител за производство, в което представителството от адвокат (нотариус) е задължително, съдът назначава представител измежду адвокатите. За адвокат, назначен от съда за бракоразводно производство, хонорарът за едно правно действие, съгласно закона, е 95 EUR, плюс допълнителна такса за административни разходи в размер на 18,60 EUR за всяко извършено правно действие. Адвокатът е извършил шест правни действия: 1) приемане на представителство и консултиране на клиента, 2) изготвяне и подаване на молба за развод, 3-4) присъствие на съдебни заседания, 5) изготвяне и подаване на иск за изпълнение и 6) присъствие на съдебно заседание във връзка с изпълнението. Останалите от горепосочените действия остават неплатени. Пътните разходи за всеки половин час, дори и току-що да е започнал, са 6,20 EUR, при условие че адвокатът пътува до място, което не е в града/населеното място, където се намира работното му място. Не е възможно обаче да се изчисли пълният размер на разходите, тъй като не е известно точното потребление на електроенергия на електрически лек автомобил. **EE**: Възнаграждения: За досъдебно производство — 104 EUR, за фаза на съдебно производство в този случай е достигнат лимитът (адвокатът получава най-много 720 EUR), за съдебни

⁷⁵ Данните, отнасящи се до праговете за доходите, валидни през 2024 г., са събрани чрез отговори на членове на Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE) на въпросник, основан на следния сценарий: потребителски спор между физическо лице и дружество (посочени са две различни стойности на иска: 6 000 EUR и прагът на Евростат на дела на лицата, изложени на риск от изпадане в бедност (ИРБИ) за всяка държава членка).

заседания — 216 EUR. Ако подготовката за среща с клиент е била в предсъдебна фаза, тогава максималният лимит няма да бъде достигнат и адвокатът ще получи общо 1 260 EUR като хонорар. Освен това не се вземат предвид съдебните заседания по изпълнително производство и пътуванията, свързани с тях, тъй като в Естония няма съдебни заседания в изпълнителни производства.

IE: В Ирландия процесуалното представителство е разделено между два вида адвокати — солиситъри и баристъри. Съгласно Схемата за правна помощ техните хонорари се изчисляват отделно (солиситърите имат фиксирана структура на хонорара за дела по семейноправни въпроси, докато баристърите (младоши или стариши адвокати) имат свои собствени хонорари и допълнителни надбавки за молби за обезпечителни или изпълнителни производства). Това разграничение е от значение при определяне на общия размер на иска в рамките на системата за правна помощ. Изчислението се основава на Тарифата за хонорари на Комисията за правна помощ за баристъри в Окръжния съд, който е съдът, компетентен по бракоразводни дела. Солиситърите не получават заплащане за разходи (допълнителни разходи, направени от адвоката при воденето на дело, отделно от професионалния хонорар на адвоката). На баристърите се заплащат разноски за шофиране.

EL: От схемата за правна помощ могат да се претендират най-ниските адвокатски хонорари, както е предвидено в Правилника за адвокатската професия. Освен това могат да се предявят претенции за доказани разходи (разходи с разписки). Съществува и такса за извънсъдебно наемане на работа в размер на 80 евро/на час съгласно Правилника за адвокатската професия, която може да бъде предявена.

ES: Таблиците не включват нито изпълнението на мерки след развода, нито задължителната медиация (която е обхваната в някои региони, но все още не е и от цялата територия).

CY: Този сценарий не се прилага в Кипър, тъй като Законът за правната помощ не обхваща граждански и/или търговски дела. Съгласно закона, правна помощ не се предоставя в граждански производства в Кипър между потребител и дружества.

LT: В бракоразводни производства, при които няма спор, законоустановената такса за правни услуги е 175 EUR.

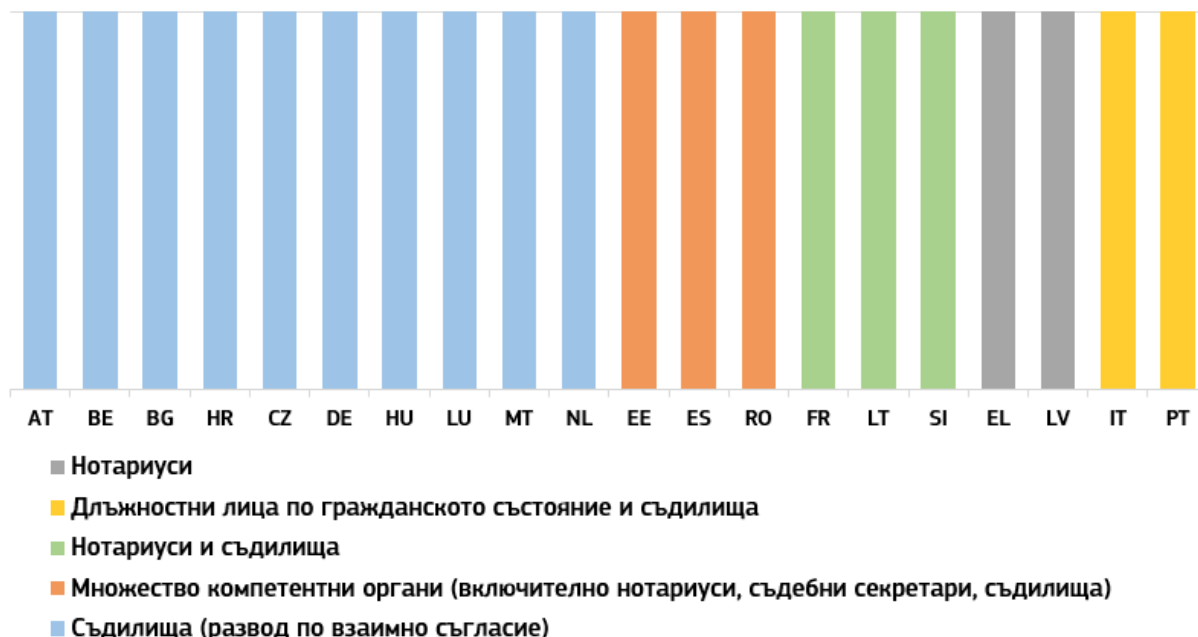
HU: Таксата за адвокат за правна помощ се основава на Наредба 11/2004 (III.30.) Указ на IM относно възнаграждението на адвоката за правна помощ: Почасова такса от 7 000 HUF и 25 % разходи, плюс ДДС.

SE: В Швеция обикновено не се предоставя правна помощ при бракоразводни дела. Тя се предоставя само ако е необходима по-задълбочена помощ от законен представител, което е необичайно.

PL: Таксата за развод е фиксирана (еднократна сума) и не зависи от прекараните часове. За бракоразводни дела фиксираната такса за правна помощ е в размер на 720 PLN (169.65 EUR). Изпълнение след издаване на постановление (egzekucja): съгласно правилата за правна помощ това обикновено е обвързано със стойността (изчислява се като процент от таблицата с хонорари, който зависи от стойността на иска). Тъй като в описанието на делото не се посочва стойността на това, за което се изисква изпълнение, не може да се определи „конкретна“ сума без да се правят предположения.

Охранителните съдебни процедури, като например в областта на бракоразводното право, често се извършват от нотариуси, като целта е да се облекчат съдилищата и по този начин потенциално да се повишат ефикасността и качеството на правосъдната система. На графика 26 е направено първоначално изследване в тази насока, като е посочено кои органи участват в процедурите за развод по взаимно съгласие в държавите членки.

Графика 26: Органи, които участват в процедурите за развод по взаимно съгласие, 2025 г. (*) (източник: Европейската комисия и Съвета на нотариусите на Европейския съюз (CNUE) ⁽⁷⁶⁾)

(*) Данните се основават на проекта „Правосъдие без съдебни спорове II“, който обхваща 22-те държави членки, в които е установена професията на нотариусите по гражданско право. Сред държавите членки, които отговориха на въпросника, **PL** и **SK** нямат процедура за развод по взаимно съгласие. **EE**: Нотариус, длъжностно лице по гражданското състояние и що се отнася до съдилищата: Развод по взаимно съгласие пред съда е възможен само когато страните не могат да подадат съвместно заявление за развод (например, когато единият от съпрузите е в чужбина и няма естонска цифрова самоличност). **ES**: съд, нотариус или Съвета за правораздаване. **FR**: Разводът по взаимно съгласие се разглежда от съда само когато е поискано изслушване за ненавършило пълнолетие дете. **RO**: Съд, нотариус или длъжностно лице по гражданското състояние.

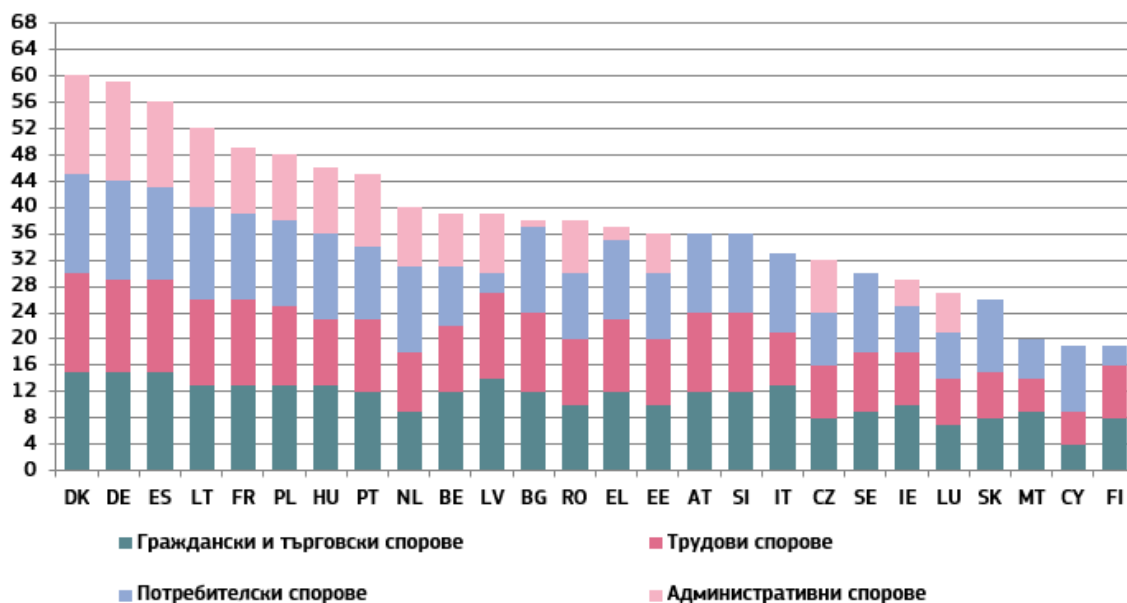
— Достъп до алтернативни способи за разрешаване на спорове —

На графика 27 са представени усилията на държавите членки за насърчаване на доброволното използване на алтернативни способи за разрешаване на спорове (АРС) с помощта на конкретни стимули. Те могат да се различават в зависимост от съответната област на правото ⁽⁷⁷⁾.

⁷⁶ Данните са събрани от Съвета на нотариатите на Европейския съюз (CNUE) в сътрудничество с Европейската комисия.

⁷⁷ Способите за насърчаване и стимулиране на използването на АРС не включват случаите, в които съществуват задължителни изисквания за използването му преди сезирането на съда. Такива изисквания могат да породят опасения по отношение на тяхната съвместимост с правото на ефективни правни средства за защита пред съд, съгласно Хартата на основните права на ЕС.

Графика 27: Насърчаване и стимулиране на използването на способи за APC, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁷⁸⁾)

(*) Максимален брой точки: 68 точки. Обобщени показатели въз основа на следните показатели: 1) уебсайт, предоставящ информация относно APC; 2) информационни кампании в медиите; 3) брошури за широката общественост; 4) предоставяне от съда на специални информационни сесии за APC при поискване; 5) съдебен координатор за APC/медиация; 6) съдебен координатор за APC/медиация; 7) публикуване на статистически данни за използването на APC; 8) публикуване на статистически данни за използването на APC; 9) пълно или частично възстановяване на съдебните такси, включително държавните такси, ако APC е довело до успешно разрешаване на спора; 10) не се изисква адвокат за процедурата по APC; 11) съдията може да действа като медиатор; 12) споразумението, постигнато от страните, се признава от съда; 13) възможност за образуване на производство/подаване на иск и предоставяне на документални доказателства онлайн; 14) страните могат да бъдат информирани за започването и за различните етапи на процедурите по електронен път; 15) възможност за онлайн плащане на приложимите такси; 16) използване на технологии (приложения за изкуствен интелект, чатботове) за улесняване на подаването и разрешаването на споровете; и 17) други средства. За всеки един от тези 17 показателя се присъжда по една точка за всяка област на правото. **IE**: административните дела попадат в категорията на гражданските и търговските дела. **EL**: при процедурите за възлагане на обществени поръчки има възможност за APC пред административните апелативни съдилища. **ES**: APC е задължително по трудовоправни казуси. **PT**: при граждански/търговски спорове съдебните такси се възстановяват само когато делото се разглежда от мирови съдия. **SK**: Словакият правен ред не допуска използването на APC за административни цели. **FI**: потребителските и трудовите спорове също се считат за граждански дела. **SE**: съдиите имат процесуална автономия по отношение на APC. Съдията е длъжен да се стреми към доброволно уреждане на спора, освен ако това е неуместно поради естеството на делото.

— Специфични практики за достъп до правосъдие —

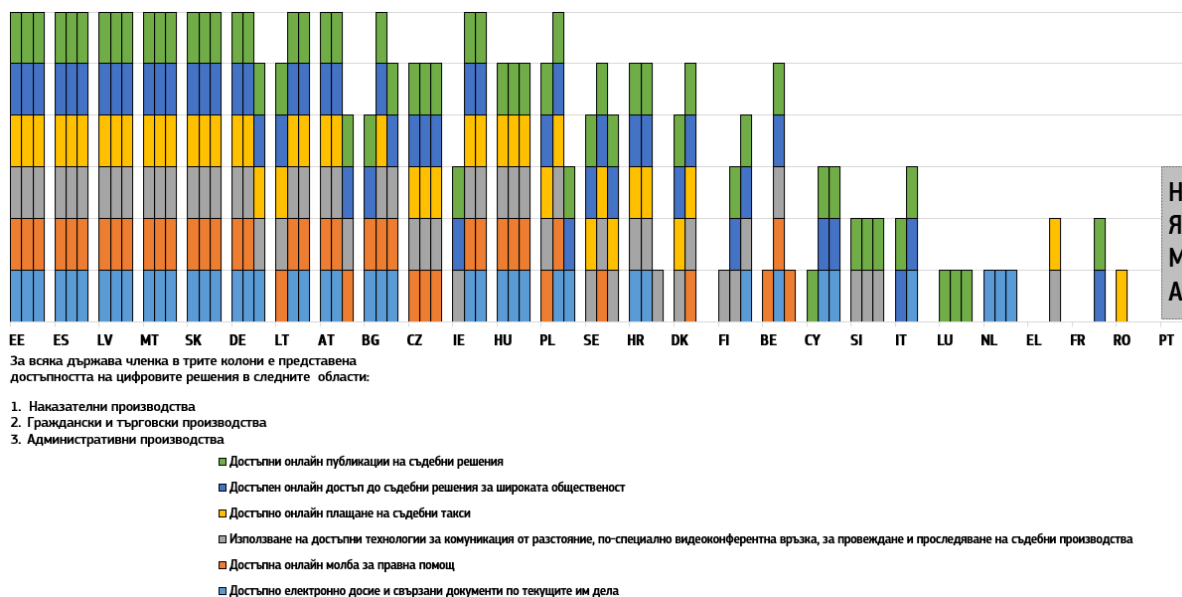
В информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2022 г. бе представена специална графика относно специфичните практики за улесняване на равния достъп до правосъдие за лицата с увреждания. В информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2023 г. беше продължено проучването на избрани специфични практики, с които се улеснява равният достъп до правосъдие за лицата, изложени на риск от дискриминация, както и на две конкретни групи лица: възрастните хора и жертвите на насилие над жени и домашно насилие. В Информационното табло на ЕС в областта на

⁷⁸ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

правосъдието за 2026 г. отново се представят данни за достъпа до правосъдие за хората с увреждания.

На диаграмата по-долу са очертани цифровите решения, достъпни за хора с увреждания в първоинстанционните съдилища. Диаграмата показва достъпността на различните решения в рамките на гражданското и търговското, наказателното и административното правосъдие.

Графика 28: Цифрови решения в първоинстанционните съдилища, достъпни за хора с увреждания, които отговарят на съответните стандарти за достъпност и законодателство (източник: Европейска комисия ⁽⁷⁹⁾)

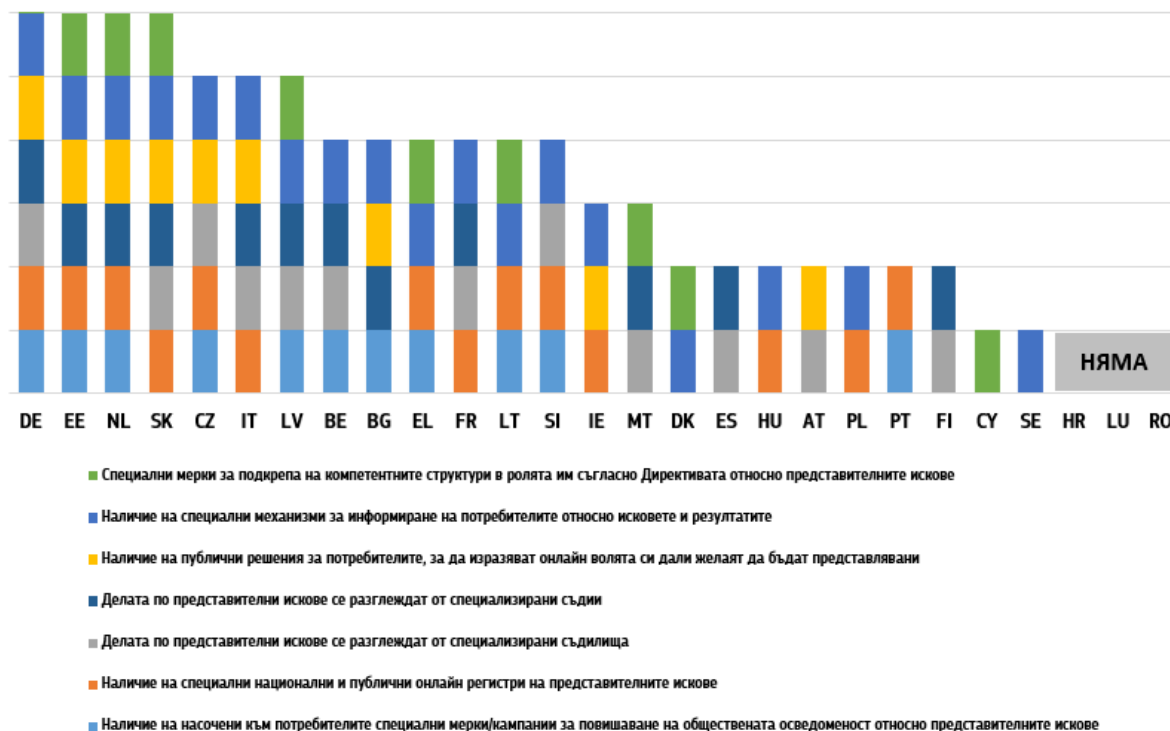

С графика 29 се допълва графика 19 относно ефикасността на производствата в областта на потребителското право, като се показват конкретни избрани мерки, предприети от държавите — членки на ЕС, за повишаване на информираността относно новия европейски модел на колективна защита, чиято цел е подобряване на достъпа на потребителите до правосъдие в ситуации на масова вреда.⁸⁰

⁷⁹ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

⁸⁰ Както е въведен с Директива (ЕС) 2020/1828 относно представителни иски, https://commission.europa.eu/law/law-topic/consumer-protection-law/representative-actions-directive_bg, за защита на колективните интереси на потребителите.

Графика 29: Специфични практики за представителни искиове за защита на колективните интереси на потребителите, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁸¹⁾)

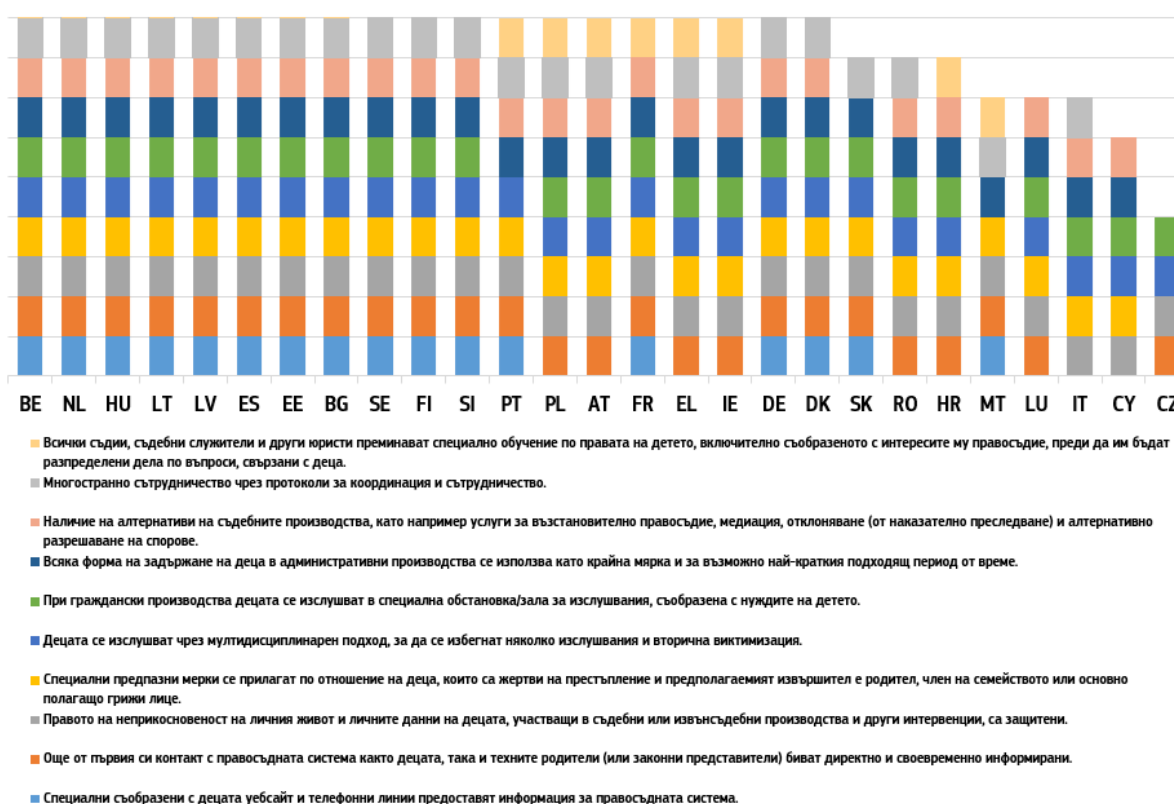
(*) Представителни искиове, както е посочено в Директива (ЕС) 2020/1828. Това са искиове, заведени от компетентни структури пред национални съдилища или административни органи от името на групи потребители, в търсене на мерки за преустановяване или забрана (т.е. да спрат незаконните практики на търговец, подобно на предвиденото в Директива 2009/22/ЕО относно исковите за преустановяване на нарушения), мерки за обезщетение (както например възстановяване на суми, замяна, ремонт) или и за преустановяване или забрана, и за обезщетение. Този въпрос има за цел да се събере информация за специфични практики, които не са непременно пряко свързани с прилагането на Директивата. Няма докладвани данни за **HR, LU, RO**. **BE**: няма регистър, но някои решения трябва да бъдат публикувани на уебсайта на Министерството на икономиката и в официалния вестник. **DK**: понастоящем компетентните органи са Датският омбудсман по въпросите на защитата на потребителите (Forbrugerombudsmanden) и Датската агенция по лекарствата (Lægemiddelstyrelsen), като и двата се издържат с публично финансиране. **EE**: потребителските спорове се разглеждат от Комисията по потребителски спорове, която е независим и безпристрастен орган за разрешаване на потребителски спорове. **IE**: на уебсайта „Информация за гражданите“ (Citizens Information) е публикувана статия за представителните искиове като част от информационната страница „Как да подадете жалба“ за потребители. **EL**: със Закон 5019/2023 е въведена нова система за представителни искиове. **LV**: в Латвия е определен един трансграничен компетентен орган. Все още не е имало дела за представителни искиове. **LT**: мерките за повишаване на обществената осведоменост относно потребителските представителни искиове се прилагат главно чрез предоставяне на съответната информация на уебсайтовете на Държавния орган за защита на правата на потребителите (ДОЗПП) и потребителските асоциации (напр. меморандум, публикуван на уебсайта на ДОЗПП, <https://vytat.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/2/o2moBOazC4c.pdf>). **PT**: на уебсайта на Генерална дирекция „Потребители“ е публикуван списъкът с представителните искиове, заведени пред португалските съдилища, както и данните за контакт на организацията и всички документи, необходими на потребителите: https://www.consumidor.gov.pt/consumidor_4/acoes-coletivas/informacoes-sobre-acoes-coletivas. **SK**: потребителите могат да се присъединяват към колективни искиове чрез всеки нотариус.

⁸¹ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Формулярът на заявление е достъпен на следния адрес https://static.slov-lex.sk/pdf/prilohy/SK/ZZ/2023/289/20230725_5563264-2.pdf.

В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. е разширен анализът на правосъдието, съобразено с интересите на детето. На графика 30 се разглеждат по-разнообразни специфични практики за правораздаване, съобразено с интересите на детето (както граждански, така и наказателни дела/производства за правораздаване при непълнолетни лица). На графика 31 е разгледан по-широк набор от съществуващите специфични практики, когато дете участва като жертва или като заподозряно/обвиняемо лице в съдебните производства.

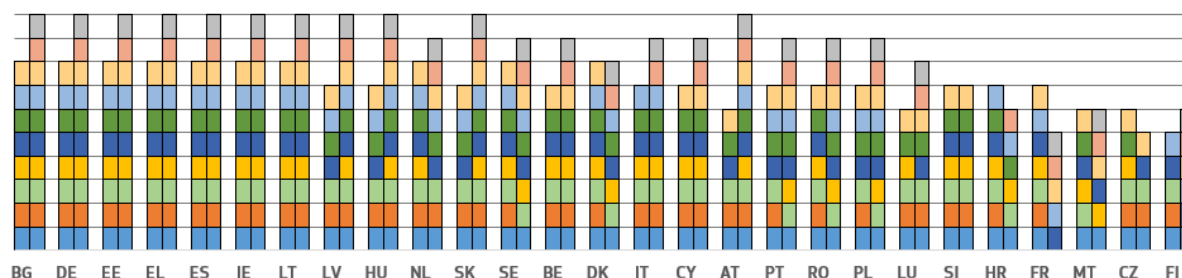
Графика 30: Специални практики за правораздаване/производства, съобразени с интересите на детето (както граждански, така и наказателни дела/производства за правораздаване при непълнолетни лица), 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁸²⁾).

(*) Деца: лице на възраст под 18 години.

⁸² Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 31: Специфични практики за деца, участващи в наказателни производства като жертви или заподозрени и обвиняеми лица, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁸³⁾)

За всяка държава членка в двете колони е представено участието на децата като (отляво надясно):

1. жертви

2. заподозрени или обвиняеми лица

- ☐ Когато децата са задържани, те по правило се държат отделно от възрастните и при условия, които са съобразени с техните нужди и права.
- ☐ Всяка форма на лишаване от свобода на деца се използва като крайна мярка и за възможно най-кратък период от време.
- ☐ Съдии, прокурори и други практикуващи юристи, които са в контакт с деца, преминават специално обучение.
- ☐ Взети са мерки да се гарантира, че наказателните производства с участието на деца, се разглеждат незабавно.
- ☐ По време на производството децата се придружават от законния си представител или от друго подходящо лице, определено от тях.
- ☐ Специфичните нужди на децата се вземат предвид по време на цялото производство въз основа на индивидуална оценка.
- ☐ Децата винаги получават помощ от адвокат (т.е. независимо дали детето изрично поиска такава помощ).
- ☐ Въведени са специфични мерки за осигуряване на аудио-визуален запис на разпита на деца, видеоконферентна връзка или други средства за комуникация от разстояние при изслушване на деца.
- ☐ Децата се изслушват/разпитват в специална обстановка/зала за изслушвания, съобразена с нуждите на детето, и могат да участват ефективно във всяко заседание.
- ☐ На децата се предоставя съобразена с техните възможности информация за правата им и за общите аспекти на производствата.

(*) Деца: лице на възраст под 18 години.

В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. за втори път се представя обзор на избрани специфични правомощия на органите по въпросите на равенството да съдействат на жертвите на дискриминация при достъпа до правосъдие. На Графика 32 по-долу е показано с какви избрани правомощия разполага(т) органът(ите) по въпросите на равенството— или в някои случаи други специфични органи — във всяка държава членка за решаване на случаи на дискриминация. Те включват предлагане на възможност на страните да потърсят вариант за алтернативно разрешаване на техния спор (например медиация или помирителни процедури), приемане на обвързващи решения по дела за дискриминация, действия в съда по дела за дискриминация от името на жертвата или от собственото име на органа за защита на общественения интерес или инициране на производство в подкрепа на жертвите. Упражняването на тези правомощия в практиката се различава в зависимост от държавата членка.

⁸³ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 32: Избрани правомощия на органите по въпросите на равенството, насочени към подпомагане на жертвите на дискриминация при достъпа до правосъдие, 2025 г. (източник: Европейска комисия ⁽⁸⁴⁾)

Държави членки	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Органите по въпросите на равенството могат да предложат на страните алтернативно разрешаване на спорове пред самия орган по въпросите на равенството																											
Органите по въпросите на равенството могат да предложат на страните алтернативно разрешаване на спорове пред друг компетентен субект																											
Органите по въпросите на равенството могат да издават обвързващи решения																											
Органите по въпросите на равенството могат да инициират съдебни производства от името на жертвите																											
Органите по въпросите на равенството могат да инициират съдебни производства в подкрепа на жертвите																											
Органите по въпросите на равенството могат да инициират съдебни производства от свое име с цел защита на обществен интерес																											

2.2.3. Ресурси

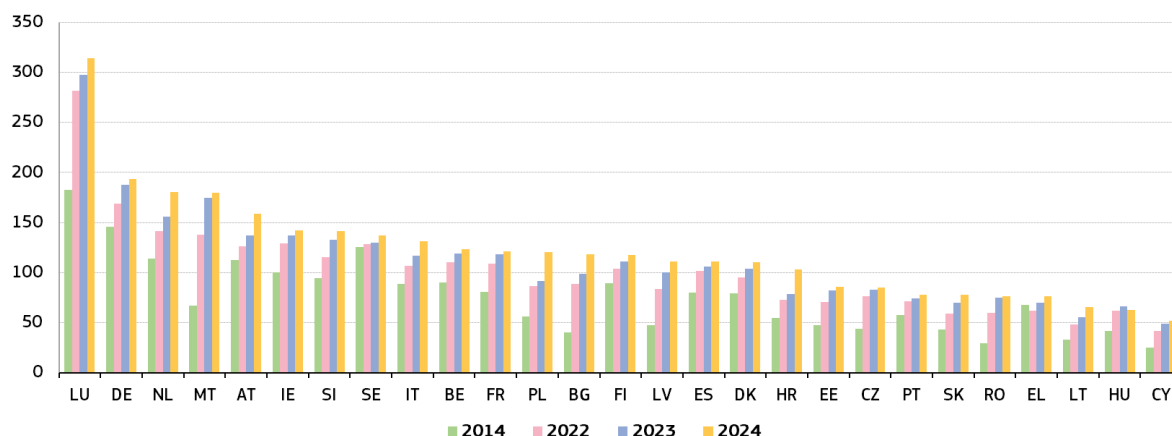
За правилното функциониране на съдебната система са необходими достатъчно ресурси. Това включва необходимите инвестиции в материални и технически инфраструктури, както и високо квалифицирани и обучени служители от всички категории, получаващи адекватни възнаграждения. Липсата на подходяща материална база, инструменти или служители с необходимите квалификации, умения и достъп до продължаващо обучение излага на риск качеството на производствата и на съдебните решения.

— Финансови ресурси —

Графиките по-долу показват действителните държавни разходи за функционирането на правосъдната система (с изключение на затворите) както на глава от населението (графика 33), така и като дял от brutния вътрешен продукт (БВП) (графика 34).

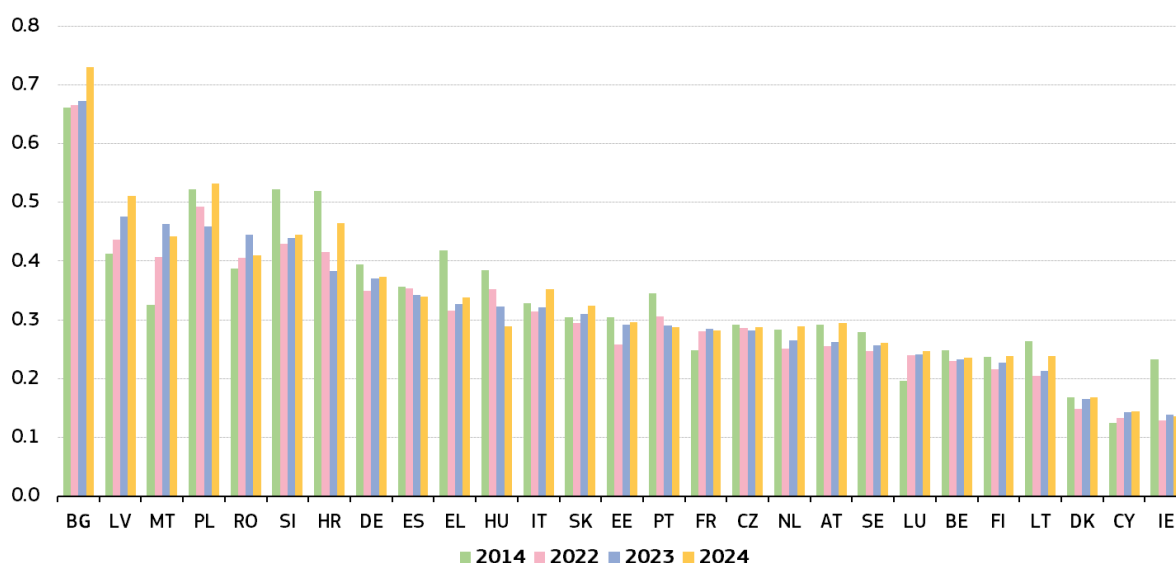
⁸⁴ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 33: Общ размер на общите държавни разходи за съдилищата в EUR на глава от населението, 2014 г., 2022—2024 (*) (източник: Евростат (набор от данни онлайн с код gov 10a exp))

(*) Държавите членки са подредени според размера на разходите си през 2024 г. (от най-висок към най-нисък). Данните за BE (2024 г.), DE (2022—2024 г.), ES (2024 г.), FR (2023—2024 г.), PT (2024 г.), SK (всички години) са предварителни. Данните за BE (2024 г.), DE (2022—2024 г.), ES (2024 г.), FR (2023—2024 г.), PT (2024 г.), SK (всички години) са предварителни.

Графика 34: Общ размер на общите държавни разходи за съдилищата като процент от БВП, 2014 г., 2022—2024 г. (*) (източник: Евростат (набор от данни онлайн с код gov 10a exp))

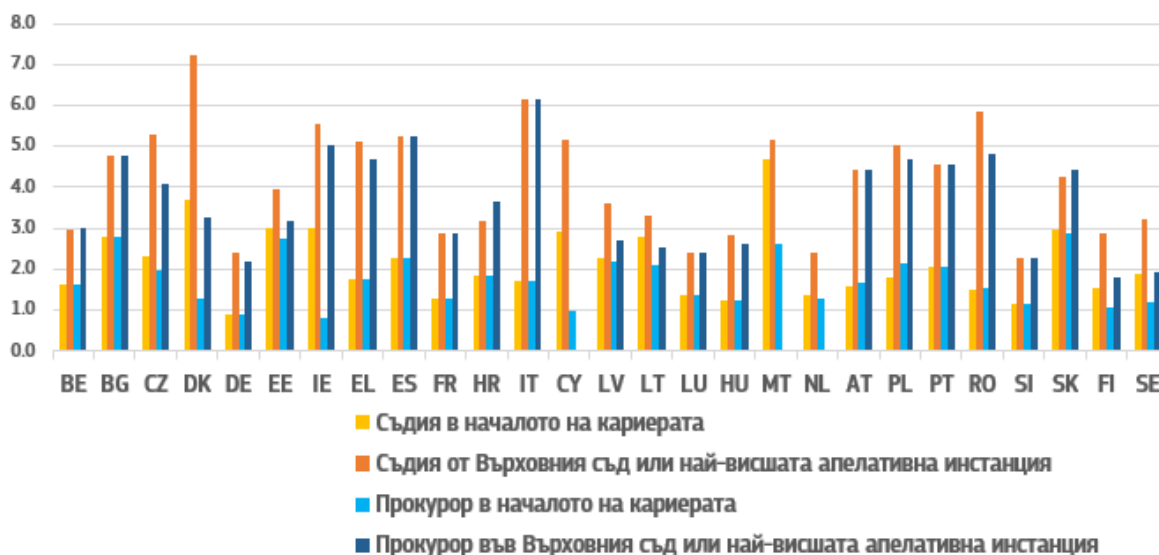

(*) Държавите членки са подредени според размера на разходите си през 2024 г. (от най-висок към най-нисък). Данните за BE (2024 г.), DE (2022—2024 г.), ES (2024 г.), FR (2023—2024 г.), PT (2024 г.), SK (всички години) са предварителни. В данните за PL има прекъсване в динамичните редове през 2022 г. Източник: Евростат (набор от данни онлайн с код gov 10a exp)

На графика 35 е представено съотношението на годишните заплати на съдиите и прокурорите към средната годишна заплата в държавата. За всяка държава колоните представят тези съотношения за съдиите и прокурорите в началото на тяхната кариера и в най-високата ѝ точка. По силата на член 19, параграф 1 от ДЕС държавите членки трябва да гарантират, че техните съдилища като цяло и съдиите поотделно са независими

в областите, обхванати от правото на Съюза. Макар че според Съда на ЕС временното намаляване на възнагражденията в контекста на мерките за бюджетни ограничения не се счита за нарушение на тази разпоредба, той заяви, че получаването от членовете на съдебната власт на заплащане, съответстващо на значимостта на изпълняваните функции, представлява присъща гаранция за независимостта на съдебната власт ⁽⁸⁵⁾.

Графика 35: Съотношението на годишните заплати на съдиите и прокурорите в сравнение с годишната средна брутна заплата в страната през 2024 г. (*) (източник: проучване на CEPEJ)

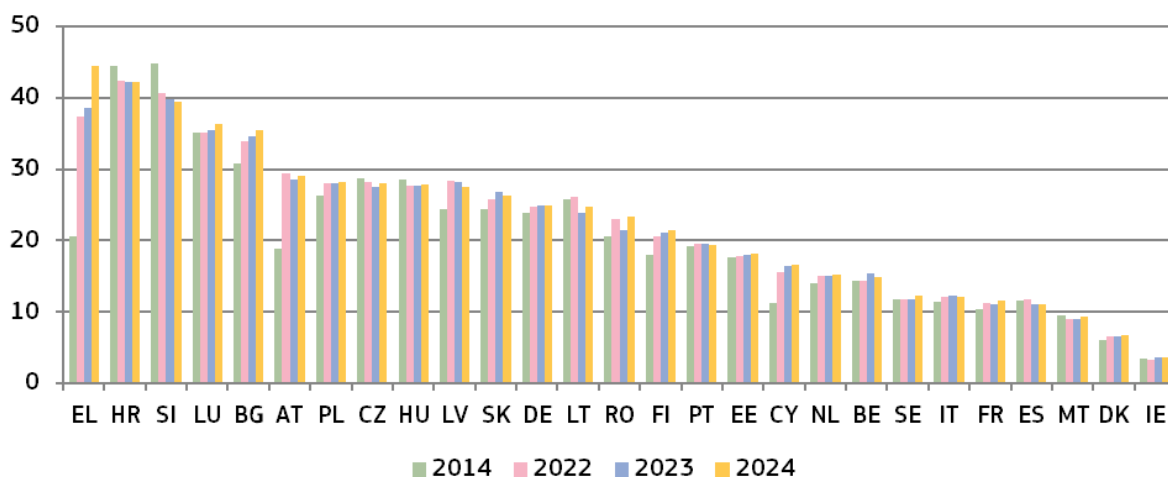
(*) Конкретните коментари на държавите членки по отношение на данните са достъпни в проучването на CEPEJ. ⁽⁸⁶⁾ В тези цифрови данни не се отчитат никакви допълнителни обезщетения, предоставяни на съдии и прокурори, като например специални пенсии, жилищни помощи или други финансови облаги.

⁸⁵ Решение на Съда на ЕС по дело C-64/16 *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, (ECLI:EU:C:2018:117) т. 45, „Също както несменяемостта на членовете на съответния орган (вж. по-конкретно решение от 19 септември 2006 г., *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, т. 51), фактът, че те получават заплащане, съответстващо на значимостта на изпълняваните от тях функции, представлява присъща гаранция за независимостта на съдебната власт“. Вж. също Решение на Съда на Европейския съюз по съединени дела C-146/23 и C-374/23 *Sąd Rejonowy/Białymstoku и Adoreikė* (ECLI:EU:C:2025:109), в което Съдът потвърждава, че подробните правила за определяне на възнаграждението на съдиите трябва да бъдат обективни, предвидими, стабилни и прозрачни. Определянето на възнаграждението трябва да почива на правно основание и да отговаря на критериите за обективност, предвидимост, стабилност и прозрачност. Всяка дерогация от метода за определяне на възнаграждението трябва да бъде обоснована от цел от общ интерес.

⁸⁶ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en#documents.

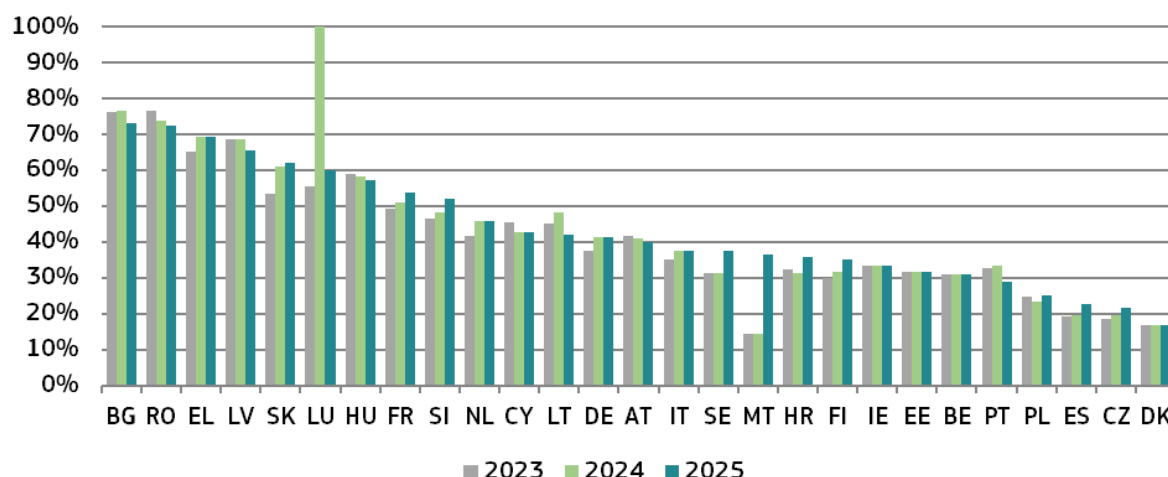
Наличието на подходящи човешки ресурси е от много голямо значение за качеството на правосъдната система. Разнообразието сред съдиите, включително балансът между половете, носи допълнителни знания, умения и опит и отразява обществената действителност.

Графика 36: Брой на съдилищата, 2014 г., 2022—2024 г. (*) (на 100 000 жители)
(източник: проучване на СЕРЕЈ)

(*) Категорията се състои от съдии на пълно работно време съгласно методиката на СЕРЕЈ. В нея не са включени *Rechtspfleger*/съдебните администратори, които съществуват в някои държави членки. **EL**: от 2016 г. насам данните за броя на професионалните съдии включват всички категории съдии по наказателни и граждански дела, както и административните съдии. **IT**: регионалните одитни комисии, местните данъчни комисии и военните съдилища не са взети под внимание. Административното правосъдие се взема предвид от 2018 г. насам. **AT**: данните за административното правосъдие се въвеждат от 2016 г. насам.

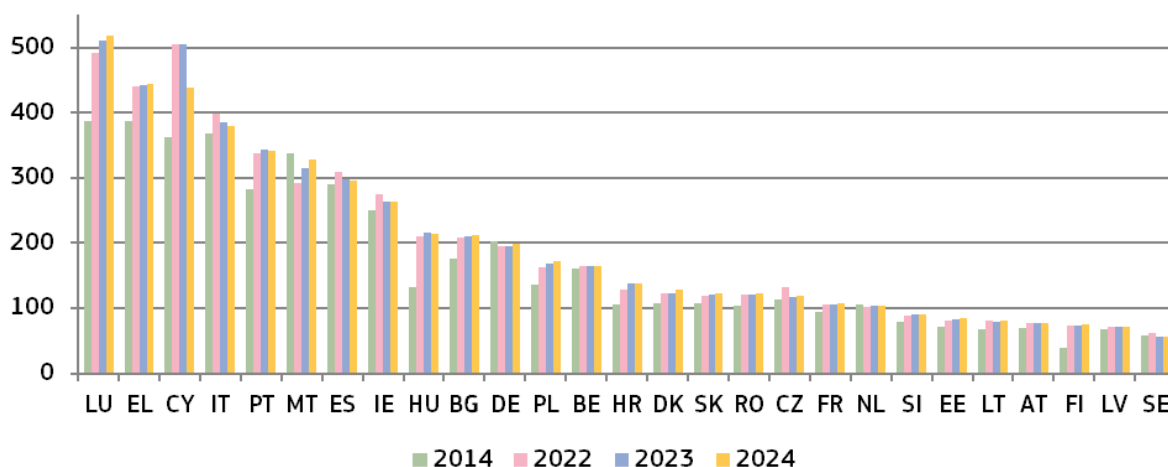
Графика 37: Дял на жените професионални съдии във върховните съдилища, 2023—2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁸⁷⁾)

(*) Данните са подредени по числените стойности за 2024 г., от най-високите до най-ниските.

⁸⁷ Европейски институт за равенство между половете, база за статистически данни за равенството между половете: https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natcrt_wmid_natcrt_supcrt/datatable.

Графика 38: Брой на адвокатите, 2014 г., 2022 —2024 г. (*) (на 100 000 души от населението) (източник: проучване на CEPEJ)

(*) Съгласно методиката на CEPEJ адвокатът е лице, получило необходимия ценз и право съгласно националното законодателство да пледира и да извършва действия от името на клиентите си; да упражнява юридическа професия; да се явява пред съдилищата или да консултира и представлява своите клиенти по правни въпроси (Препоръка Rec (2000)21 на Комитета на министрите на Съвета на Европа относно свободата на упражняване на адвокатската професия). **DE:** в Германия не се прави разграничение между различни групи адвокати. **FI:** от 2015 г. насам броят на адвокатите включва както броя на адвокатите, работещи в частния сектор, така и броя на адвокатите, работещи в публичния сектор.

2.2.4. Цифровизация

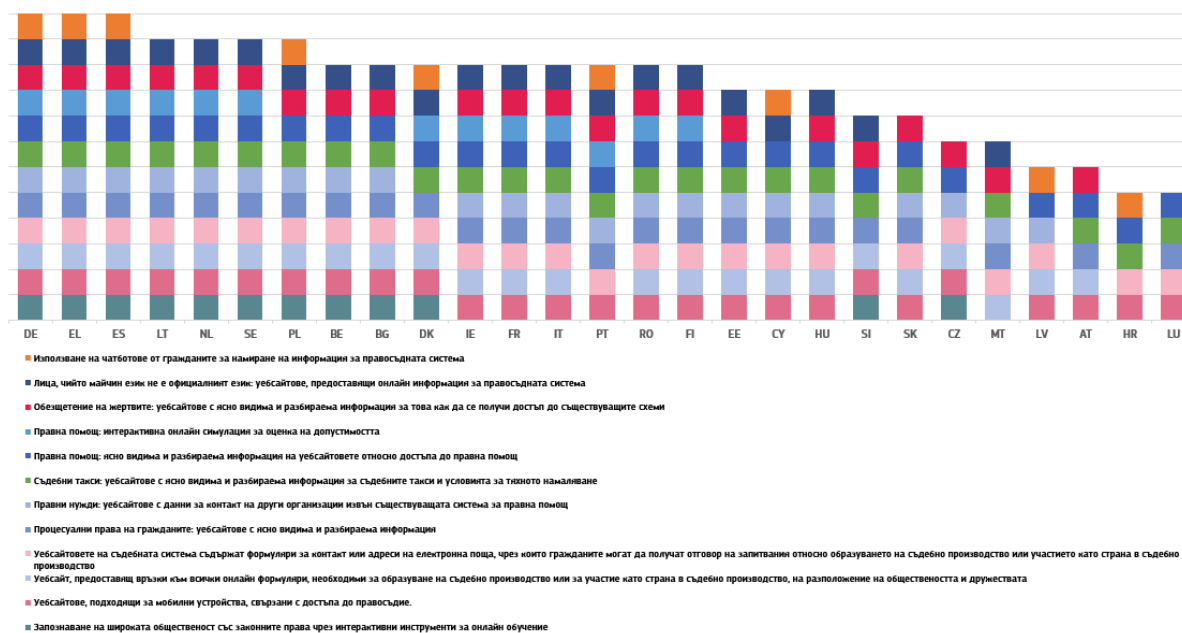
Използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) може да укрепи правосъдните системи на държавите членки и да ги направи по-достъпни, ефикасни, устойчиви и подготвени да се справят с настоящите и бъдещите предизвикателства. Пандемията от COVID-19 изведе на преден план редица предизвикателства, които засягат функционирането на съдебната власт, и разкри, че е необходимо националните правосъдни системи да подобрят допълнително своята цифровизация.

В предишни издания на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието бяха представени сравнителни данни за някои аспекти на ИКТ в правосъдните системи. Както бе обявено в съобщението на Комисията относно цифровизацията на правосъдието в ЕС от 2 декември 2020 г.⁽⁸⁸⁾, информационното табло бе разширено значително с допълнителни данни за цифровизацията в държавите членки. Това следва да даде възможност за по-задълбочено наблюдение на областите на напредък и предизвикателствата, които все още съществуват.

За да може правосъдието да е леснодостъпно за гражданите, е необходимо информацията относно националните правосъдни системи да бъде не само лесно достъпна, но и да е адаптирана спрямо конкретни групи от обществото, които иначе биха срещнали трудности при достъпа до тази информация, включително хора с увреждания. На графика 39 е показано наличието на онлайн информация за съдебната система за широката общественост, която може да помогне на хората да получат достъп до правосъдие.

⁸⁸ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Цифровизация на правосъдието в ЕС: Инструментарий от възможности“ COM(2020) 710 и придружаващия го SWD(2020)540.

Графика 39: Наличност на информация онлайн относно съдебната система, предназначена за широката общественост, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁸⁹⁾)

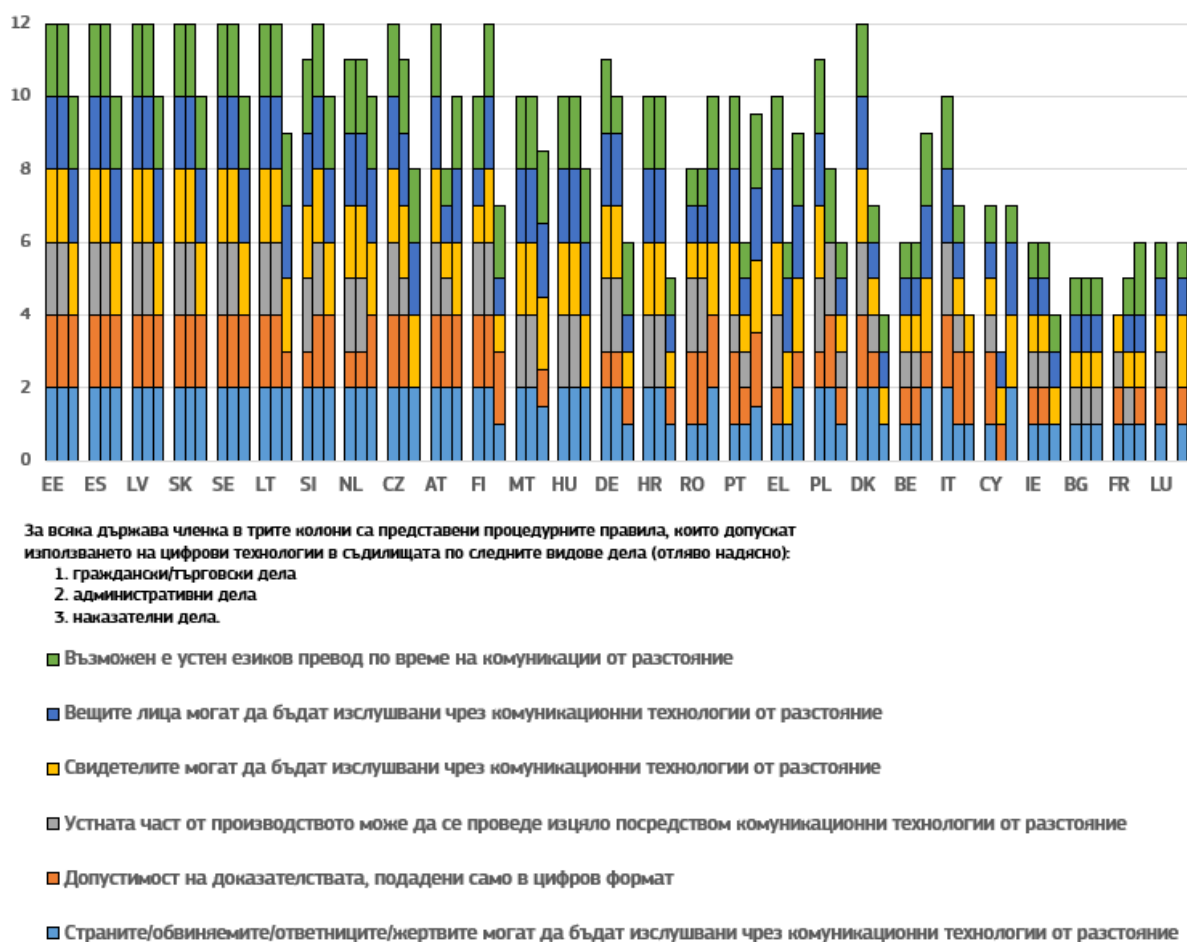
(*) **DE:** всяка федерална провинция, както и органите на федерално равнище вземат самостоятелно решение каква информация да бъде предоставена онлайн.

⁸⁹ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

— Правила, подготвени за цифрови технологии —

Използването на цифрови решения по граждански/търговски, административни и наказателни дела често изисква подходящо регулиране в националните процесуални правила. На графика 40 са представени предвидените в законодателството възможности за различни участници да използват технологии за комуникация от разстояние (например видеоконферентна връзка) за съдебни и свързани със съда процедури и е отразена настоящата ситуация по отношение на допустимостта на цифровите доказателства.

Графика 40: Процесуални правила, позволяващи използването на цифрови технологии в съдилищата по граждански/търговски, административни и наказателни дела, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁹⁰⁾)

(*) Максимален брой точки: 12 точки. За всеки критерий са присъдени по две точки, ако е налице такава възможност съответно по всички граждански/търговски, административни и наказателни дела (по наказателните дела възможността за изслушване на страните е разделена, за да се обхванат както обвиняемите, така и жертвите). Точките се разделят на две, когато не е налице такава възможност по всички дела. На държавите членки, в които не се прави разграничение между граждански/търговски и административни дела, са присъдени еднакъв брой точки и за двете области. Данните за „Възможност за провеждане на устната част на производството изцяло чрез технологии за дистанционна комуникация, по-специално видеоконферентна връзка“ за наказателни дела отразяват ситуацията през 2024 г.

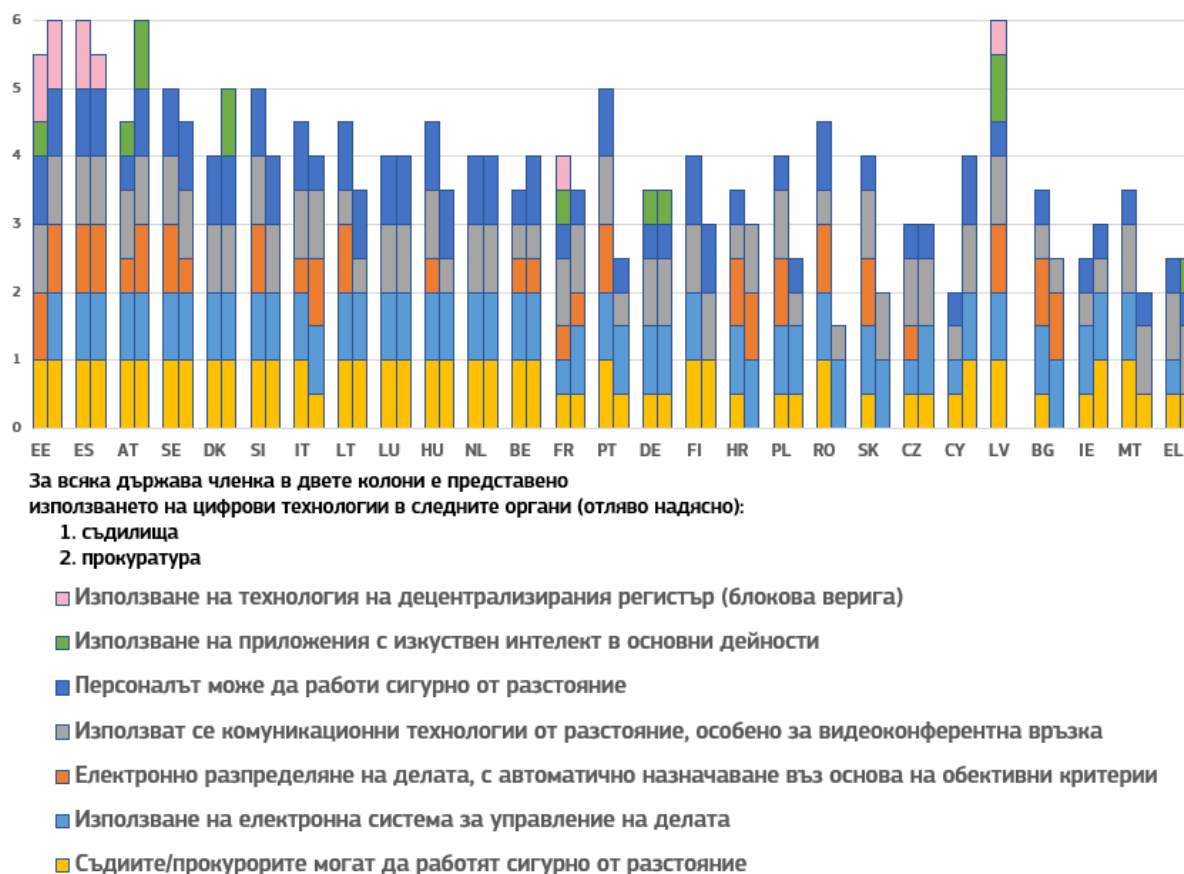
— Използване на цифрови инструменти —

⁹⁰ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Освен процесуалните правила, подготвени за цифрови технологии, съдилищата и прокуратурите трябва да разполагат с подходящи инструменти и инфраструктура за комуникация от разстояние и защитен достъп до работното място от разстояние (графика 41). За защитената електронна комуникация между съдилищата/прокуратурите и юридическите специалисти и институциите са необходими също и подходяща инфраструктура и оборудване (графики 42 и 43).

ИКТ, включително иновативните технологии, изпълняват важна роля за подпомагане на работата на съдебните органи. Следователно те допринасят значително за качеството на правосъдните системи. Наличието на различни цифрови инструменти на разположение на съдиите, прокурорите и съдебните служители може да рационализира работните процеси, да осигури справедливо разпределение на натоварването и да доведе до значително спестяване на времето.

Графика 41: Използване на цифрови технологии от съдилищата и прокуратурите, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁹¹⁾)

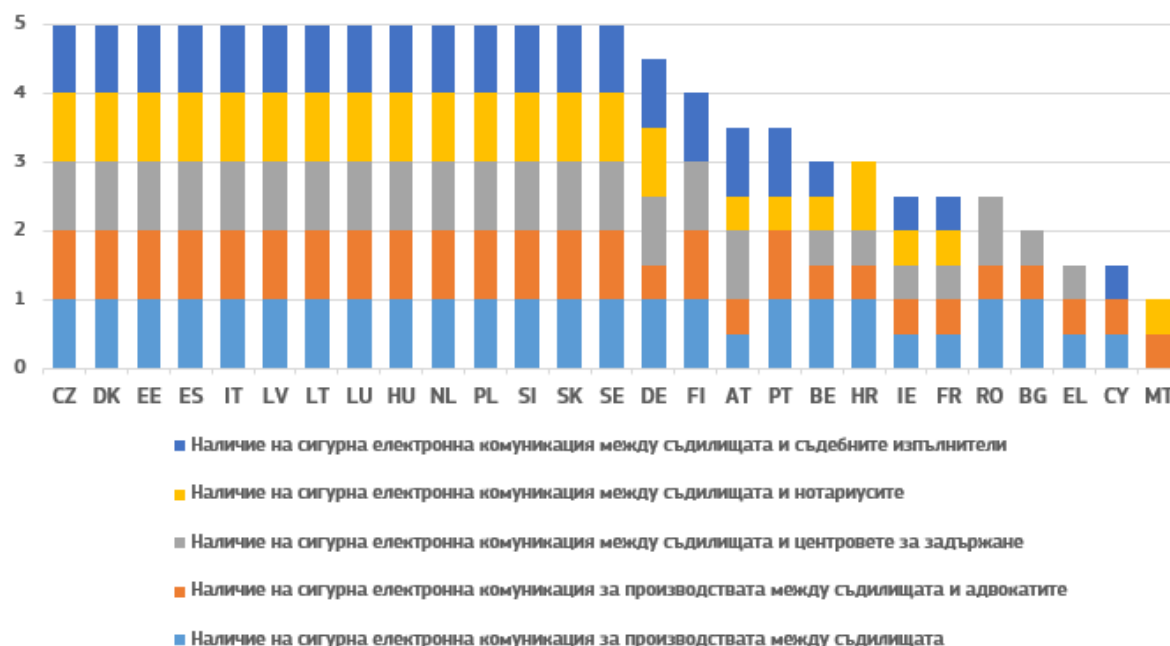
(*) Максимален брой точки: 7 точки. За всеки критерий е присъдена по 1 точка, ако дадена технология се използва съответно от съдилищата и прокуратурите, и 0,5 точки, когато технологията невинаги се използва от тях.

Сигурната електронна комуникация може да допринесе за подобряване на качеството на правосъдните системи. Ако съдилищата могат да комуникират по електронен път както помежду си, така и с практикуващите юристи и други институции, може да се рационализират процесите и да се намали необходимостта от комуникация на хартиен

⁹¹ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

носител и физическо присъствие. Това води до намаления на продължителността на досъдебните дейности и съдебните производства.

Графика 42: Съдилища: средства за електронна комуникация, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁹²⁾)

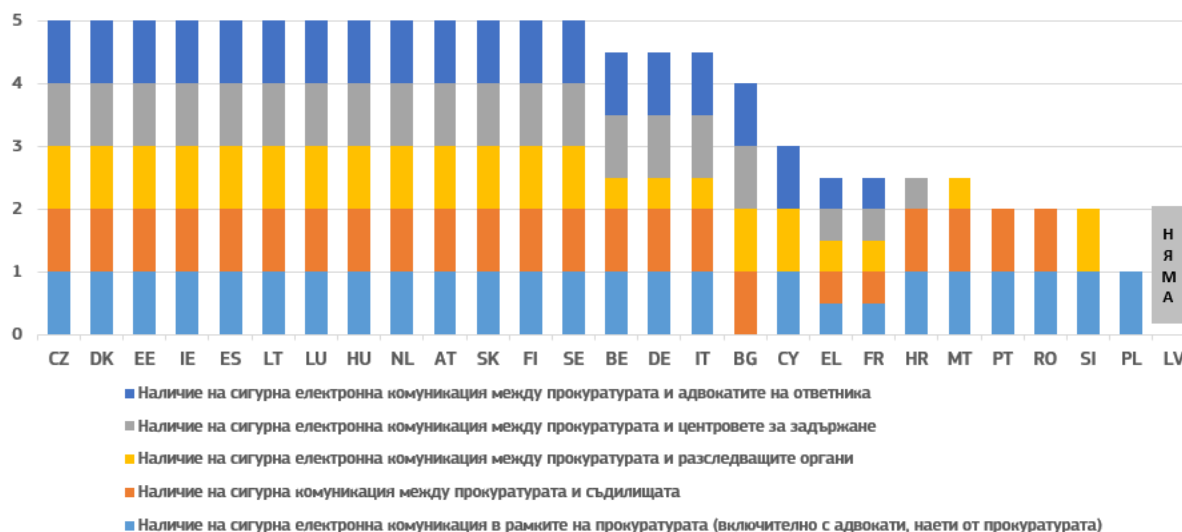

(*) Максимален брой точки: 5 точки. За всеки критерий е присъдена по 1 точка, ако е налице сигурна електронна комуникация за съдилищата. 0,5 точки са присъдени, когато възможността не е налице по всички дела. **FI:** Задачите на нотариусите не са свързани със съдилищата. Поради това няма причина да им се предоставя защитена връзка.

Прокуратурата е от основно значение за функционирането на системата на наказателното правосъдие. Достъпът до защитен електронен канал за комуникация би могъл да улесни нейната работа и по този начин да подобри качеството на съдебните производства. Възможността за сигурна електронна комуникация между прокуратурите и разследващите органи, адвокатите на защитата и съдилищата би спомогнала за по-целесъобразната и ефикасна подготовка на производствата пред съда.

⁹² Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 43: Прокуратура: средства за електронна комуникация, 2025 г. (*)
(източник: Европейска комисия ⁽⁹³⁾)

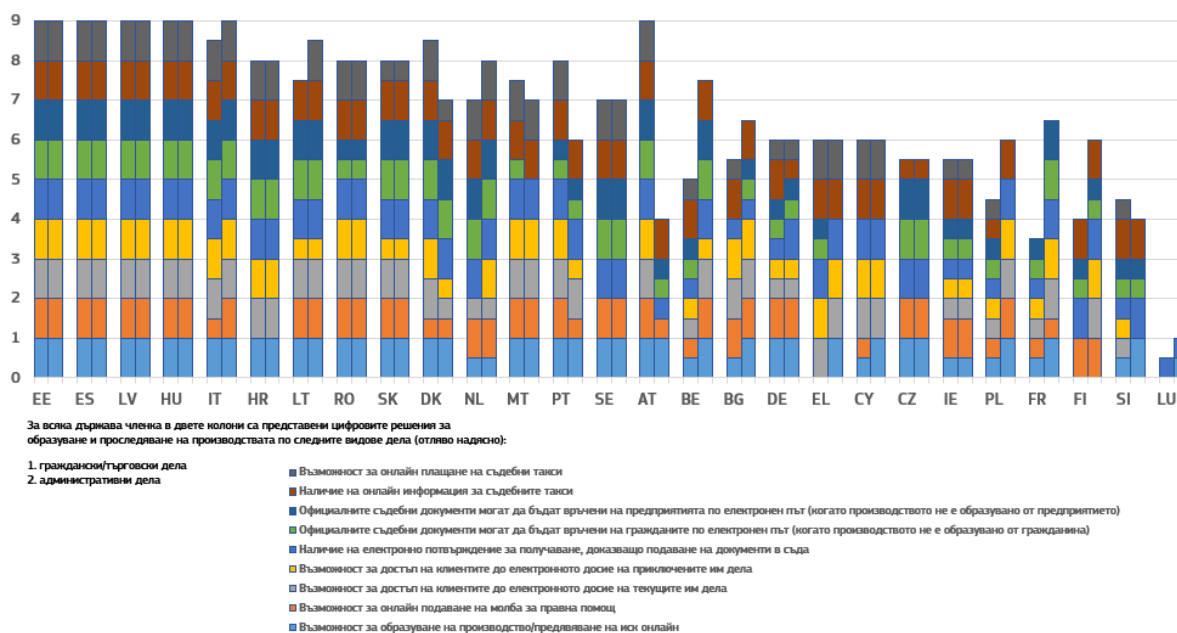
(*) Максимален брой точки: 5 точки. За всеки критерий е присъдена по 1 точка, ако е налице сигурна електронна комуникация за прокуратурата. 0,5 точки са присъдени, когато възможността не е налице по всички дела. Наличието на средства за електронна комуникация в рамките на прокуратурата включва комуникацията с адвокати, наети от прокуратурата.

— Онлайн достъп до съдилищата —

Възможността за извършване на определени действия по електронен път в рамките на съдебното производство е важен аспект от качеството на правосъдните системи. Предявяването на искове по електронен път, възможността за онлайн проследяване и придвижване на производството или за връчване на документи по електронен път могат значително да подобрят достъпа до правосъдие за широката общественост и предприятията (или за законните им представители) и да намалят забавянията и разходите. Предоставянето на подобни цифрови обществени услуги би спомогнало за приближаването на съдилищата до широката общественост и предприятията, както и за повишаване на общественото доверие в правосъдната система.

⁹³ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 44: Цифрови решения за образуване и проследяване на производства по граждански/търговски и административни дела, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁹⁴⁾)

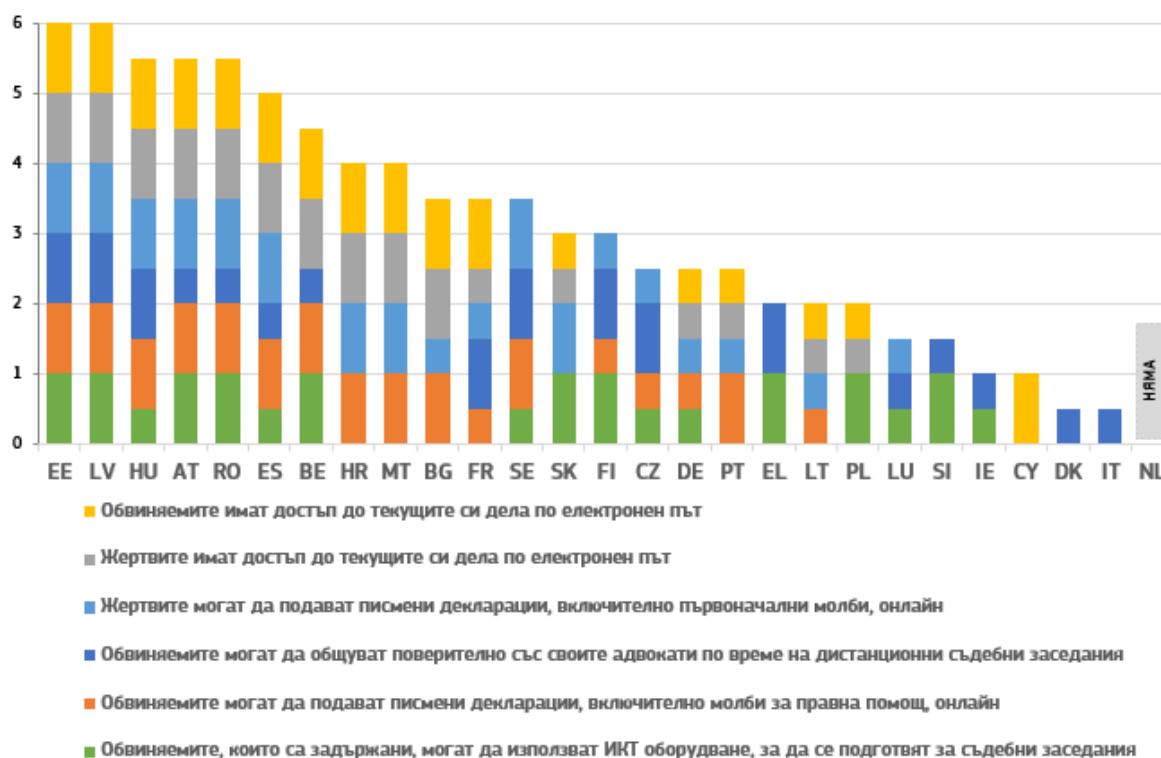

(*) Максимален брой точки: 9 точки. За всеки критерий е присъдена по 1 точка, ако възможността е налице съответно по всички граждански/търговски и административни дела. 0,5 точки са присъдени, когато възможността не е налице по всички дела. На държавите членки, в които не се прави разграничение между граждански/търговски и административни дела, са присъдени еднакъв брой точки и за двете области.

Използването на цифрови инструменти за водене и проследяване на съдебни производства по наказателни дела може да помогне също да се гарантират правата на жертвите и обвиняемите. Например цифровите решения може да осигурят поверителна комуникация от разстояние между обвиняемите и техните адвокати, да дадат възможност на обвиняемите, които са задържани, да се подготвят за своето изслушване и да помогнат на жертвите на престъпление да избегнат вторична виктимизация.

⁹⁴ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

Графика 45: Цифрови решения за водене и проследяване на съдебни производства по наказателни дела, 2025 г. (*) (източник: Европейска комисия ⁽⁹⁵⁾)

(*) Максимален брой точки: 6 точки. За всеки критерий е присъдена по 1 точка, ако възможността е налице по всички наказателни дела. 0,5 точки са присъдени, когато възможността не е налице по всички дела.

— Достъп до съдебни решения —

Осигуряването на достъп онлайн до съдебните решения увеличава прозрачността на правосъдните системи, помага на обществеността и предприятията да разберат своите права и може да допринесе за последователността в съдебната практика. Предвид въведените точни ред и условия за публикуването онлайн на съдебни решения са от основно значение за създаването на лесни за ползване търсачки ⁽⁹⁶⁾, които правят съдебната практика по-достъпна за практикуващите юристи и широката общественост, включително за хора с увреждания. Безпроблемният достъп и лесната повторна употреба на съдебната практика правят правосъдната система по-съобразена с алгоритмите и дават възможност за иновативни приложения за „правни технологии“ в помощ на юристите.

За публикуването онлайн на съдебните решения се изисква постигане на баланс между различни интереси, при спазване на ограниченията, налагани от нормативната уредба и рамката на политиката. Общият регламент относно защитата на данните ⁽⁹⁷⁾ се прилага

⁹⁵ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

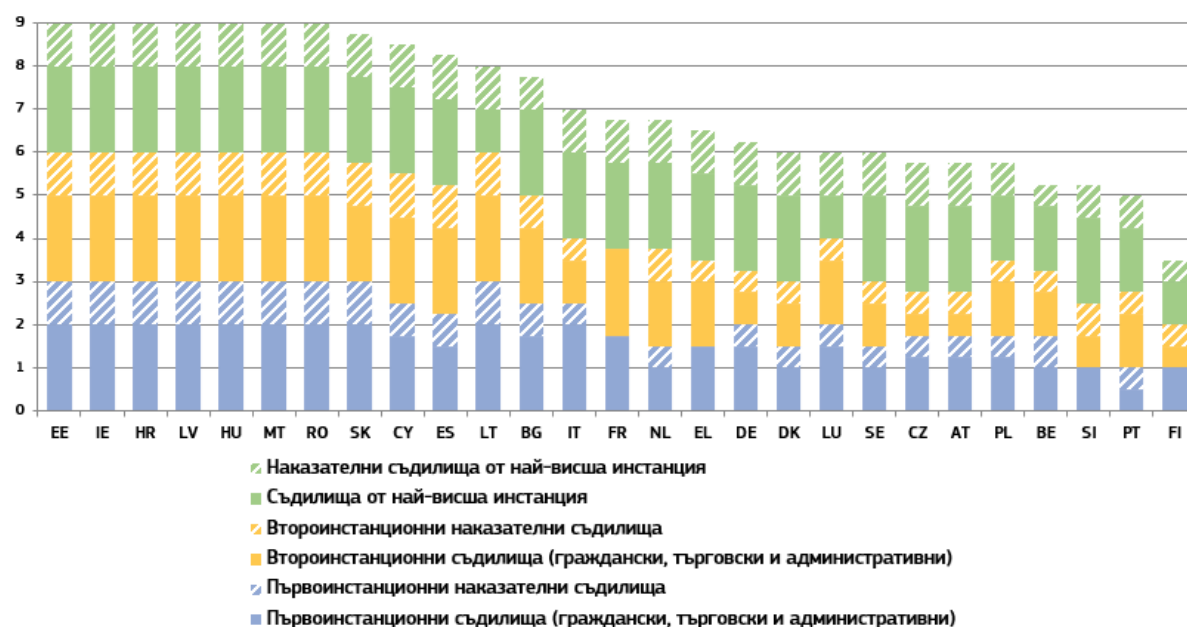
⁹⁶ Вж. Ръководство за най-добри практики за управление на върховните съдилища, изготвено по проекта „Върховните съдилища като гаранция за ефективността на съдебните системи“, стр. 29.

⁹⁷ Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016 г. относно защитата на физическите лица при обработването на лични данни и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1).

изцяло за обработването на лични данни от съдилищата. Когато се преценява кои данни да бъдат публикувани, трябва да се постигне справедлив баланс между правото на защита на данните и задължението за публикуване на съдебните решения, за да се гарантира прозрачността на правосъдната система. Това важи в особена степен, когато съществува преобладаващ обществен интерес, който оправдава оповестяването на тези данни. В редица държави законът или практиката налагат анонимизиране или псевдонимизация⁽⁹⁸⁾ на съдебните решения преди публикуването им, било то систематично или при поискване. Данните, изготвени от съдебната власт, също се регулират от законодателството на ЕС относно отворените данни и повторното използване на информацията от общественния сектор⁽⁹⁹⁾.

Предоставянето на съдебни решения в машинночитим формат⁽¹⁰⁰⁾, както е показано на графика 47, прави съдебната система „алгоритмично удобна“, т.е. по-лесно за търсене⁽¹⁰¹⁾.

Графика 46: Онлайн достъп на широката общественост до публикувани решения, 2025 г.(*) (граждански/търговски, административни и наказателни дела, всички инстанции) (източник: Европейска комисия⁽¹⁰²⁾)

⁹⁸ Анонимизирането/псевдонимизацията е по-ефикасно/а, ако се подпомага от алгоритъм. Въпреки това е необходим човешки надзор, тъй като алгоритмите не разбират контекст.

⁹⁹ Директива 2003/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 ноември 2003 г. относно повторната употреба на информацията в общественния сектор (ОВ L 345, 31.12.2003 г., стр. 90) и Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 г. относно отворените данни и повторното използване на информацията от общественния сектор (ОВ L 172, 26.6.2019 г., стр. 56).⁹⁹

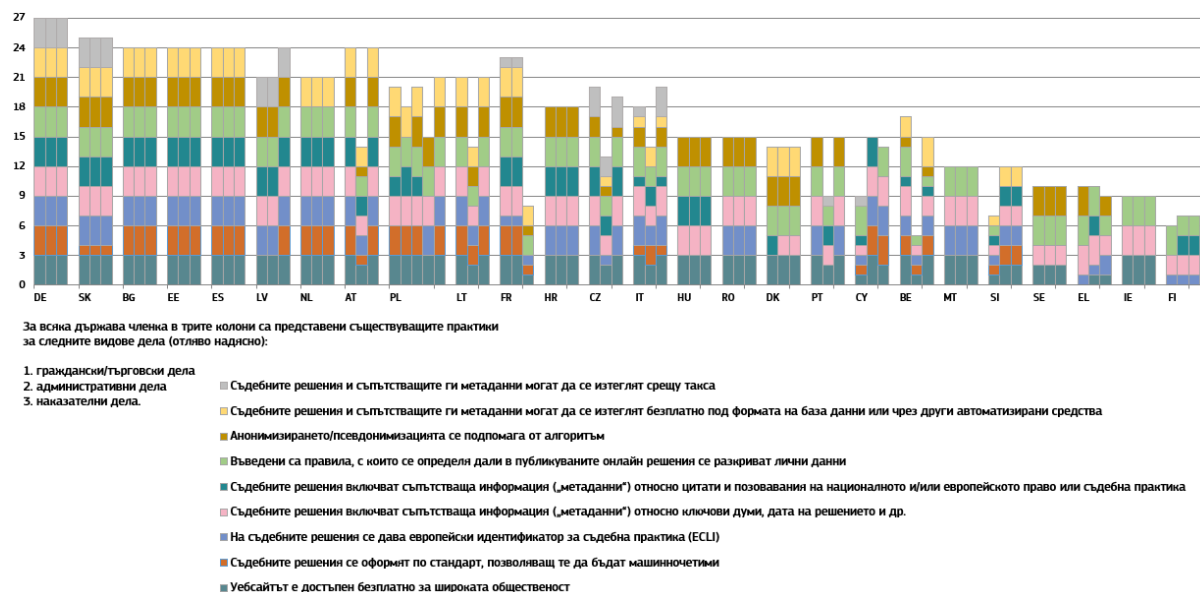
¹⁰⁰ Решенията, формулирани съгласно стандартите (например Akoma Ntoso), и съпътстващите ги метаданни могат да се изтеглят безплатно под формата на база данни или с помощта на други автоматизирани средства (например приложно-програмен интерфейс).

¹⁰¹ Вж. също Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — „Европейска стратегия за данните“, COM(2020) 66 окончателен, Бялата книга на Комисията относно изкуствения интелект — „Европейски подход към високи постижения и доверие“, COM(2020) 65 окончателен, както и Заключениета на Съвета и на представителите на правителствата на държавите-членки, заседаващи в рамките на Съвета, относно най-добрите практики при онлайн публикуването на съдебни решения (ОВ C 362, 8.10.2018 г., стр. 2).

¹⁰² Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

(*) Максимален брой точки: 9 точки. За всяка съдебна инстанция е присъдена по 1 точка, ако са достъпни всички съдебни решения съответно по граждански/търговски, административни и наказателни дела, 0,75 точки, когато са достъпни повечето съдебни решения (повече от 50 %), и 0,5 точки, когато са достъпни само някои съдебни решения (по-малко от 50 %). На държавите членки, в които има само две съдебни инстанции, са дадени точки за три инстанции, като несъществуващата инстанция получава същия брой точки като съответната най-висша инстанция. На държавите членки, в които не се прави разграничение между тези две области на правото (гражданско/търговско и административно), са присъдени еднакъв брой точки и за двете области. **BE:** За гражданските и наказателните дела всеки съд решава дали да публикува собствените си решения. **DE:** Всяка федерална провинция решава дали да предостави онлайн достъп до първоинстанционните съдебни решения. **AT:** За първа и втора инстанция съдиите решават кои съдебни решения да бъдат публикувани. Не се публикуват решенията на Върховния съд, с които се отхвърля жалба без мотиви по същество. Решенията на Върховния административен съд, взети от едноличен съдебен състав, се публикуват, ако съответният съдия реши да ги публикува. Освен това не се публикуват решенията, които съдържат само правни въпроси, по които вече има утвърдена съдебна практика на Върховния административен съд, както и несложните решения за прекратяване на производства. **NL:** Решението за публикуване се взема от съдилищата при спазване на публикувани критерии. **PT:** Решението за публикуване се взема от комисия към съда. **SI:** не се публикуват процедурните решения, които имат несъществено значение или са без значение за съдебната практика; от решенията по дела, които са идентични по същество (например масови дела), се публикува само водещото решение (заедно със списъка на делата със същото съдържание). Отделните по-висшестоящи съдилища решават кои съдебни решения могат да бъдат публикувани. **SK:** Не се публикуват решенията по няколко вида граждански дела, като например дела за наследство или за установяване на бащинство. **FI:** Съдилищата решават кои съдебни решения да бъдат публикувани.

Графика 47: Практики за изготвяне на машинночетими съдебни решения, 2025 г. (*) (граждански/търговски, административни и наказателни дела, всички инстанции) (източник: Европейска комисия ⁽¹⁰³⁾)

(*) Максимален брой точки: 27 точки за всеки вид дело. За всяка от трите инстанции (първа, втора, последна) може да бъде дадена 1 точка, ако са обхванати всички съдебни решения. Ако в дадена инстанция са обхванати само някои съдебни решения, се присъждат само 0,5 точки. Ако в дадена държава членка има само две инстанции, се присъждат точки за три инстанции, като несъществуващата инстанция получава същия брой точки като съответната по-висша инстанция. На държавите членки, в които не се прави разграничение между административните и гражданските/търговските дела, са присъдени еднакъв брой точки и за двете области на правото. **IE:** в правния ред на Ирландия административните дела са част от категорията на гражданските и търговските дела. **AT, CY, FI, IT, LU, SI:** няма втора инстанция за административните дела, а направо най-висша инстанция. Съответните точки тук се дават на втората инстанция, за да се гарантира справедливо оценяване на „липсващата“ инстанция.

¹⁰³ Данните за 2025 г. са събрани в сътрудничество с групата на лицата за контакт относно националните правосъдни системи.

2.3. Независимост на правосъдните системи

Независимостта на съдебната власт, която е неразделна част от задачата за постановяване на съдебни решения, е изискване в правото на Съюза, произтичащо от i) принципа на ефективна съдебна защита, посочен в член 19 от ДЕС, и от ii) правото на ефективни правни средства за защита пред съд, залегнало в член 47 от Хартата на основните права на ЕС⁽¹⁰⁴⁾. Независимостта на съдебната власт предполага следното:

а) **външна независимост**, когато съответният орган упражнява функциите си самостоятелно, без да е йерархично обвързан или да е подчинен на когото и да било и без да получава нареждания или указания от какъвто и да било вид, като по този начин е защитен от външна намеса или натиск, които биха могли да накърнят независимостта на преценката на членовете му и да повлияят на техните решения; и

б) **вътрешна независимост и безпристрастност**, когато се запазва еднаква отдалеченост от страните по спора и от съответните им интереси с оглед на предмета на спора⁽¹⁰⁵⁾, и когато отделни съдии са защитени от неправилен вътрешен натиск в рамките на съдебната власт⁽¹⁰⁶⁾.

Независимостта на съдебната власт е от огромно значение за гарантиране на защитата на всички права, които правните субекти черпят от правото на Съюза, и за опазването на общите ценности на държавите членки, прогласени в член 2 от ДЕС, по-конкретно на ценността правова държава⁽¹⁰⁷⁾. Запазването на правния ред на ЕС е от съществено

¹⁰⁴ Вж. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=BG>

¹⁰⁵ Съд, решение от 6 март 2025 г., *D. K. и други/Prokuratura Rejonowa (Оттегляне на делата)*, съединени дела C-647/21 и C-648/21, EU:C:2025:143, решение от 25 февруари 2025 г. (голям състав), *XL и други (заплати в съдебната система)*, съединени дела C-146/23 и C-374/23, EU:C:2025:109, решение от 14 ноември 2024 г., *S. S.A. v C. sp. z o.o. (разпределение на делата)*, C-197/23, EU:C:2024:956; решение от 22 февруари 2022 г., *RS (Действие на решенията на конституционен съд)*, C-430/21, EU:C:2022:99; решение от 16 ноември 2021 г., *Наказателни производства /WB и други*, съединени дела C-748/19 — C-754/19, EU:C:2021:931; решение от 6 октомври 2021 г., *W. Ž.*, C-487/19, EU:C:2021:798; решение от 15 юли 2021 г., *Комисия/Полша*, C-791/19, EU:C:2021:366; решение от 2 март 2021 г., *AB*, C-824/18, EU:C:2021:153; решение от 19 ноември 2019 г., *A. K. и други*, C-585/18, C-624/18 и C-625/18, EU:C:2019:982, т. 121 и 122; решение от 5 ноември 2019 г., *Комисия/Полша*, C-192/18, EU:C:2019:924; решение от 24 юни 2019 г., *Комисия/Пловдив*, C-619/18, EU:C:2019:531, т. 73 и 74; решение от 27 февруари 2018 г., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, т. 44; решение от 25 юли 2018 г., *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 65.

¹⁰⁶ Съд на ЕС, решение от 11 юли 2024 г. (голям състав), *Hann-Invest*, C-554/21 и C-622/21, EU:C:2024:594. Върховните съдилища, като съдилищата от последна инстанция, и по-висшестоящите/апелативните съдилища като цяло, са от съществено значение за осигуряване на еднаквото прилагане на правото в държавите членки. Въпреки това йерархичната организация на съдебната система не следва да накърнява индивидуалната независимост (Препоръка CM/Rec(2010)12, т. 22). Висшите съдилища следва да не дават указания на съдиите относно начина, по който следва да решават отделните дела, освен в рамките на преюдициални заключения или когато се произнасят по средствата за правна защита съгласно закона (Препоръка CM/Rec(2010)12, т. 23). Според Венецианската комисия йерархичната организация на съдебната власт, изразяваща се в подчиненост на съдиите на по-висши инстанции при постановяването на съдебни решения, би била явно нарушение на принципа на вътрешна независимост (Венецианска комисия, Доклад за независимостта на съдебната система, Част I: Независимост на съдилищата, Проучване № 494/2008, 16 март 2010 г., CDL-AD(2010)004, т. 68—72). Всяка процедура за уеднаквяване на съдебната практика трябва да бъде съобразена с основните принципи на разделение на властите и дори след такова решение на по-висшестоящ/върховен съд всички съдилища и съдии трябва да останат компетентни да преценяват делата си независимо и безпристрастно и да разграничават новите дела от тълкуването, уеднаквено преди това от по-висшестоящ/върховен съд (Информационно табло на ЕС в областта на правосъдието за 2022 г., стр. 45).

¹⁰⁷ Решение на Съда от 5 юни 2023 г., *Комисия/Полша*, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, т. 354 и посочената съдебна практика.

значение за всички хора и предприятия, чиито права и свободи са защитени от правото на ЕС.

Високата степен на усещане за независимост на съдебната власт е от жизненоважно значение за доверието, което правосъдието трябва да вдъхва у хората в общество, ръководено от принципите на върховенството на закона. Това допринася и за благоприятна за растежа бизнес среда, тъй както усещането за липса на независимост може да възпрепятства инвестициите. Информационното табло включва показатели за независимостта на съдебната власт, отнасящи се за ефективността на защитата на инвестициите. В допълнение към показателите за усещането за независимост на съдебната власт, събрани от различни източници, в информационното табло се представят показатели за това как са организирани правосъдните системи така, че да бъде защитена независимостта на съдебната власт в определени видове ситуации, при които тя би могла да бъде застрашена. Това отразява информация от Европейската мрежа на съдебните съвети (ЕМСС), Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС (NPSJC) и Мрежата на прокурорите или еквивалентните институции на равнище върховни съдилища на държавите — членки на Европейския съюз (Мрежата NADAL).

2.3.1. Обобщение относно независимостта на съдебната власт

Независимостта на съдебната власт е основен елемент на правото на ефективни правни средства за защита пред съд, залегнало в член 47 от Хартата на основните права на ЕС, и е абсолютно необходима за гарантиране на ефективна съдебна защита, както се изисква съгласно член 19 от ДЕС. Това е основен елемент на ефективната правосъдна система и е от съществено значение за спазването на върховенството на закона. Тя играе изключително важна роля за гарантиране на справедливостта на съдебното производство и доверието на обществеността и предприятията в правната система. Поради това националните правосъдни системи трябва изцяло да отговарят на изискванията за независимост на съдебната власт, произтичащи от правото на Съюза, както се тълкува от Съда на ЕС, и надлежно да вземат предвид европейските стандарти за независимост на съдебната власт. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. са показани тенденциите в усещането за независимост на съдебната власт сред широката общественост и дружествата. В настоящото издание са представени и някои нови показатели относно гаранциите по отношение на изпитателните срокове за съдиите, както и правомощията на главните прокурори и начина, по който делата се разпределят в рамките на прокуратурата.

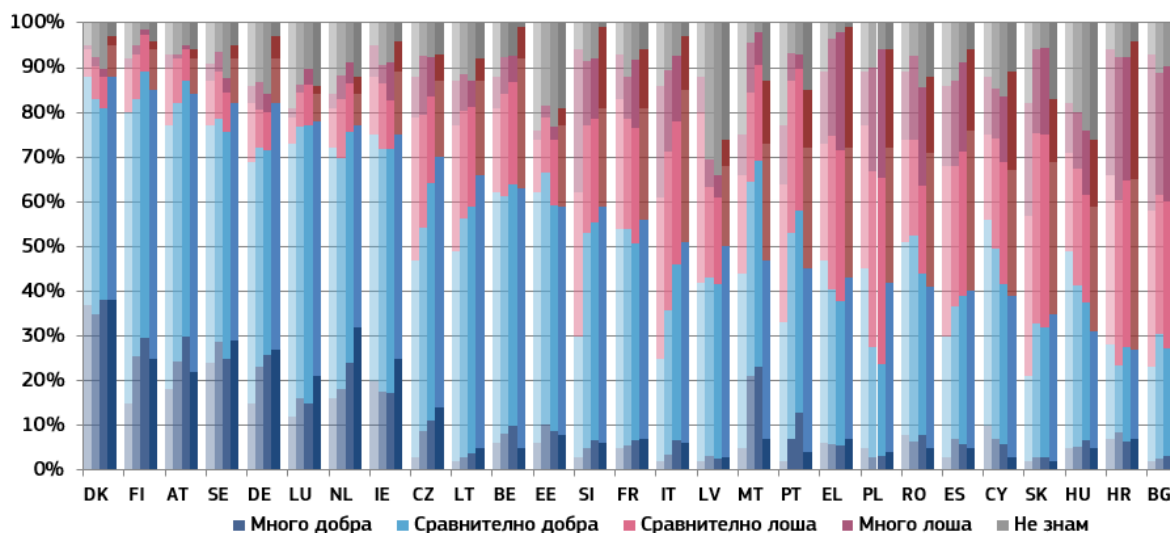
Структурните показатели сами по себе си не позволяват да се направят заключения за независимостта на тези органи, а представляват елементи, които могат да послужат като отправна точка за такъв анализ.

- а) В информационното табло за 2026 г. са представени промените в усещането за независимост съгласно проучванията сред широката общественост (Евробарометър FL581) и дружествата (Евробарометър FL582):
- Проучването „Евробарометър“ сред широката общественост (графика 48) показва, че усещането за независимост на съдилищата и съдиите се е подобрило или е останало стабилно в 20 държави членки в сравнение с 2016 г. От друга страна, в сравнение с миналата година усещането за независимост сред широката общественост се е подобрило или е останало стабилно в 17 държави членки, а в десет от държавите членки е намаляло. В две държави членки усещането за независимост остана на особено ниско равнище.

- Проучването „Евробарометър“ сред дружествата (графика 50) показва, че усещането за независимост на съдилищата и съдиите се е подобрило или е останало стабилно в 18 държави членки в сравнение с 2016 г., докато в девет държави членки е намаляло. В сравнение с миналата година усещането за независимост сред дружествата се е подобрило или е останало стабилно в 18 държави членки и е намаляло в девет от държавите членки. В три държави членки усещането за независимост остана на особено ниско равнище.
 - Сред причините, водещи до усещане за липса на независимост на съдилищата и съдиите, най-често изтъквани са намесата или натискът от страна на правителството или политиките и на второ място — натискът поради икономически или други конкретни интереси. И двете причини продължават да се открояват при две държави членки, в които усещането за независимостта е на особено ниско равнище (графики 49 и 51).
- б) От 2022 г. насам в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието се представят резултатите от проучване „Евробарометър“ за това как дружествата възприемат ефективността на защитата на инвестициите от закона и съдилищата, що се отнася до това, което според тях представляват необосновани решения или бездействие на държавата (графика 52). Административното поведение, стабилността и качеството на законодателния процес, както и ефективността на съдилищата и защитата на собствеността продължават да бъдат ключови фактори със сравнимо значение за доверието в защитата на инвестициите (графика 53). В сравнение с миналата година доверието в защитата на инвестициите се е повишило в 15 държави членки.
- в) На графика 54 за първи път се представя как съдиите възприемат дали делата са им били разпределени в заобикаляне на установените правила или процедури.
- г) На графика 55 са показани гаранциите по отношение на изпитателните срокове за съдиите.
- д) На графика 56 се разглеждат управленските правомощия на главния прокурор спрямо по-нископоставените прокурори, докато на графика 57 са представени системите за разпределение на делата в рамките на прокуратурите.
- е) На графика 58 е показано, че независимостта на адвокатите обикновено е гарантирана, което им позволява да могат свободно да упражняват дейността си по консултиране и представяване на своите клиенти.

2.3.2. Усещане за независимост на съдебната власт и ефективност на защитата на инвестициите

Графика 48: Как широката общественост възприема независимостта на съдилищата и съдиите (*) (източник: Евробарометър⁽¹⁰⁸⁾ — отляво надясно, светли цветове: 2016 г., 2024 г. и 2025 г., в тъмни цветове: 2026 г.)

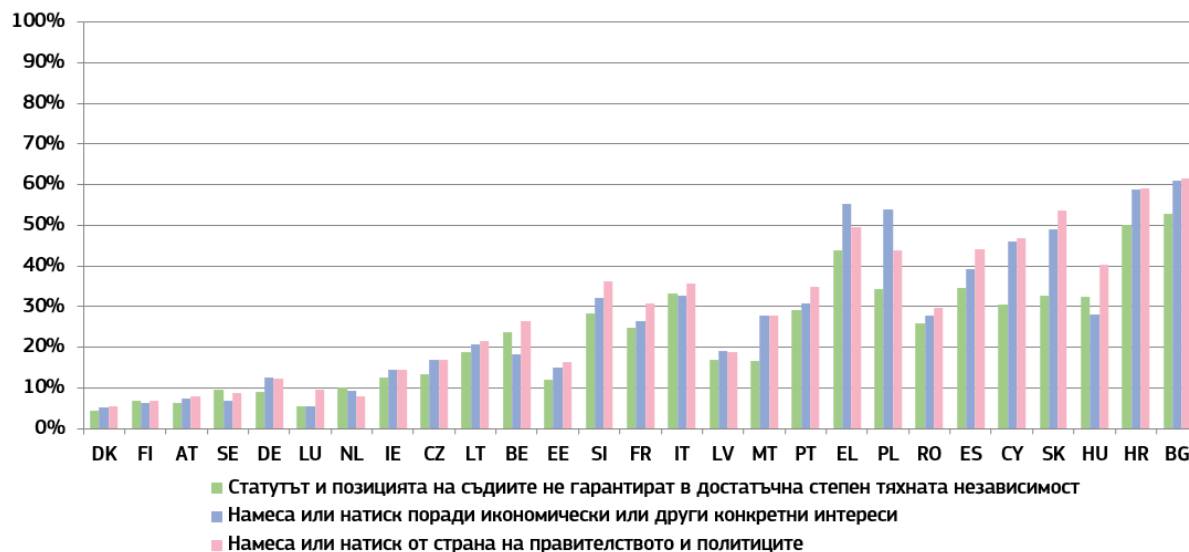

(*) Държавите членки са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в много добро или относително добро състояние (общо добро състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на „общо добро“ състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в „относително лошо“ състояние или в „много лошо“ състояние (общо лошо състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро и общо лошо състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в много добро състояние; ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро, общо лошо и „много добро“ състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в „много лошо“ състояние.

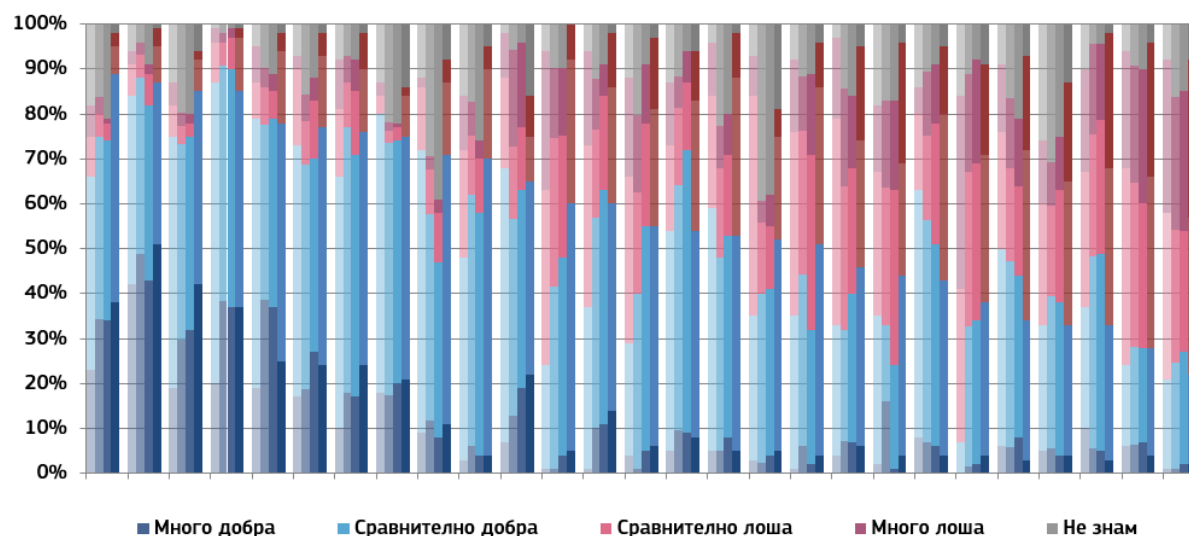
На графика 49 са показани основните причини за усещането за липса на независимост на съдилищата и съдиите, посочени от анкетираните. Анкетираните сред широката общественост, по чиято преценка независимостта на правосъдната система е „в относително лошо състояние“ или „в много лошо състояние“, са могли да избират измежду три причини, с които да обяснят своята оценка. Държавите членки са подредени в същия ред, както в графика 48.

¹⁰⁸ Проучване „Евробарометър“ FL581, проведено между 17 и 25 април 2026 г. Отговори на въпроса: „От това, което Ви е известно, как бихте оценили правосъдната система във (Вашата държава) по отношение на независимостта на съдилищата и съдиите? Какво бихте казали: че е в много добро състояние, в относително добро състояние, в относително лошо състояние или в много лошо състояние?“, вж.: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en#surveys.

Графика 49: Основни причини за усещането сред обществеността за липса на независимост (дял от всички анкетирувани — по-високата стойност означава по-голямо влияние) (източник: Евробарометър ⁽¹⁰⁹⁾)

Графика 50: Как дружествата възприемат независимостта на съдилищата и съдиите (*) (източник: Евробарометър ⁽¹¹⁰⁾) — отляво надясно, светли цветове: 2016 г., 2024 г. и 2025 г., в тъмни цветове: 2026 г.)

(*) Държавите членки са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в много добро или относително добро състояние (общо добро състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в относително лошо състояние.

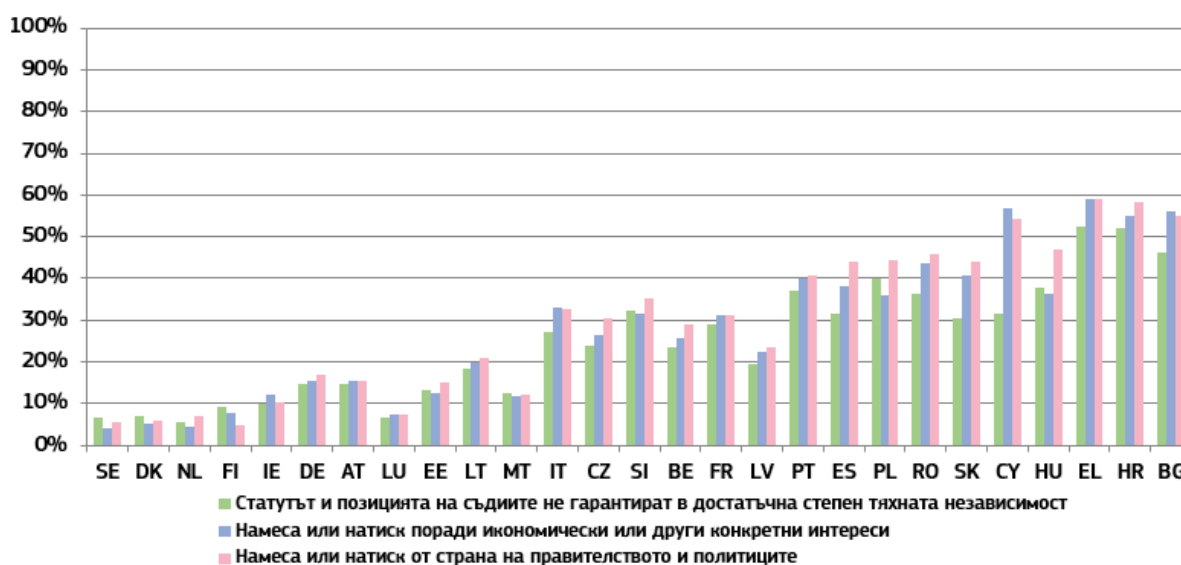
¹⁰⁹ Проучване „Евробарометър“ FL581, отговори на въпроса: „Бихте ли посочили до каква степен всяка от следните причини обяснява Вашата оценка за независимостта на правосъдната система във Вашата държава: до голяма степен, до някъде, не съвсем, въобще не?“, ако отговорът на B1 е „в относително лошо състояние“ или „в много лошо състояние“.

¹¹⁰ Проучване „Евробарометър“ FL582, проведено между 23 април и 8 май 2026 г., отговори на въпроса: „От това, което Ви е известно, как бихте оценили правосъдната система във (Вашата държава) по отношение на независимостта на съдилищата и съдиите? Какво бихте казали: че е в много добро състояние, в относително добро състояние, в относително лошо състояние или в много лошо състояние?“, вж.: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en#surveys.

състояние или в много лошо състояние (общо лошо състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро и общо лошо състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в много добро състояние; ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро, общо лошо и много добро състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта на съдилищата и съдиите е в много лошо състояние;

На графика 51 са показани основните причини за усещането за липса на независимост на съдилищата и съдиите, посочени от дружествата. Анкетираните, по чиято преценка независимостта на правосъдната система е „в относително лошо състояние“ или „в много лошо състояние“, са могли да избират измежду три причини, с които да обяснят своята оценка. Държавите членки са подредени в същия ред, както в графика 50.

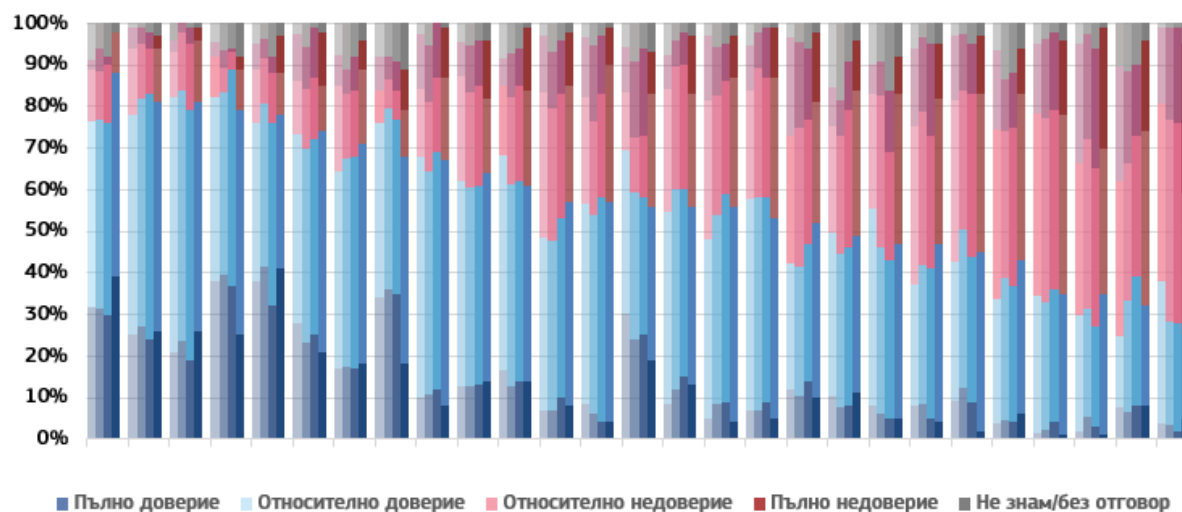
Графика 51: Основни причини за усещането сред дружествата за липса на независимост (дял от всички анкетирани — по-високата стойност означава по-голямо влияние) (източник: Евробарометър ⁽¹¹¹⁾)

Насърчаването, улесняването и защитата на инвестициите са ключови приоритети в рамките на единния пазар на ЕС. Правото на ЕС има за цел да се поддържа хармоничен баланс между защитата на инвестициите и преследването на други цели от обществен интерес, с които се подобрява благосъстоянието на гражданите на ЕС. На графика 52 е показан за пети път показателят за това как дружествата възприемат ефективността на защитата на инвестициите от закона и съдилищата, що се отнася до това, което според тях представляват необосновани решения или бездействие на държавата.

¹¹¹ Проучване „Евробарометър“ F582; отговори на въпроса: „Бихте ли посочили до каква степен всяка от следните причини обяснява Вашата оценка за независимостта на правосъдната система във (Вашата държава): до голяма степен, донякъде, не съвсем, въобще не?“, ако отговорът на В1 е „в относително лошо състояние“ или „в много лошо състояние“.

Графика 52: Как дружествата възприемат ефективността на защитата на инвестициите от закона и съдилищата (*) (източник: Евробарометър ⁽¹¹²⁾) — отляво надясно, светли цветове: 2022 г., 2024 г., 2025 г., в тъмни цветове: 2026 г.)

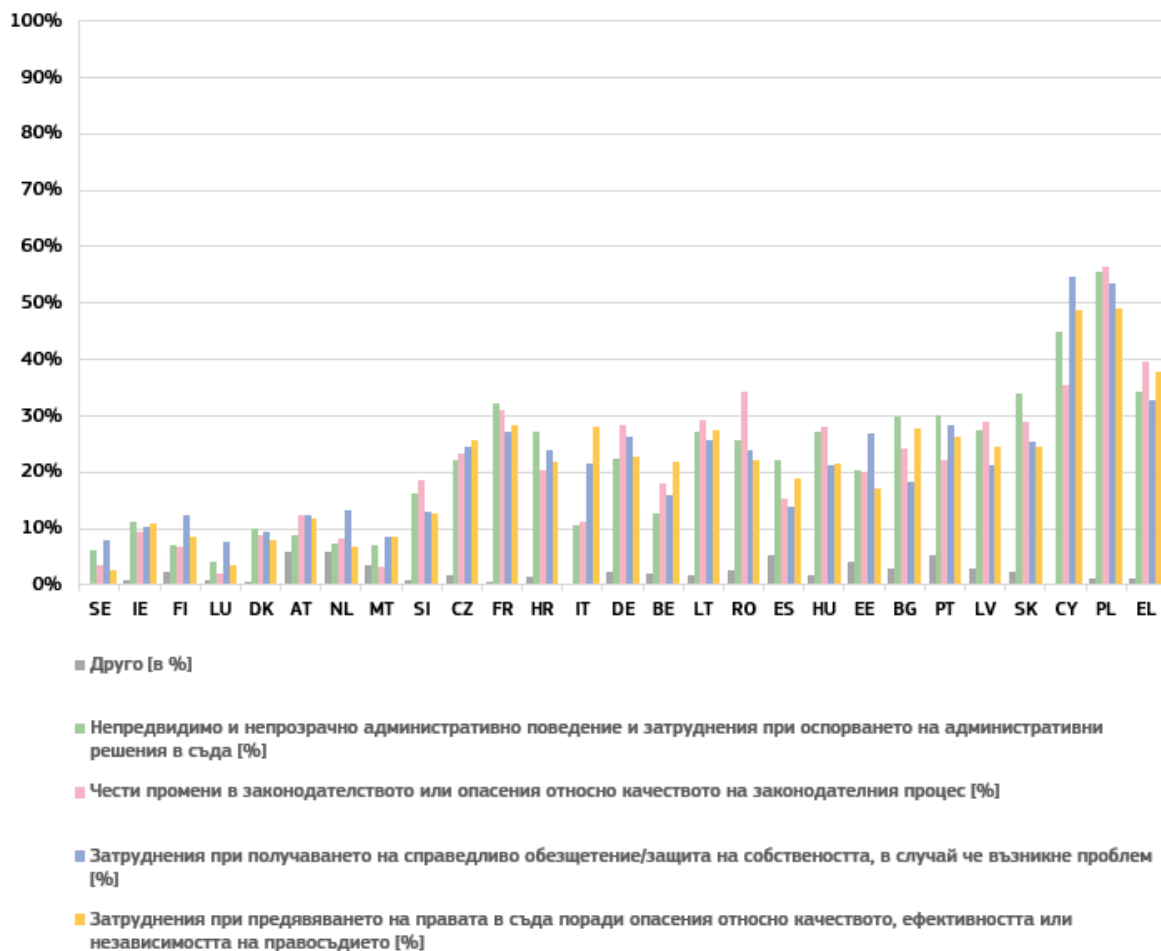

(*) Държавите членки са подредени първо по общия процент анкетираните, които са заявили, че са много или сравнително уверени в защитата на инвестициите от закона и съдилищата (общо доверие); ако в някои от държавите членки е получен един и същ процент на отговорите за увереност, те са подредени по процента на анкетираните, които са заявили, че са „относително неуверени“ или „много неуверени“ в ефективността на защитата на инвестициите (като цяло неуверени); ако в някои от държавите членки е получен един и същ процент на отговорите за обща увереност и обща неувереност, те са подредени по процента на анкетираните, които са заявили, че са „много уверени“ в ефективността на защитата на инвестициите; ако в някои от държавите членки е получен един и същ процент на отговорите за обща увереност, обща неувереност и „много уверени“, те са подредени по процента на анкетираните, които са заявили, че са „много неуверени“ в ефективността на защитата на инвестициите.

На графика 53 са показани основните причини за усещането за липса на ефективност на защитата на инвестициите, посочени от дружествата. Анкетираните, по чиято преценка нивото им на увереност съответства на „относително неуверен(а)“ или „много неуверен(а)“, са могли да избират между четири причини, с които да обяснят своята оценка (някои са избрали „друго“). Държавите членки са подредени в същия ред, както в графика 52.

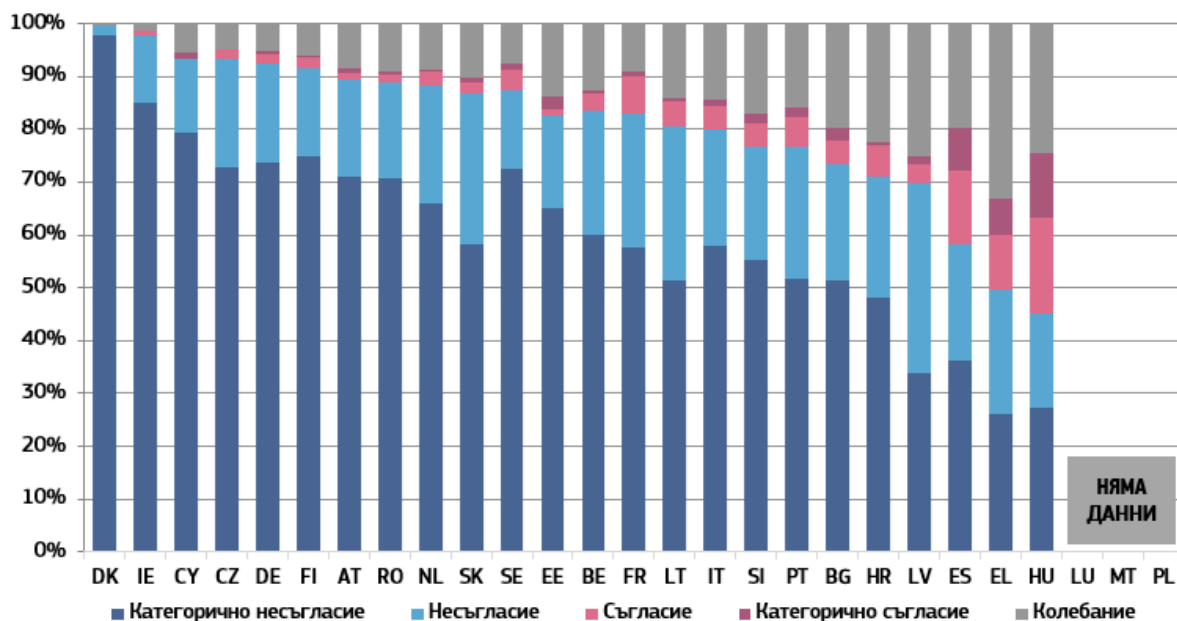
¹¹² Проучване „Евробарометър“ FL582, проведено между 23 април и 8 май 2026 г., отговори на въпрос 3: „До каква степен сте уверени, че инвестициите Ви са защитени от закона и съдилищата във (Вашата държава), в случай че възникне проблем?“ За целите на проучването понятието „инвестиции“ бе определено като включващо всички активи, които дружеството притежава или контролира и които се характеризират с осигуряването на капитал или други ресурси, очаквания за приход или печалба или поемането на риск.

Графика 53: Основни причини за усещането сред дружествата за липса на ефективност на защитата на инвестициите (дял от всички анкетирани — по-висока стойност означава по-голямо влияние) (източник: Евробарометър ¹¹³)

¹¹³ Проучване „Евробарометър“ FL582; отговори на въпроса: „Кои са основните причини за Вашите опасения по отношение на ефективността на защитата на инвестициите?“, ако отговорът на В3 е „относително неуверен(а)“ или „много неуверен(а)“.

Графика 54: Как съдиите възприемат дали делата са били разпределени на съдии в заобикаляне на установените правила или процедури (източник: Европейска мрежа на съдебните съвети ⁽¹¹⁴⁾, 2025 г.)

¹¹⁴ Проучване на Европейската мрежа на съдебните съвети, проведена между 7 януари и 12 март 2025 г. отговори на въпроса „През последните три години разпределяни ли са дела на съдии по начин, различен от установените правила или процедури, с цел да се повлияе на изхода на конкретното дело?“.

2.3.3. Структурна независимост на съдебната власт

Гаранциите за структурна независимост изискват правила, по-конкретно по отношение на състава на съда и назначаването, продължителността на трудовия стаж и основанията за въздържане, отвод и освобождаване от длъжност на членовете му, така че да се разсеят всички основателни съмнения в съзнанието на хората по отношение на неподатливостта на съда към външни фактори и неутралността му спрямо интересите, представени пред него⁽¹¹⁵⁾. Тези правила трябва по-специално да позволяват да се изключи не само всяко пряко влияние под формата на указания, но и всички форми на косвено влияние, които биха могли да влияят върху решенията на съответните съдии⁽¹¹⁶⁾.

Бяха разработени европейски стандарти, по-конкретно от Съвета на Европа, например в *Препоръката на Съвета на Европа от 2010 г. относно съдиите: независимост, ефикасност и отговорности*⁽¹¹⁷⁾. В Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието се представят определени показатели по въпроси, които са от значение при оценката на това как са организирани правосъдните системи, така че да гарантират независимостта на съдебната власт. Прилагането на политики и практики за насърчаване на почтеността и за предотвратяване на корупцията в рамките на съдебната власт също е от съществено значение за гарантирането на нейната независимост. Освен всички необходими норми ефективната защита на независимостта на съдебната власт се нуждае

¹¹⁵ Вж. Съд, решение от 6 март 2025 г., *D. K. и други/ Prokuratura Rejonowa (оттегляне на делата)*, съединени дела C-647/21 и C-648/21, решение от 25 февруари 2025 г. (голям състав), *XL и други (заплати в съдебната система)*, съединени дела C-146/23 и C-374/23, решение от 14 ноември 2024 г., *S. S.A./C. sp. z o.o. (разпределение на делата)*, C-197/23, решение от 11 юли 2024 г. (голям състав), *Hann-Invest*, C-554/21, решението от 21 декември 2023 г., *Krajowa Rada Sądownictwa (Maintien en fonctions d'un juge)*, C-718/21, ECLI:EU:C:2023:1015, т. 76—77 и посочената съдебна практика, решение от 5 юни 2023 г., *Комисия/Полша*, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, т. 355; решение от 16 ноември 2021 г., *Структурна независимост на съдебната власт/ WB и други*, съединени дела C-748/19 — C-754/19, т. 67; решение от 6 октомври 2021 г., *W.Ż.*, C-487/19, т. 109; решение от 15 юли 2021 г., *Комисия/Полша*, C-791/19, т. 59; решение от 2 март 2021 г., *A.B.*, C-824/18, т. 117; решение от 19 ноември 2019 г., *A. K. и други* (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), C-585/18, C-624/18 и C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, т. 121 и 122; решение от 24 юни 2019 г., *Комисия/Полша*, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, т. 73 и 74; решение от 25 юли 2018 г., *LM*, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, т. 66; решение от 27 февруари 2018 г., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, т. 44. Вж. също параграфи 46 и 47 от Препоръка CM/Rec(2010)12 относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности (приета от Комитета на министрите на Съвета на Европа на 17 ноември 2010 г.) и обяснителния меморандум. В тях се предвижда, че органът, който взема решенията за подбора и кариерното развитие на съдиите, следва да бъде независим от изпълнителната и законодателната власт. С цел да се гарантира независимостта на този орган, поне половината от неговите членове следва да бъдат съдии, избрани от своите колеги. Когато обаче съгласно конституционни или други законови разпоредби се изисква държавният глава, правителството или законодателната власт да вземат решения относно подбора и кариерното развитие на съдиите, независим и компетентен орган, чийто персонал в значителна част е набран от съдебната система (без да се засягат посочените в глава IV правила, приложими към съдебните съвети), следва да бъде упълномощен да отправя препоръки или да изразява становища, които съответният назначаващ орган следва в практиката.

¹¹⁶ Вж. решение на Съда от 5 юни 2023 г., *Комисия/Полша*, C-204/21, ECLI:EU:C:2023:442, т. 355; решение от 2 март 2021 г., *A.B.*, C-824/18, т. 119; решение от 19 ноември 2019 г., *A. K. и др.* (Независимост на дисциплинарната колегия на Върховния съд), C-585/18, C-624/18 и C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, т. 123; решение от 24 юни 2019 г., *Комисия/Полша*, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, т. 112.

¹¹⁷ Вж. Препоръка CM/Rec(2010)12 относно съдиите: независимост, ефективност и отговорности, приета от Комитета на министрите на Съвета на Европа на 17 ноември 2010 г. и обяснителния меморандум („Препоръка CM/Rec(2010)12“).

в крайна сметка и от култура на почтеност и безпристрастност, споделяна от магистратите и зачитана от обществото като цяло.

Настоящото издание на информационното табло съдържа нови и актуализирани показатели относно: гаранции във връзка с изпитателните срокове за съдии (графика 55) ⁽¹¹⁸⁾, разпределение на наказателни дела в рамките на прокуратурата (графика 57) ⁽¹¹⁹⁾ и относно независимостта на колегиите и юристите (графика 58) ⁽¹²⁰⁾. В графиките са представени действащите национални уредби към декември 2024 г.

Графиките в информационното табло не представят оценка или количествени данни за ефективността на гаранциите. Те нямат за цел да отразят сложността и подробната уредба на процедурите и съпътстващите ги гаранции.

— *Гаранции във връзка с изпитателните срокове за съдии* —

Когато съществуват, изпитателните срокове за новите съдии трябва да включват всички необходими гаранции, да се основават на утвърдени международни стандарти и да не са ненужно дълги. Окончателното назначаване след изпитателния срок следва да бъде норма⁽¹²¹⁾.

На графика 55 е показано дали съдиите се назначават за изпитателен срок и, ако това е така, какви са предвидените гаранции във връзка с оценката на резултатите на съдията по време на изпитателния срок (и от кой орган), както и съгласно какви критерии и къде са определени.

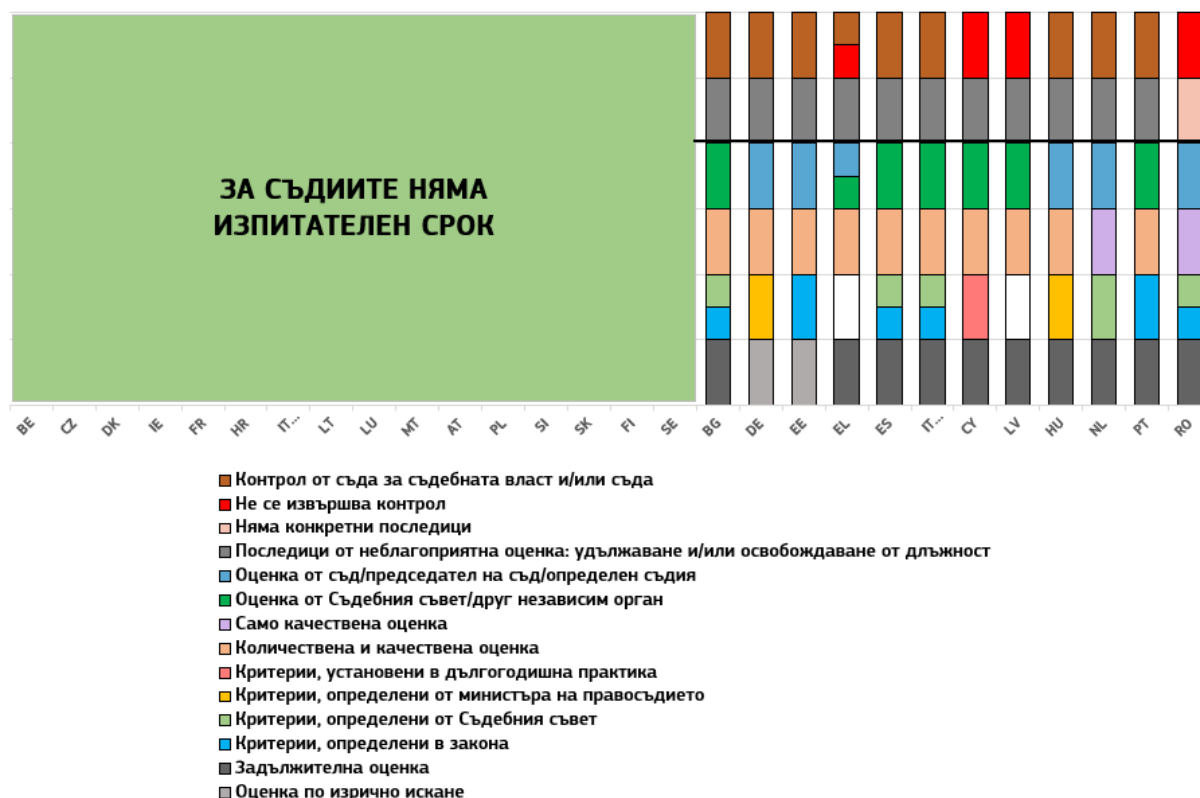
¹¹⁸ Графиката се основава на отговорите на актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ЕМСС. Отговорите на актуализирания въпросник, дадени от държавите членки, в които няма съдебни съвети или които не членуват в ЕМСС (CZ, DE, EE, AT и PL), бяха получени в сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища на ЕС.

¹¹⁹ Графиките се основават на отговорите на актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с Мрежата на прокурорите или еквивалентните институции на равнище върховни съдилища на държавите — членки на Европейския съюз — Мрежата NADAL.

¹²⁰ Графиката се основава на отговорите на актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество със Съвета на адвокатурите и правните общества в Европа (CCBE).

¹²¹ Съгласно параграфи 51 и 44 от Препоръка CM/Rec(2010)12, когато назначаването се извършва за изпитателен срок или за определен срок, решението дали да се потвърди или поднови такова назначение следва да се взема само въз основа на обективни критерии, предварително установени от закона или от компетентните органи. Тези решения следва да се основават на качествата на кандидата, като се отчитат необходимите квалификации, умения и способност за разглеждане на дела чрез прилагане на правото, като същевременно се зачита човешкото достойнство.

Графика 55: Гаранции във връзка с изпитателните срокове за съдии (*) (източник: Европейската мрежа на съдебните съвети и Мрежата на председателите на върховните съдилища в ЕС ⁽¹²²⁾)

(*) Неоцветените блокове означават, че няма данни. **BG:** Контролът се осъществява от Висшия съдебен съвет и от Върховния административен съд. Последици от неблагоприятна оценка: удължаване или освобождаване от длъжност. Преглед на оценката от съдебния съвет и съда. **DE:** диаграмата отразява ситуацията със съдиите в отделните провинции. За федералните съдии няма изпитателен срок. Оценките на съдиите в отделните провинции по време на изпитателния им срок трябва да бъдат специално поискани. Съгласно член 22, алинея 1 от германския Закон за съдебната власт, съдия в изпитателен срок може да бъде освободен от длъжност след изтичане на шест, дванадесет, осемнадесет или двадесет и четири месеца след назначаването му. Въпреки че в члена не се посочва буквално това, за освобождаването от длъжност са необходими обективни причини. В член 22, алинея 2 се посочва, че съдия в изпитателен срок може да бъде освободен от длъжност след изтичане на третата или четвъртата година 1), когато не е подходящ да заема съдебна длъжност или 2), когато комисия за подбор на съдии откаже да му предостави длъжност съдия доживот или за определен срок. Освен това, съгласно алинея 3 от член 22, съдия в изпитателен срок може да бъде освободен от длъжност и когато се е държал по начин, който би довел, в случай на съдия с доживотно освобождаване, до дисциплинарна мярка, която може да бъде наложена в рамките на официално дисциплинарно производство. Накрая в случаите по алинеи 1 и 2 съдията бива уведомен за заповедта за освобождаване от длъжност най-малко шест седмици преди датата на освобождаването от длъжност. Преглед по време на изпитателния срок, извършван от съдилища със специални служби за щатски съдии в 16-те провинции. Последици от неблагоприятна оценка: освобождаване от длъжност Преглед на оценката от съд. **EE:** При наличие на неблагоприятна оценка, съгласно член 100 от Закона за съдилищата, дадено лице може да бъде освободено от длъжността съдия поради непригодност за служба единствено в срок от три години след назначаването му, ако съдията е бил обявен за непригоден за служба с решение на Върховния съд в пленум. При оценяването на пригодността за заемане на длъжността съдия, пленарният състав на Върховния съд разглежда предложението на лицето или органа, имащ право да започне дисциплинарна процедура, становището на комитета в рамките на процедурата по разглеждане

¹²² Данните са събрани посредством актуализиран въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с ЕМСС. Отговорите на актуализирания въпросник, дадени от държавите членки, които нямат съдебни съвети и не са членове на ЕМСС, бяха получени в сътрудничество с Мрежата на председателите на върховните съдилища.

на съдията, както и друга информация, характеризираща работата на съдията. Последници от неблагоприятна оценка: освобождаване от длъжност Преглед на оценката от съд. **EL:** Изпитателен срок от 10 месеца. Оценка от съдебния съвет (административни съдилища) или от Апелативния съд, заседаващ в съвет, състоящ се от председателя, прокурора и трима апелативни съдии (граждански и наказателни съдилища). Последници от неблагоприятна оценка: удължаване или освобождаване от длъжност. **EL** (административни съдилища): Преглед преди пленума на Държавния съвет. **EL** (граждански и наказателни съдилища): не се извършва преглед. **ES:** Съдебната школа извършва задължителната оценка на начина, по който съдията е работил по време на изпитателния срок, въз основа на количествени и качествени критерии. Изпитателният срок включва не само една година теоретична и практическа подготовка в съдебната власт, но и още две стъпки — дейност като стажант и период на работа като съдия под надзора на съдия със старшинство/постоянен съдия. През тези периоди критериите за оценка в по-голямата част от случаите са качествени, но съществува и количествена оценка (например въз основа на броя на постановените съдебни решения), за да се изпълнят изискванията. Кандидатите, които не завършат курса, могат да го вземат отново и ще бъдат включени в новото повишение. Ако не са преминали успешно курса при втория опит, те ще бъдат окончателно изключени и всички права за достъп до професионално развитие в съдебната власт по силата на приемните изпити ще отпаднат. Последници от неблагоприятна оценка: удължаване. Преглед на оценката от съдебния съвет и съда. **IT (граждански и наказателни съдилища):** Последници от неблагоприятна оценка: удължаване или освобождаване от длъжност. **SU:** Изпитателен срок от 2 години. Последници от неблагоприятна оценка: удължаване или освобождаване от длъжност. Преглед на оценката от съд. **LV:** Съдия от районен (градски) съд се назначава на длъжността от парламента, по предложение на министъра на правосъдието, за срок от три години. След три години служба парламентът, по предложение на министъра на правосъдието, въз основа на становище на Съдебната атестационна комисия, представено в оценката ѝ за професионалната дейност на съдията, назначава съдията от районен (градски) съд на длъжността без ограничение на мандата или го назначава на длъжността многократно за срок, не по-дълъг от две години. След изтичане на повторен мандат, парламентът утвърждава съдията от районен (градски) съд на длъжността без ограничение на мандата. Ако работата на съдия е незадоволителна, министърът на правосъдието, въз основа на становището на Съдебната атестационна комисия, представено в нейната оценка за професионалната дейност на съдията, не предлага кандидатурата на съдия за преназначаване или повторно одобрение за длъжността съдия. Последници от неблагоприятна оценка: удължаване или освобождаване от длъжност. **HU:** Изпитателен срок от 3 години. Последници от неблагоприятна оценка: освобождаване от длъжност Преглед на оценката от обслужващия съд. Ако съгласно оценката на даден съдия той не е подходящ за съдебната длъжност, започва процедура за установяване дали е необходимо освобождаване от длъжност (подобно на дисциплинарно производство). Съдията може да се обърне към обслужващия съд, за да възрази срещу оценката, изготвена от председателя на съда. Само обслужващият съд може да освободи от длъжност съдията. След изменение на вътрешните правила за междинната „незначителна“ оценка след първата година, те са по-малко формални и по-малко подробни от преди, следователно вече не могат да се считат за преглед. **NL:** Изпитателен срок до 4 години в зависимост от професионалния опит. Последници от неблагоприятна оценка: освобождаване от длъжност **PT:** Изпитателен срок между 1 септември и 15 юли (може да бъде удължен до 6 месеца). Висшият съдебен съвет събира информация относно пригодността, заслугите и работата на съдията в изпитателен срок, а Центърът за съдебно обучение (Министерство на правосъдието) е длъжен редовно да му предоставя съответната информация. Педагогическият съвет на Центъра за съдебно обучение може, по предложение на директора, да издаде мотивирано становище, според което магистрат в изпитателен срок не следва да бъде назначаван за постоянно, ако заключи, че магистратът не е подходящ за длъжността. Последници от неблагоприятна оценка: освобождаване от длъжност

— Гаранции, свързани с функционирането на националните прокуратури в ЕС —

Прокуратурата изпълнява основна роля в системата на наказателното правосъдие и в сътрудничеството между държавите членки по наказателноправни въпроси. Правилното функциониране на националната прокуратура е от решаващо значение за ефективната борба с престъпността, включително икономическата и финансовата престъпност, като изпирането на пари и корупцията. Съгласно съдебната практика на Съда на ЕС относно Рамковото решение за европейска заповед за арест ⁽¹²³⁾, прокуратурата може да се счита

¹²³ Рамково решение 2002/584/ПВС на Съвета относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 18.7.2002 г., стр. 1).

за съдебен орган на държава членка за целите на издаването и изпълнението на европейска заповед за арест, когато може да действа независимо, без да е изложена на риска да бъде пряко или косвено обект на указания или инструкции, издадени от изпълнителната власт (например министър на правосъдието) в конкретен случай ⁽¹²⁴⁾.

Организацията на националните прокуратури е различна в рамките на ЕС, като не съществува единен модел за всички държави членки. Въпреки това Съветът на Европа отбелязва широко разпространена тенденция прокуратурата да бъде по-независима институция, вместо да е подчинена или свързана с изпълнителната власт ⁽¹²⁵⁾. Според Консултативния съвет на европейските прокурори ефективната и автономна прокуратура, ангажирана да поддържа върховенството на закона и правата на човека при правораздаването, е един от стълбовете на демократичната държава ⁽¹²⁶⁾.

С цел да се представи автономността на прокуратурите в държавите членки, на графиките по-долу се предоставя общ преглед на йерархичните правомощия в рамките на прокуратурите, както и системата за разпределение на делата, използвана в различните държави членки. В тези графики не се оценява ефективното функциониране на прокуратурите, за което се изисква качествена оценка при отчитане на специфичните

¹²⁴ Съд, решение от 27 май 2019 г., *OG и PI (прокуратури на Любек и на Цвикау)*, съединени дела C-508/18 и C-82/19 PPU, т. 73, 74 и 88, ECLI:EU:C:2019:456; решение от 27 май 2019 г., C-509/18, т. 52, ECLI:EU:C:2019:457; вж. също решения от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg and Openbaar Ministerie (Public Prosecutors of Lyon and Tours)*, в съединени дела C-566/19 PPU и C-626/19, ECLI:EU:C:2019:1077; *Openbaar Ministerie (прокуратура на Швеция)*, C-625/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1078, и *Openbaar Ministerie (прокуратурата на Брюксел)*, C-627/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1079; решение от 24 ноември 2020 г., *AZ*, C-510/19, т. 54, ECLI:EU:C:2020:953. Вж. също решение от 10 ноември 2016 г., *Kovalkovas*, C-477/16 PPU, т. 34 и 36, ECLI:EU:C:2016:861, и решение от 10 ноември 2016 г., *Poltorak*, C-452/16 PPU, т. 35, ECLI:EU:C:2016:858, относно понятието „съдебна власт“, „която трябва [...] да се разграничава от изпълнителната власт съгласно принципа на разделение на властите, характерен за функционирането на всяка правова държава“. Вж. също Становище № 13 от 2018 г. „Независимост, отчетност и етика на прокурорите“, прието от Консултативния съвет на европейските прокурори (КСЕП), препоръка xii.

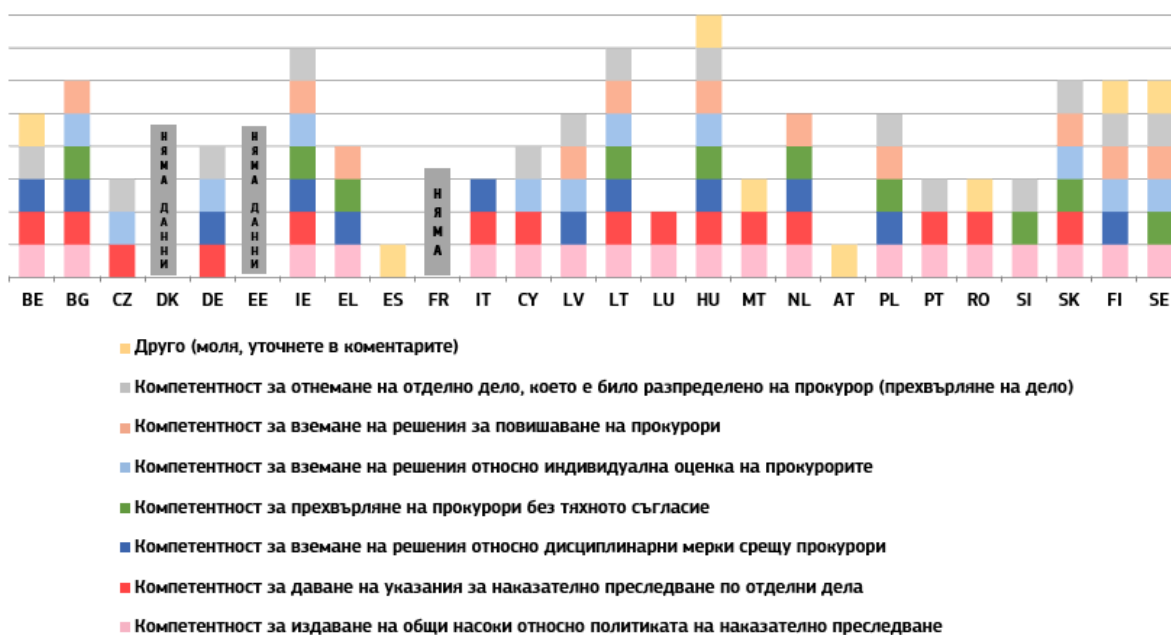
¹²⁵ CDL-AD(2010)040—Доклад относно европейските стандарти по отношение на независимостта на съдебната система: Част II — Прокуратура — приет от Венецианската комисия на нейната 85-а пленарна сесия (Венеция, 17—18 декември 2010 г.), точка 26.

¹²⁶ В едно демократично общество както съдилищата, така и разследващите органи не трябва да са подложени на политически натиск. Понятието за независимост означава, че прокурорите не са подложени на незаконно вмешателство при изпълнението на задълженията си, така че да се осигури пълно зачитане и прилагане на закона и принципа на върховенство на закона, както и че не са подложени на какъвто и да е вид политически натиск или неправомерно влияние. Независимостта се прилага не само спрямо прокуратурата като цяло, но и спрямо конкретните ѝ органи и отделните прокурори. Независимо от модела на националната правосъдна система или правната традиция, на които тя се гради, в европейските стандарти се предвижда държавите членки да предприемат ефективни мерки, за да се гарантира, че прокурорите са в състояние да изпълняват професионалните си задължения и отговорности при подходящи правни и организационни условия и без неоправдано вмешателство.

Вж. Становище № 15 от 2020 г. на Консултативния съвет на европейските прокурори (КСЕП) относно ролята на прокурорите в извънредни ситуации, по-специално когато са изправени пред пандемия; Становище № 16 от 2021 г. относно последиците от решенията на международните съдилища и органите, учредени с договори, по отношение на практическата независимост на прокурорите, точка 13. Вж. също Препоръка Rec(2000)19 относно ролята на прокуратурата в системата на наказателното правосъдие, приета от Комитета на министрите на Съвета на Европа на 6 октомври 2000 г. („Препоръката от 2000 г.“), точки 4, 11 и 13. Становище № 13 от 2018 г. „Независимост, отчетност и етика на прокурорите“, прието от Консултативния съвет на европейските прокурори (КСЕП), препоръки i и iii; Група държави срещу корупцията (GRECO), четвърти кръг на оценка „Превенция на корупцията по отношение на народните представители, съдиите и прокурорите“, в голям брой от препоръките се призовава за въвеждане на мерки за защита на прокуратурата от неправомерно влияние и намеса в разследването на наказателни дела.

условия във всяка държава членка. На графика 56 са предоставени основните управленски правомощия на главния прокурор спрямо прокурорите с по-нисък ранг, а на графика 57 са представени системите за разпределение на делата, налични в държавите членки.

Графика 56: Главен прокурор: правомощия (*) (Източник: Европейската комисия и NADAL) ⁽¹²⁷⁾

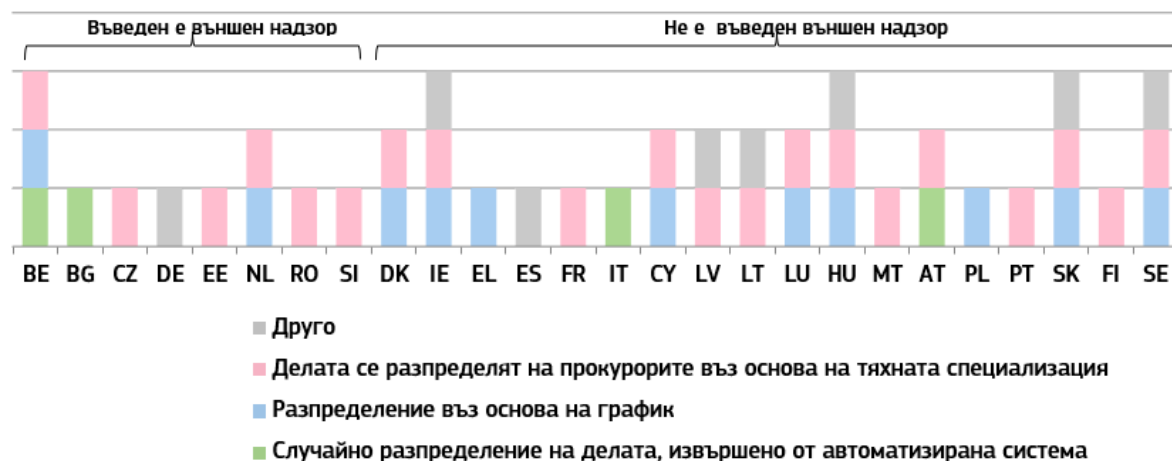
(*) Държавите членки са представени по азбучния ред на географските им имена на оригиналния език. **BE:** Главният прокурор може да разпреди на прокурора да възобнови наказателното разследване. **BG:** правомощията за повишаване, оценяване и дисциплинарни наказания се упражняват чрез позицията на главния прокурор във Висшия съдебен съвет. Въпреки че няма разпореда, която да позволява на главния прокурор да прехвърля дело, съществуват практически възможности, които биха могли да го позволят. **CZ:** правомощие за даване на указания по отделни дела само за Главната прокуратура и насочени към по-горестоящите прокуратури. Правомощието за вземане на решения относно индивидуална оценка на прокурорите се прилага само в рамките на Главната прокуратура. **EL:** Главният прокурор има право да отправя общи указания и препоръки до всички прокурори в държавата. **ES:** главният прокурор дава вътрешни заповеди и указания, подходящи за службата и свързани с упражняването на функциите по наказателно преследване, които могат да бъдат общи или свързани с конкретни въпроси. Преместването без съгласието на прокурор е възможно само в случаи на голяма работна натовареност. **IT:** в случай на бездействие главните прокурори към Апелативния съд имат правомощия да отнемат конкретно дело от даден прокурор; те могат също да събират данни и информация от околните прокуратури и да ги изпращат на главния прокурор към Касационния съд, за да се провери правилното и еднаквото функциониране на прокуратурите и спазването на правилата за надлежно провеждане на съдебния процес. Главният прокурор към Касационния съд отговаря по закон за контрола над Националната дирекция за борба с мафията, както и за разрешаването на споровете за компетентност между две или няколко териториални прокуратури. **CY:** Главният прокурор взема решения при леки дисциплинарни нарушения. При тежки дисциплинарни нарушения главният прокурор не предлага санкции, а препоръчва налагането на дисциплинарни мерки от Комисията за публичната администрация. **LT:** що се отнася до указанията по отделни дела, главният прокурор (ГП) не може да даде указания кое решение да бъде взето; що се отнася до повишаването на прокурорите, ГП взема решение въз основа на заключенията на Комисията за подбор на прокурори или на Комисията за подбор на главни прокурори; що се отнася до решението за дисциплинарно наказание, ГП взема решение въз основа на заключенията на Комисията по етика на прокурорите или Комисията за вътрешно разследване. ГП няма право да отстранява прокурора от досъдебното разследване. **LU:** главният прокурор има правомощието да дава указания на прокуратурите за провеждане на наказателно преследване по дадено дело (но не може да дава указания да не се провежда наказателно преследване). За да повиши прокурор, държавният прокурор/главният прокурор предлага повишението на изпълнителната власт чрез положително становище, а държавният глава подписва номинацията. **NL:** Съществува стъпаловидна компетентност по отношение на правомощието за издаване на общи и конкретни указания. В член 130, алинея 6 от

¹²⁷ Данните са събрани посредством въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с Мрежата на прокурорите NADAL.

Закона за съдебната власт (организация) се посочва, че Съветът може да издава указания на прокуратурата. В член 136, алинея 3 от Закона за съдебната власт (организация) се посочва, че ръководителят на районната служба може да издава указания към служителите, работещи в неговата районна служба, свързани със задачите и отговорностите на службата му. Делата и досиетата се разпределят на принципа на случаен подбор чрез равномерно електронно разпределение по реда на постъпването им. Действителното назначаване се извършва с кралски указ. **AT**: Правомощията на главния прокурор не включват пряко управление на прокуратурата, както е посочено в графиката. Независимата Комисия за персонала, състояща се от четирима прокурори, оценява прокурорите. **PL**: Главният прокурор е също така министър на правосъдието. **RO**: Главният прокурор има правомощието да прехвърля конкретно дело от едно звено на друго звено на прокуратурата и да издава общи насоки относно политиките на наказателно преследване, за да се гарантира единен подход към наказателните разследвания. **SI**: Както главният прокурор, така и ръководителят на държавната прокуратура имат правомощия да издават общи насоки относно политиката на наказателно преследване и да отнемат конкретно дело, което е било възложено на даден прокурор.

На графика 57 се представя за първи път начина на разпределяне на наказателните дела в рамките на прокуратурата. Системите се различават в отделните държави членки, като някои прокуратури разпределят наказателни дела чрез произволно разпределение, извършвано от автоматизирана система, в други делата се разпределят от висшестоящи прокурори на по-нисшестоящи прокурори въз основа на тяхната специализация, а в трети разпределението на делата зависи от наличността на прокурори съгласно предварително определения работен график. Външният надзор върху разпределението на делата между прокурорите се осъществява от по-висшестоящи в йерархията прокурори, от орган в рамките на прокуратурата или от външен орган (например Министерството на правосъдието).

Графика 57: Прокуратура: системи за разпределение на делата (*) (източник: Европейската комисия и NADAL) ⁽¹²⁸⁾

(*) **BE**: В повечето прокуратури разпределението се основава на предмета на делото (например изпирание на пари, престъпления против околната среда). Обикновено в рамките на отдела на прокуратурата прокурорите са разделени на екипи, специализирани в областта на едно или повече явления/видове престъпления (например киберпрестъпления, трафик на хора, наркотици), и в рамките на тези екипи делата се разпределят с помощта на ключ за разпределение, договорен с останалите членове на екипа и ръководителя на екипа. Днес разпределението на делата се извършва и чрез „графа с параметри“, която предоставя случаите автоматично. **BG**: Делата и досиетата се разпределят на принципа на случаен подбор чрез равномерно електронно разпределение по реда на постъпването им. **CZ**: Делата се разпределят на прокурорите от ръководителите на прокуратурите, техните заместници или

¹²⁸ Данните са събрани посредством въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с Мрежата на прокурорите NADAL.

определени от тях прокурори (например директори на отдели). Специализациите се определят посредством вътрешни правила. **ДК:** В рамките на местната прокуратура се създава график за разпределение на делата, въз основа на специализацията, старшинството и натовареността на прокурора. **ДЕ:** В рамките на прокуратурата делата се разпределят според фиксирано разпределение на работата. Възможно е ръководителят на службата да възлага индивидуални задачи. **ІЕ:** делата се разпределят на прокурор въз основа на специализацията, старшинство и капацитет. Случаите се разпределят от ръководители на звена, които са запознати с текущото натоварване на екипа си. **ЕL:** Разпределението на делата е едно от задълженията на ръководителите на прокуратурите. Те отчитат специфичните нужди на всяка прокуратура, броя на служителите, старшинството на една и съща длъжност на прокурорите, работещи в службата, и, в някои случаи — тяхната специализация. **ES:** главните прокурори отговарят за организирането на службите, както и за прозрачното и справедливо разпределение на работата сред служителите в тяхната прокуратура. **ІТ:** Случайното разпределение може да бъде отменено по изключение. **LV:** делата се разпределят по звена на прокуратурата, съответстващи на специализацията, посочена във вътрешните нормативни актове, а след това по прокурори — от ръководителите на прокуратурите. **LT:** делата се разпределят въз основа на местоположението и квалификацията на престъплението; местонахождението и компетентността на прокурорите; специализацията и работното натоварване на прокурорите; размерът и сложността на наказателното дело. Разпределението се извършва чрез интегрираната информационна система за наказателното производство (IBPS). **LU:** прокуратурата е единственият компетентен орган. **HU:** след регистрация и предварително проучване на информацията, всички входящи документи трябва да бъдат представени на ръководителя на прокуратурата, компетентен да управлява делото в съответствие с процедурните правила, на главния прокурор в Апелативната главна прокуратура, на главния прокурор в Главната прокуратура, на ръководителя на окръжната прокуратура в окръжната прокуратура или на лицето или ръководителя на организационното звено, определено от тях, с цел да се избере подходяща компютризирана система за подаване на дела или дневник на делата и определяне на служителя по делото. Ако назначенията на служителите по случая са предварително определени въз основа на регионално или специфично за случая разпределение, документът трябва да бъде изпратен директно до предварително назначения служител, освен ако отговорният ръководител не реши друго. **MT:** делата се разпределят според специализацията. При разпределението на делата се вземат предвид сложността на делото и опитът на прокурорите. Друг фактор е натовареността на отделните прокурори. **NL:** разпределението се извършва чрез „седмичната смяна“ на окръжната прокуратура или чрез проектно предложение на най-специализираното звено. Органът, отговорен за разпределението, е ръководителят на прокуратурата. **AT:** делата се разпределят съгласно общо, предварително определено разпределение на задълженията, установено от ръководителя на прокуратурата в координация с висшестоящия орган на прокуратурата. В тези правила за разпределението могат също да се предвижда определянето на специализирани звена за определени видове дела. Разпределението на тези случаи след това се основава на тази специализация. Някои видове дела вече са възложени по закон на специализирана прокуратура (Централна прокуратура за борба с икономическите престъпления и корупцията). **PT:** по отношение на някои специфични престъпления делата се разпределят на прокурор въз основа на неговата специализация. **RO:** освен специализацията на прокурорите, делата се разпределят, като се взема предвид правната компетентност на прокуратурите в зависимост от тяхната степен. **SK:** делата се разпределят на отделни прокурори от главния прокурор (например районен прокурор разпределя нови дела на прокурори от съответната районна прокуратура) въз основа на тяхната специализация, съгласно предварително определено съотношение на разпределените дела между прокурорите, работещи по един и същ дневен ред (специализация), в зависимост от общото натоварване с дела. Графикът се създава от главния прокурор в зависимост от общото натоварване с дела и броя на действащите прокурори, докато специализацията на конкретен прокурор се определя от съответния окръжен/районен прокурор. На практика съществуват случаи, в които един прокурор има няколко специализации поради ограничения бюджет на конкретна прокуратура или поради недостиг на прокурори. Списъците с прокурорите, специалисти в дадена област, се съобщават на повисшестоящите прокуратури. **FI:** делата в прокурорските райони се разпределят от заместник-главните прокурори на техните подчинени. Основанието за това е техният опит и броят на делата, които имат към този момент. В главна прокуратура делата се разпределят от началниците на департаменти, които са стариши държавни прокурори, а в по-тежките и важни случаи — от главния прокурор или неговия заместник. **SE:** Разпределението на делата варира в зависимост от отделните прокуратури. Съществува списък с имената на прокурорите и съответната им специализация. Впоследствие делата се разпределят от прокурор или от главен прокурор (или заместник-главен прокурор) на различните прокурори, така че да се постигне справедливо разпределение в рамките на различните специалности. Ако по делото има лице, лишено от свобода, обикновено главният прокурор или заместник-главният прокурор разпределят делото според специализацията и натовареността.

Относно външния надзор **BE:** Съвета на прокуратурата. Това не се прилага по отношение на Касационния съд. **BG:** инспектори от Инспектората към Висшия съдебен съвет. **CZ:** теоретично може да бъде иницириана процедура по надзор от страна на следващата по ранг служба за наказателно преследване, но досега никой не е предприел такава стъпка. **DE:** механизмите за надзор са налице в рамките на официалната йерархия. Отговорното министерство упражнява и административен и професионален надзор. **NL:** наказателните дела се регистрират в националната интегрирана система за наказателно правосъдие и в националната система за отчетност на делата на всяка прокуратура. **RO:** Както главният прокурор, така и съдебният инспекторат имат възможност да проверят как е извършено разпределението на делата. **SI:** Министерството на правосъдието има възможност за съдебен надзор. Отделът за организация и развитие на управлението може да извършва надзор по инициатива на главния прокурор.

Адвокатите и техните професионални организации изпълняват основна роля за гарантирането на защитата на основните права и на върховенството на закона⁽¹²⁹⁾. Способността им да действат свободно, лоялно и поверително в изключителния интерес на своите клиенти е от съществено значение не само за защитата на правата на техните клиенти, но и за доверието, ефективността и легитимността на правосъдните системи и зачитането на върховенството на закона в целия Европейски съюз. Съдът на Европейския съюз вече призна, че адвокатската тайна и поверителността на комуникациите между адвоката и клиента представляват общи принципи на правото на ЕС, тясно свързани с правото на защита и доброто правораздаване⁽¹³⁰⁾. Справедливата система на правораздаване изисква адвокатите да могат свободно да упражняват дейността си по консултиране и представяване на своите клиенти. Фактът, че адвокатите практикуват свободна професия, и авторитетът, произтичащ от него, спомагат за запазването на независимостта им, а адвокатските колегии изпълняват важна роля за гарантиране на независимостта на адвокатите. В европейските стандарти се предвиждат свобода на упражняване на адвокатската професия и независимост на адвокатските колегии. В тези стандарти също така се определят основните принципи на дисциплинарното производство срещу адвокати⁽¹³¹⁾.

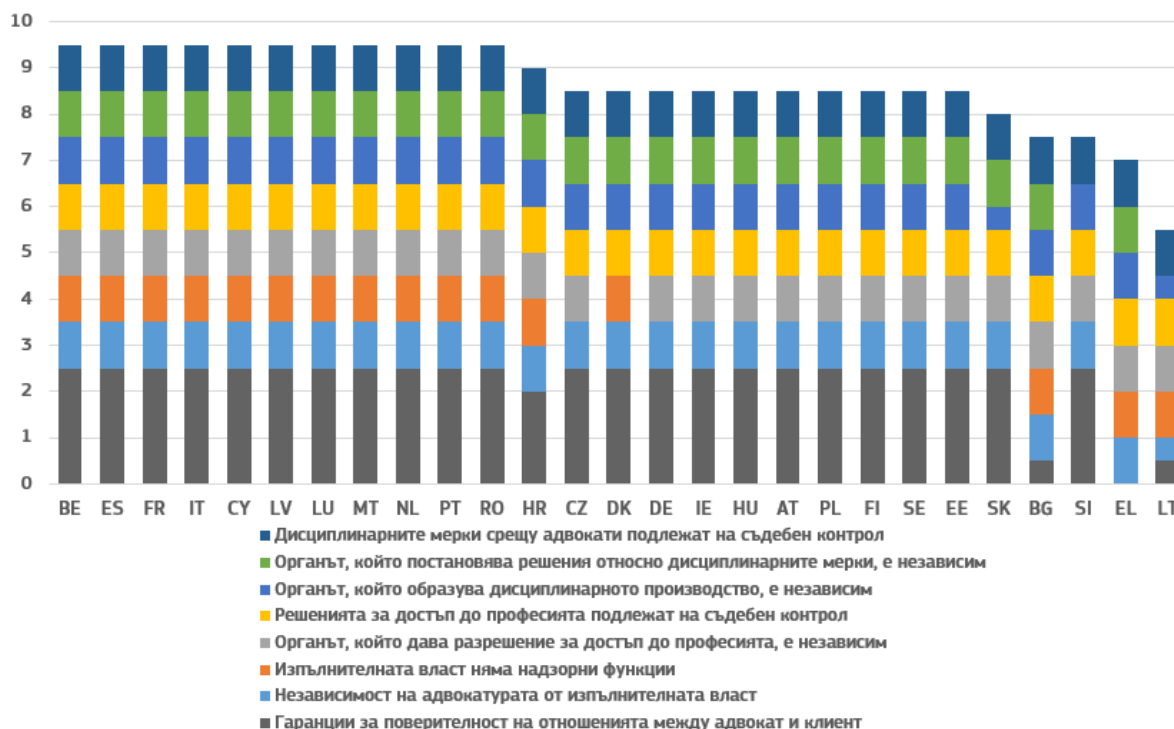
¹²⁹ „Адвокатите играят важна роля за защитата на върховенството на закона и независимостта на съдебната власт, при зачитане на разделението на властите и основните права“, *„Достъп до адвокат и върховенство на закона“*, Документ за обсъждане на председателството за заседанието на Съвета по правосъдие и вътрешни работи на 3 и 4 март 2022 г. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6319-2022-INIT/bg/pdf>.

¹³⁰ Съд на Европейския съюз, дело C-155/79, AM & S Europe Ltd/Комисия, т. 18—21 (признаване на адвокатската тайна като общ принцип на правото на ЕС, защитаващ поверителната комуникация с независими адвокати); Съд на Европейския съюз, дело C-550/07 P, Akzo Nobel Chemicals и Akros Chemicals/Комисия, т. 42—46 и 54 (потвърждаване, че адвокатската тайна е основна гаранция за правото на защита); Съд на Европейския съюз, дело C-694/20, Orde van Vlaamse Balies и други, т. 26—30 и 34—36 (в които се постановява, че поверителният характер на комуникации между юристи и техните клиенти е защитен съгласно член 7 от Хартата и съставлява съществена част от това право).

¹³¹ Препоръка № R(2000)21 на Комитета на министрите на Съвета на Европа.

Графика 58: Независимост на адвокатските колегии и адвокатите, 2025 г. (*)

(източник: Европейската комисия и CCBE ⁽¹³²⁾)

(*) Въз основа на резултатите от проучването на държавите членки могат да се присъдят максимум 9,5 точки. Проучването бе проведено в края на 2024 г. Що се отнася до въпроса, свързан с гаранциите за поверителност на отношенията между адвокат и клиент, по 0,5 точки са присъдени за всеки от сценариите, които са обхванати напълно (претърсване и изнемване на електронни данни, съхранявани от адвоката, претърсване на помещението на адвоката, прихващане на съобщения между адвокат и клиент, наблюдение на адвоката или на неговите помещения, данъчен одит на адвокатската кантора и други административни проверки). За всички останали критерии, които са напълно изпълнени, е присъдена 1 точка. Ако даден критерий не е изпълнен, не е присъдена точка. **MT:** отговори от 2020 г., адаптирани към новата методика. **EE:** Министерството на правосъдието има широки надзорни правомощия по отношение на организацията на системата за правна помощ. В оценката се взема предвид решението на Върховния съд от 10 октомври 2025 г. относно комуникацията между адвокат и клиент, както и факта, че Министерството на правосъдието и цифровите въпроси работи за уточняване на закона, за да се изясни правилото за прихващане на съобщенията между адвокат и клиент. **LT:** Съгласно Закона за адвокатурата Адвокатският съвет може да предприеме дисциплинарна мярка срещу юристи. В Закона за адвокатурата обаче също така е определено, че министърът на правосъдието също има такова право. Като цяло Адвокатският съвет е независим орган, но ако министърът на правосъдието образува дисциплинарно производство срещу адвокати, Адвокатската колегия няма думата в производството и делото се отнася директно до дисциплинарния съд. При претърсване и изнемване на електронни данни, съхранявани от адвокати, ако устройството бъде иззето, се създава електронно копие на данните му. След като създадат такова копие, правоприлагащите служители търсят данните по конкретни ключови думи. По правило упълномощен адвокат участва в такова търсене като упълномощен представител на Адвокатската колегия. Няма обаче гаранции, които да гарантират, че други данни не са били търсени или проверявани без участието на упълномощения представител. По отношение на прихващането на съобщения между адвокат и клиент съществуват формални гаранции, но правоприлагащите органи следват подхода, че евентуални престъпни дейности на адвокат не са предмет на адвокатската тайна. **PL:** Министерството на правосъдието има надзорна роля по отношение на адвокатурата, като организира изпити за адвокати и определя размера на минималните такси за правни услуги (след незадължително становище на Висшия адвокатски съвет). **SI:** Дисциплинарни производства се провеждат изключително в рамките на самата адвокатска колегия. Решението на дисциплинарната комисия на първа инстанция може да се обжалва, като се разглежда от дисциплинарната комисия на втора инстанция. Решенията на дисциплинарната комисия на втора инстанция не подлежат на обжалване. **SK:** На първо място независимата надзорна комисия на Словашката адвокатска колегия подава петиция въз основа на жалбата. Министърът на правосъдието обаче може да образува дисциплинарно производство и ако „адвокат е

¹³² Данните за 2025 г. са събрани чрез отговори на членове на CCBE на въпросник.

извършил действие, което може да се разглежда като професионално нарушение съгласно действащите дотогава правни норми, председателят на надзорната комисия или министърът на правосъдието (действащ в качеството си на жалбоподател) може да подаде молба за образуване на дисциплинарно производство до съответния управителен орган на адвокатската колегия.“ **FI:** Адвокатската колегия е под надзора на канцлера на правосъдието като публичен орган. Канцлерът има правомощия за надзор над процесуалните представители, както е установено в Закона за адвокатурата.

2.4. Други показатели за вътрешния пазар

Освен съдилищата, прокуратурата и други съдебни органи, които са важни за независимото прилагане на правото на ЕС, няколко други публични органа са натоварени със задачата да прилагат правото на ЕС в специфични области, като например борбата с корупцията, обществените поръчки и конкуренцията.

След въвеждането на този раздел в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2025 г., изданието за 2026 г. включва допълнителни диаграми, свързани с органи, които са от ключово значение за доброто функциониране на единния пазар, като например нови показатели за националните рамки относно прозрачността на лобирането и за функционирането на върховните одитни институции, които играят важна роля в областта на борбата с корупцията. В него са представени и данни за възприеманата независимост и функциониране на националните органи за защита на конкуренцията и първоинстанционните органи за преглед на обществените поръчки, които са ключови органи за функционирането на единния пазар.

2.4.1. Обобщение на показателите, свързани с вътрешния пазар

Освен съдилищата, прокуратурата и други съдебни органи, в Информационното табло в областта на правосъдието за 2026 г. са представени отново данните за други публични органи, на които е възложена задачата да прилагат правото на ЕС в специфични области, като например борбата с корупцията, обществените поръчки и конкуренцията.

На графики 59 и 60 се вижда актуализирана информация относно начина, по който дружествата възприемат независимостта на органите за контрол на обществените поръчки от първа инстанция и на националните органи за защита на конкуренцията. В сравнение с миналата година усещането за независимост на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки се е подобрило или е останало стабилно в 14 държави членки и е намаляло в 13 от държавите членки. В сравнение с миналата година усещането за независимост на националните органи за защита на конкуренцията се е подобрило или е останало стабилно в 10 държави членки и е намаляло в 17 от държавите членки.

В информационното табло в областта на правосъдието за 2026 г. е представена актуализирана и нова информация относно независимите органи, които са от значение за функционирането на вътрешния пазар. На графика 61 е представен срокът на назначение на членовете и/или ръководителите на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки.

На графика 62 е представена актуализирана информация относно начина, по който се назначават и освобождават от длъжност членовете и/или ръководителите на националните органи за защита на конкуренцията.

На фигури 63 и 64 е представено дали върховните одитни институции имат право на достъп до необходимата информация по закон и на практика, както и какви мерки имат на разположение, ако не им бъде предоставен достъп до информацията.

На фигури 65—67 са представени юрисдикциите на Върховния административен съд по дела, свързани със стопанска дейност, и мерките, с които разполагат за повишаване на своята производителност на труда по тези дела.

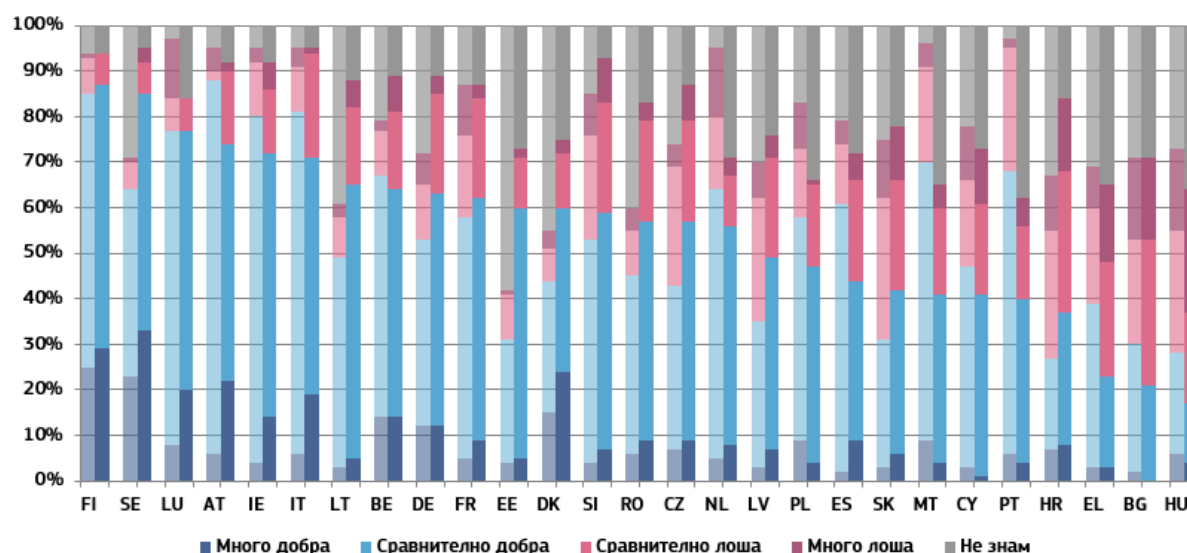
На графика 68 и 69 са представени националните рамки относно прозрачността на лобирането.

2.4.2. Независими органи от значение за функционирането на вътрешния пазар

Независимите органи имат ключова роля за функционирането на вътрешния пазар като гаранция за върховенството на закона. След доклада на Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2025 г., в изданието от 2026 г. се представят нови структурни аспекти на някои от тези органи, като например органите за преглед на обществените поръчки от първа инстанция, националните органи за защита на конкуренцията и върховните одитни институции. В него за втори път е представено усещането за независимост на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки, както и на националните органи за защита на конкуренцията.

В графика 59 е представено как дружествата възприемат независимостта на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки. Тези органи са създадени в държавите членки въз основа на директивите относно средствата за правна защита (Директива 89/665/ЕИО и Директива 92/13/ЕО, изменени с Директива 2007/66/ЕО и Директива 2014/23/ЕС). Съгласно директивите относно средствата за правна защита договорите, попадащи в обхвата на Директива 2014/23/ЕС, Директива 2014/24/ЕС и Директива 2014/25/ЕС, и решенията, взети от възлагащите органи и възложителите, може да бъдат ефективно и най-вече бързо преразглеждани на основание, че тези решения са нарушили националните правила за транспониране на правото на Съюза. Отговорният за прегледа орган може да бъде съдебен или извънсъдебен. Извънсъдебните органи обикновено могат да бъдат независими административни органи. В този случай в директивите относно средствата за правна защита са предвидени допълнителни процедурни изисквания, както и възможността за допълнително съдебно преразглеждане.

Графика 59: По какъв начин дружествата възприемат независимостта на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки (*) (източник: Евробарометър ⁽¹³³⁾ — отляво надясно, светли цветове: 2025 г., в тъмни цветове: 2026 г.)

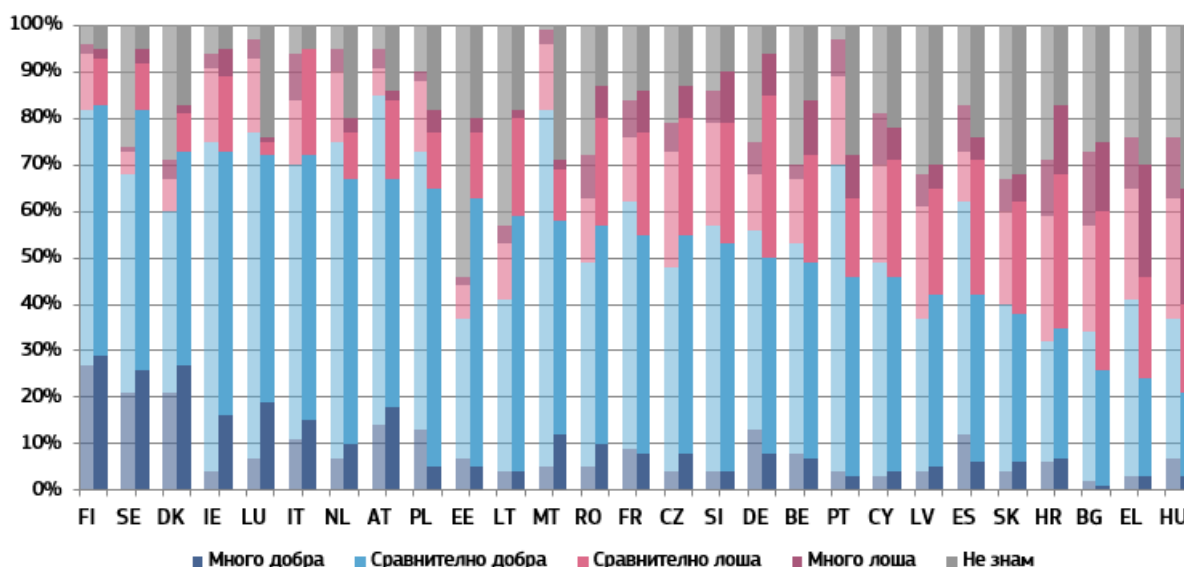

¹³³ Проучване „Евробарометър“ FL582, проведено между 23 април и 8 май 2026 г., отговори на въпроса: „От това, което Ви е известно, как бихте оценили органа за контрол на обществените поръчки, който разглежда обществени поръчки, по отношение на неговата независимост?“ Какво бихте казали: че е в много добро състояние, в относително добро състояние, в относително лошо състояние или в много

(*) Държавите членки са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в много добро или относително добро състояние (общо добро състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в относително лошо състояние или в много лошо състояние (общо лошо състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро и общо лошо състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в много добро състояние; ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро, общо лошо и много добро състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в много лошо състояние.

В графика 60 е представено как дружествата възприемат независимостта на националните органи за защита на конкуренцията. Тези органи са част от децентрализирана система, която се основава на споделената компетентност на Комисията и националните органи за защита на конкуренцията и националните съдилища на държавите членки за прилагане на антитръстовите правила на ЕС. Като такива, те са едни от ключовите органи за функционирането на вътрешния пазар.

Графика 60: Как дружествата възприемат независимостта на националните органи за защита на конкуренцията (*) (източник: Евробарометър⁽¹³⁴⁾) — отляво надясно в светли цветове: 2025 г., в тъмни цветове: 2026 г.)

(*) Държавите членки са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в много добро или относително добро състояние (общо добро състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в относително лошо състояние или в много лошо състояние (общо лошо състояние); ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро и общо лошо състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в много добро състояние; ако някои държави членки имат еднакъв процент на общо добро, общо лошо и много добро състояние, то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в много лошо състояние.

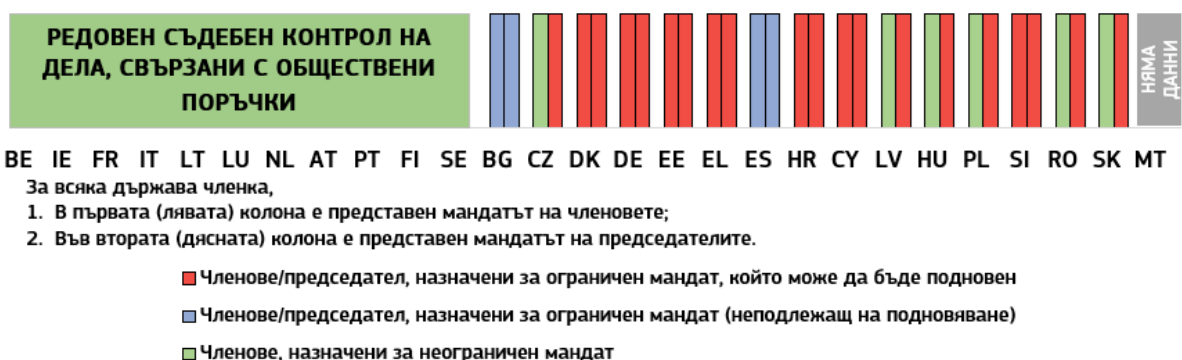
лошо състояние?“, вж.: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en#surveys.

¹³⁴ Проучване „Евробарометър“ FL582, проведено между 23 април и 8 май 2026 г., отговори на въпроса: „От това, което Ви е известно, как бихте оценили националния орган за защита на конкуренцията, който взема решения по въпроси, свързани с конкуренцията, по отношение на неговата независимост? Какво бихте казали: че е в много добро състояние, в относително добро състояние, в относително лошо състояние или в много лошо състояние?“, вж.: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/eu-justice-scoreboard_en#surveys.

то те са подредени по процента на анкетираните, заявили, че независимостта е в много лошо състояние.

На графика 61 е показан срокът на назначаване на членовете и председателите на първоинстанционните органи за контрол на възлагането на обществени поръчки, а именно дали те се назначават за неограничен срок или за ограничен срок, като в последния случай се посочва дали той подлежи на подновяване или не. В бележката под линия е посочена продължителността на мандата в години. В по-голямата част от държавите членки мандатът на членовете и председателите на органите за преразглеждане на първа инстанция е от 4 до 8 години и подлежи на подновяване.

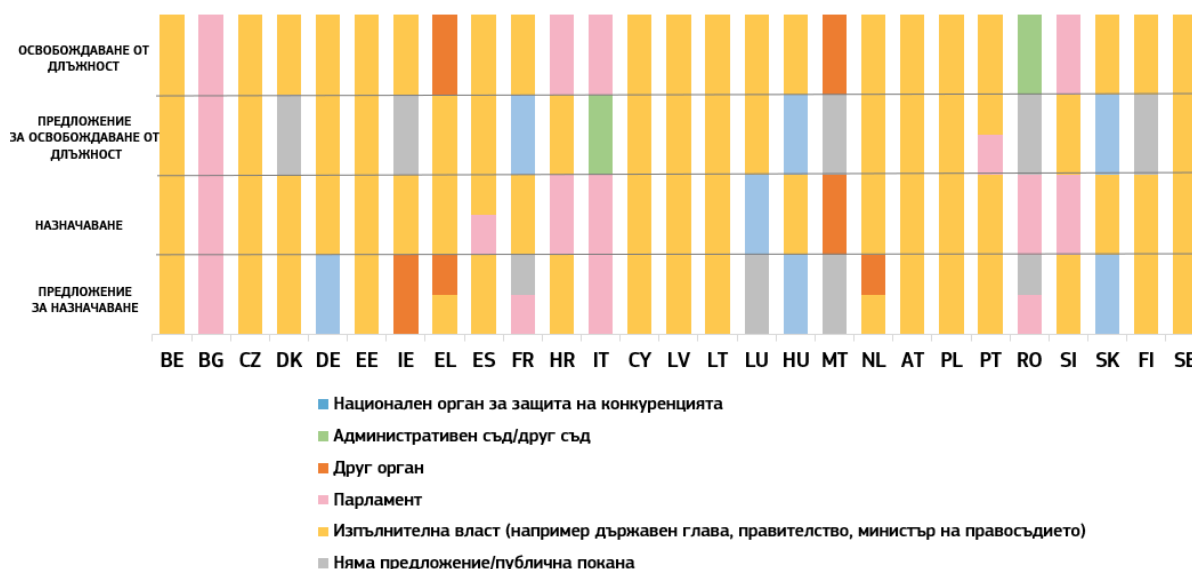
Графика 61: Първоинстанционни органи за контрол на обществените поръчки: срок на мандата на членовете и председателя (*) (източник: Европейската комисия и Мрежата на първоинстанционните органи за контрол на обществените поръчки)

(*) Диаграмата се отнася до органите, изброени на графика 61 в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2025 г. **BG**: членове и председател: седемгодишен мандат (не могат да бъдат преизбрани незабавно за нов мандат). С измененията от 2025 г. в Закона за защита на конкуренцията беше въведена специфична преходна разпоредба относно мандатите на членовете на Комисията за защита на конкуренцията. Съгласно тази разпоредба, след изтичане на мандата на настоящия състав на Комисията, при следващите избори трима от нейните членове ще бъдат избрани за срок от три години и шест месеца. След изтичане на този срок на тяхно място се избират нови членове в съответствие с установената процедура и за срока на мандата, предвиден в член 4, параграф 1 от Закона (седем години). С този регулаторен подход се цели поетапното въвеждане на обновяването на състава на Комисията чрез диференциране на продължителността на мандатите, като по този начин се гарантира институционална приемственост и стабилност в нейното функциониране. **CZ**: службата няма официално определени членове на първоинстанционния орган за контрол на обществените поръчки. На практика административните производства по обжалване на обществени поръчки се водят от отдели, ръководени от директори; общо има три такива отдела/директора. Тези директори се назначават/освобождават в съответствие със Закона за държавната служба. Същото се отнася и за членовете на отделите – длъжностни лица, които се назначават и освобождават в съответствие със Закона за държавната служба. Председателят (заместник-председателят на службата): шестгодишен мандат (неограничен брой мандати). Председателят на Службата за защита на конкуренцията действа като административен орган за обжалване от втора инстанция. **DK**: членове и председател: четиригодишен мандат (неограничен брой мандати). **DE**: членове и председател: петгодишен мандат (неограничен брой мандати). **EE**: членове и председател: петгодишен мандат (неограничен брой мандати). **EL**: членове и председател: петгодишен мандат (най-много два мандата). **ES**: членове и председател: шестгодишен мандат (без възможност за подновяване). **HR**: членове и председател: петгодишен мандат (могат да бъдат назначавани за два мандата). **CY**: членове и председател: петгодишен мандат (може да бъде подновен за един допълнителен мандат). **LV**: членове: неограничен срок; председател: петгодишен мандат (не повече от два последователни мандата). **HU**: членове: неограничен срок; председателят (председателят и заместник-председателят на Арбитражния съвет) е с петгодишен мандат (неограничен брой мандати). **PL**: членове: неограничен срок; председател: тригодишен мандат (неограничен брой мандати). **SI**: членове и председател: осемгодишен мандат (според закона броят на мандатите не е ограничен, макар че на практика никой от членовете не е бил назначен за повече от два мандата). **RO**: членове: неограничен срок; председател: тригодишен мандат (не повече от два мандата). **SK**: членове: неограничен срок; заместник-председател: петгодишен мандат (не повече от два последователни мандата); Прокуратурата няма официално определени членове на първоинстанционния орган за контрол на обществените поръчки. На практика административните производства по обжалване на обществени поръчки се провеждат от отдела за обжалване, ръководен от директор и заместник-председателя по стратегическата програма. Директорът на департамента, който извършва прегледа, се назначава/освобождава от длъжност в съответствие със Закона за държавната служба. Същото важи и за членовете на департамента за проверка – длъжностни лица, които се назначават и освобождават от длъжност в съответствие със Закона за държавната служба. Заместник-председателят по стратегическата програма се освобождава от длъжност от правителството по предложение на ръководителя на правителствената служба. Председателят на Службата за обществени поръчки действа като административен орган за обжалване от втора инстанция.

На графика 62 е представен актуализиран преглед на органите, участващи в процедурите за назначаване и освобождаване на членовете на органите за вземане на решения на националните органи за защита на конкуренцията, който беше представен за първи път в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2025 г.

Графика 62: Национални органи за защита на конкуренцията: назначаване и освобождаване от длъжност (*) (източник: Европейската комисия и мрежата на националните органи за защита на конкуренцията)

(*) **BE:** Министърът на икономиката предлага и назначава. Министърът назначава комисия по подбор на членовете. Министърът на икономиката предлага освобождаването от длъжност, а държавният глава (кралят) освобождава. **CZ:** Графиката отразява ситуацията с председателя на службата. Правителството предлага председателя на службата, а президентът на републиката го назначава. Правителството предлага освобождаването от длъжност, президентът на републиката освобождава. Председателят на службата има трима заместник-председатели, които се назначават и освобождават от председателя по негова собствена инициатива. **DK:** Министерството на промишлеността, бизнеса и финансовите въпроси предлага, а правителството назначава. Не е налице орган, който да предлага освобождаване от длъжност. Правителството освобождава. **DE:** Органите за вземане на решения на *Bundeskartellamt* са отделите за вземане на решения. Решенията на отделите за вземане на решения се вземат от членовете на отдела (председателят и двама асоциирани членове). Те са държавни служители, назначени пожизнено, и трябва да са квалифицирани да служат като съдии или висши държавни служители. Органът е този, който предлага лицата, разглеждащи случая, да станат членове на отдела, като те се назначават от Федералното министерство на икономиката и енергетиката. Липсва разпоредба, която изрично да позволява отстраняването от длъжност на член на отдел за вземане на решения. Освобождаването от длъжност, за което Федералното министерство на икономиката и енергетиката е издало заповед, може да се извърши единствено при спазване на общите разпоредби относно държавната служба. Органът може да премести членове на отдела в друг отдел в рамките на органа. **IE:** Службата за обществени назначения предлага, а министърът на предприемачеството, търговията и трудова заетост назначава председателя и от двама до четирима комисари. Министърът на предприемачеството, търговията и трудова заетост освобождава председателя и от двама до четирима комисари. **EE:** Генералният директор на Естонския орган за защита на конкуренцията се назначава и освобождава от длъжност от министъра на правосъдието по предложение на главния секретар на Министерството на правосъдието. **EL:** Съветът на Гръцката комисия за защита на конкуренцията, органът на комисията за вземане на решения, се състои от 10 членове, включително председател, заместник-председател, шестима докладчици и двама редовни членове, както и техни заместници. Председателят и заместник-председателят на комисията се избират по предложение на министъра на развитието с решение на Министерския съвет, издадено след получаване на съгласието на парламентарната комисия по институции и прозрачност. Подборът на докладчиците, двамата редовни членове и резервните членове на комисията се извършва от министъра на развитието, след получаване на съгласието на парламентарната комисия по институции и прозрачност, въз основа на списък с кандидати, изготвен от комисията по подбор след открит конкурс. Редовните и резервните членове на Комисията за защита на конкуренцията, както и докладчиците, се назначават с решение на министъра на развитието и инвестициите. Петчленната комисия по подбор се състои от: i) председателя или заместник-председателя на Държавния съвет или от председателя или заместник-председателя на Държавния правен консултант, като председател, ii) председателя или заместник-председателя на Висшия съвет за подбор на персонал (ASEP), iii) бивш председател или

заместник-председател на Комисията за защита на конкуренцията, назначен чрез жребий, iv) член на TSS HEI, специализиран в правото в областта на конкуренцията, номиниран от министъра на развитието и v) член на TSS HEI, специализиран в икономиката на конкуренцията, номиниран от министъра на развитието. **ES:** Министерството на икономиката и конкурентоспособността предлага 10-те членове на съвета на CNMC, включително неговия председател и заместник-председател, а правителството ги назначава. Парламентът може да наложи вето върху назначаването на предложените кандидати с абсолютно мнозинство (50 % + 1). Правителството предлага освобождаването от длъжност и освобождава членовете на съвета. **FR:** Президентът на републиката назначава и четиримата заместник-председатели на Съвета (постоянни членове), както и 12-те непостоянни членове и двамата специализирани членове, които заседават, когато НОК се произнася по въпроси, отнасящи се до регулираните юридически професии. Съветът на НОК предлага освобождаването от длъжност, а президентът на републиката освобождава члена на Съвета. **HR:** Правителството предлага, а парламентът назначава членовете на НОК. Правителството предлага освобождаването от длъжност, а парламентът освобождава членовете на НОК. **IT:** Председателите на Камарата на представителите и Сената назначават председателя и членовете на съвета на органа. Председателите на парламента вземат окончателното решение за освобождаване от длъжност, след като стане окончателно решението на съдията за прилагане на допълнителното наказание лишаване от право за заемане на публична длъжност. **CY:** Министърът на енергетиката, търговията и промишлеността предлага, а правителството (Министерският съвет) назначава. Правителството (Министерският съвет) предлага освобождаване и освобождава от длъжност. **LV:** Министерството на икономиката предлага председателя на Съвета по конкуренция и четирима членове на съвета, а Кабинетът на министрите ги назначава. Министерството на икономиката предлага освобождаването им от длъжност, а комисия, създадена от Министерския съвет, ги освобождава. **LT:** Министър-председателят предлага членовете на органа за вземане на решения на Литовския съвет по конкуренция, а президентът ги назначава. Министър-председателят предлага освобождаването от длъжност на членовете на органа за вземане на решения на Литовския съвет по конкуренция, а президентът ги освобождава. **LU:** Обявява се публична покана за кандидатстване, а председателят на Комисията по конкуренция назначава. Правителството предлага освобождаването от длъжност, а държавният глава (Великият херцог) освобождава. **HU:** Председателят на унгарския орган за защита на конкуренцията предлага, а президентът на Унгария назначава членовете на Съвета по конкуренцията, който действа като отделен форум за вземане на решения в рамките на унгарския орган за защита на конкуренцията. Председателят на унгарския орган за защита на конкуренцията предлага освобождаването от длъжност, а президентът на Унгария освобождава членовете на Съвета по конкуренцията. **MT:** Обявява се публична покана за кандидатстване. Управителният съвет на малтийския орган за защита на конкуренцията и потребителите назначава генералния директор на Службата за защита на конкуренцията (националният административен орган за защита на конкуренцията) след консултация с министъра, в чийто ресор попадат въпросите, свързани с конкуренцията. Управителният съвет на малтийския орган за защита на конкуренцията и потребителите освобождава генералния директор от длъжност. **NL:** Комисия за подбор, която се състои от член на управителния съвет на НОК (АСМ), директора на дирекцията по политики, отговаряща за НОК в министерството, директор на НОК, по искане „външен служител“ и консултант на висшата държавна служба на Нидерландия (ABD), предлага председателя и другите двама членове на управителния съвет на НОК на министъра на икономиката, който след това ги предлага по-нататък. Министерският съвет ги назначава. Министерството на икономиката предлага освобождаването от длъжност и освобождава членовете. **AT:** Правителството предлага генералния директор на Федералния орган за защита на конкуренцията, а президентът го назначава. Правителството предлага освобождаването на генералния директор на органа, а президентът го освобождава от длъжност. **PL:** Министър-председателят предлага и назначава членовете на НОК. Министър-председателят предлага освобождаването от длъжност и освобождава членовете на НОК. **PT:** Министерството на икономиката предлага членовете на органа за вземане на решения на НОК, парламентът дава мотивирано становище, а правителството ги назначава. Парламентът или Министерският съвет предлагат освобождаване, а Министерският съвет освобождава от длъжност. **RO:** Обявява се открита покана за кандидатстване за деветте членове на пленума на Съвета по конкуренцията. Постоянните бюра на Камарата на депутатите и Сената, както и правните и икономическите комисии на камарите предлагат кандидатите, а Камарата на депутатите и Сенатът избират и назначават членовете. Освобождаването от длъжност на членовете се извършва *de iure*, когато Върховният съд се произнесе по нарушение. **SI:** Правителството и Министерството на икономиката предлагат членовете на НОК, а парламентът ги избира. Правителството предлага освобождаването от длъжност, а парламентът ги освобождава. **SK:** Вземането на решения от Антимонополната служба се състои от две инстанции — Службата и Съветът на Антимонополната служба. На първата инстанция решението се взема от съответния

отдел на службата. На втората инстанция Съветът на Антимонополната служба на СР („Съветът“) разглежда жалбите и преразглежда решенията на службата. Графиката отразява ситуацията със Съвета на Антимонополната служба. Председателят на службата предлага членовете на Съвета на Антимонополната служба, който се състои от самия председател на Службата и шестима членове на Съвета. Назначават се от правителството. Председателят на службата предлага освобождаването от длъжност, а правителството освобождава. Председателят на Съвета се назначава и освобождава от длъжност от президента на републиката. **FI:** Министерството на икономиката и заетостта предлага генералния директор, както и ръководителя на отдел „Конкуренция“ на Органа за защита на конкуренцията и потребителите, а правителството ги назначава. Директорите се освобождават от длъжност от правителството. **SE:** Правителството предлага и назначава генералния директор на НОК. Правителството предлага освобождаването им от длъжност, а дисциплинарният съвет на правителството за висши длъжностни лица освобождава генералния директор.

Върховните одитни институции (ВОИ) са институции за публичен надзор, които одитират начина на използване на публичните средства. Тяхната основна задача е да проверяват дали публичните средства се изразходват икономично, ефикасно и ефективно в съответствие със съществуващите правила и разпоредби. Ефективният одит помага за изграждането на почтеност в публичните финанси и в борбата с корупцията. Той води до разкриване на случаи на незаконно използване на средства и на корупция и помага за подвеждането на извършителите под отговорност. ВОИ са също така част от националните принципи на взаимозависимост и взаимоограничаване при защитата на върховенството на закона. Сътрудничеството между ВОИ на ЕС и Европейската сметна палата (ЕСП) се осъществява главно в рамките на Комитета за контакти ⁽¹³⁵⁾.

Организацията на ВОИ е различна в рамките на ЕС, като не съществува единен модел за всички държави членки. ВОИ могат да се разделят на два вида: органи със съдебна власт ⁽¹³⁶⁾ и органи без съдебна власт. ВОИ или се ръководят от едно лице ⁽¹³⁷⁾, или се управляват от колективен орган ⁽¹³⁸⁾. ВОИ трябва да са оперативно независими и да имат финансова автономност. Неограниченият достъп до информация е основен стълб на ефективното функциониране на ВОИ. Международните стандарти показват, че ВОИ следва да разполагат с подходящи правомощия, за да получават своевременен, неограничен, пряк и безплатен достъп до всички необходими документи и информация за правилното изпълнение на своите законови задължения ⁽¹³⁹⁾.

На графики 63 и 64 се разглеждат различни аспекти на правомощията на ВОИ за получаване на необходимата информация за ефективното изпълнение на техния мандат. Графика 63 включва информацията относно достъпа на ВОИ по закон и на практика, докато на графика 64 са показани наличните мерки, когато ВОИ се сблъсква с пречки при достъпа до информация.

¹³⁵ Структурата на Комитета за контакти се състои от самия Комитет за контакти, съставен от ръководителите на ВОИ на ЕС и ЕСП, служителите за връзка, които осигуряват активна мрежа от професионални контакти в цяла Европа, както и работни групи, мрежи и целеви групи по конкретни теми на одита.

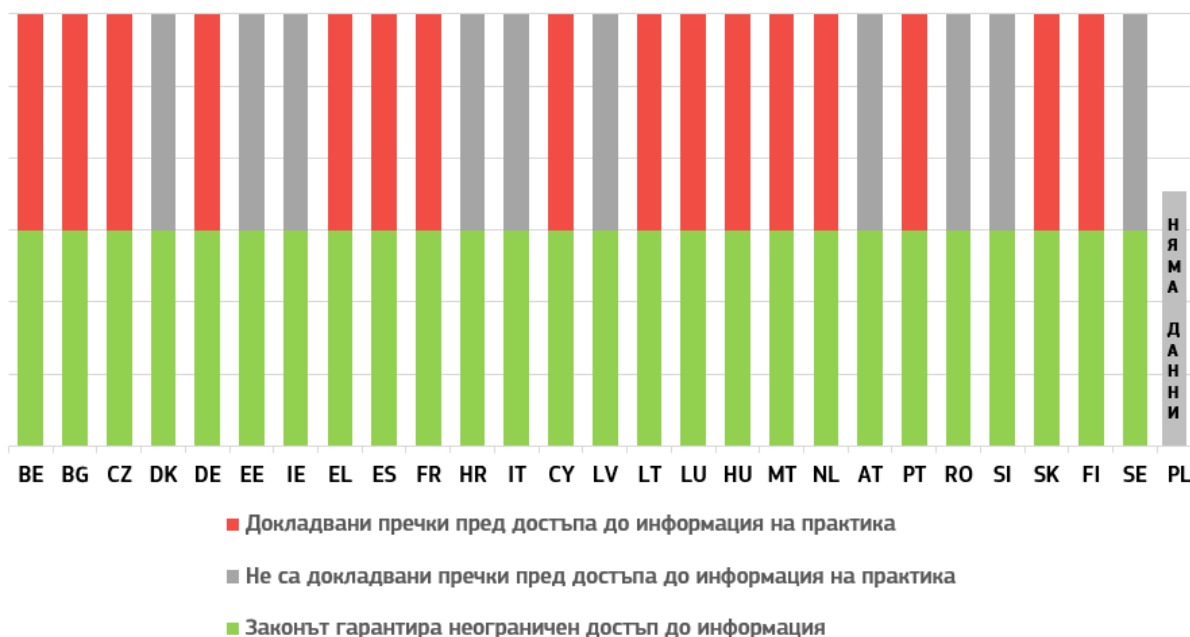
¹³⁶ BE, FR, EL, IT, PT, ES.

¹³⁷ AT, HR, CY, DK, EE, FI, HU, IRE, LT, MT, SK, SE.

¹³⁸ BE, BG, CZ, FR, DE, EL, LV, LU, NL, PL, PT, RO, SI, ES.

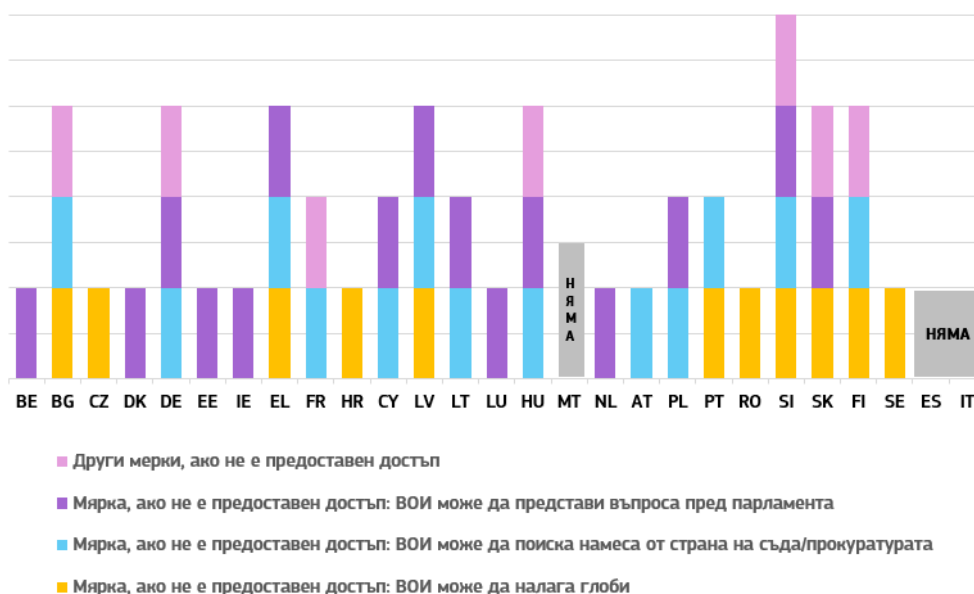
¹³⁹ ИНТОСАЙ (2019 г.), Декларация от Мексико относно независимостта на ВОИ, принцип 4.

Графика 63: Върховни одитни институции: достъп до информация в правото и практиката (*) (източник: Европейска комисия с Комитета за контакт по въпросите на Върховните одитни институции)

(*) По отношение на ограниченията: **PL**: достъпът до информация, определена като привилегирована от закона, е изключен или ограничен; **CY, CZ, NL**: ограничения, произтичащи от ограничения/липса на яснота относно мандата на БОИ; **EL, FI**: ограничения поради технически затруднения; **BG, CZ, EL**: пречки/забавяния поради административни практики; **CY, NL, PL**: БОИ съобщават за пречки, дължащи се на административната практика; **CY, EL, ES, NL, FI**: пречки при одитирането на централни банки и финансови институции; **BE, IT, LT, NL, EL, AT, CY, DE, EE, ES, FI, FR, HU, MT, PL, PT, SK**: одитираните субекти се позовават на правилата относно защитата на личните данни и/или поверителния характер, за да оспорят достъпа. **MT**: няма право на достъп до информация от частни дружества.

Графика 64: Върховни одитни институции: мерки в случай че не е предоставен достъп до информация (*) (източник: Европейска комисия с Комитета за контакт по въпросите на Върховните одитни институции)

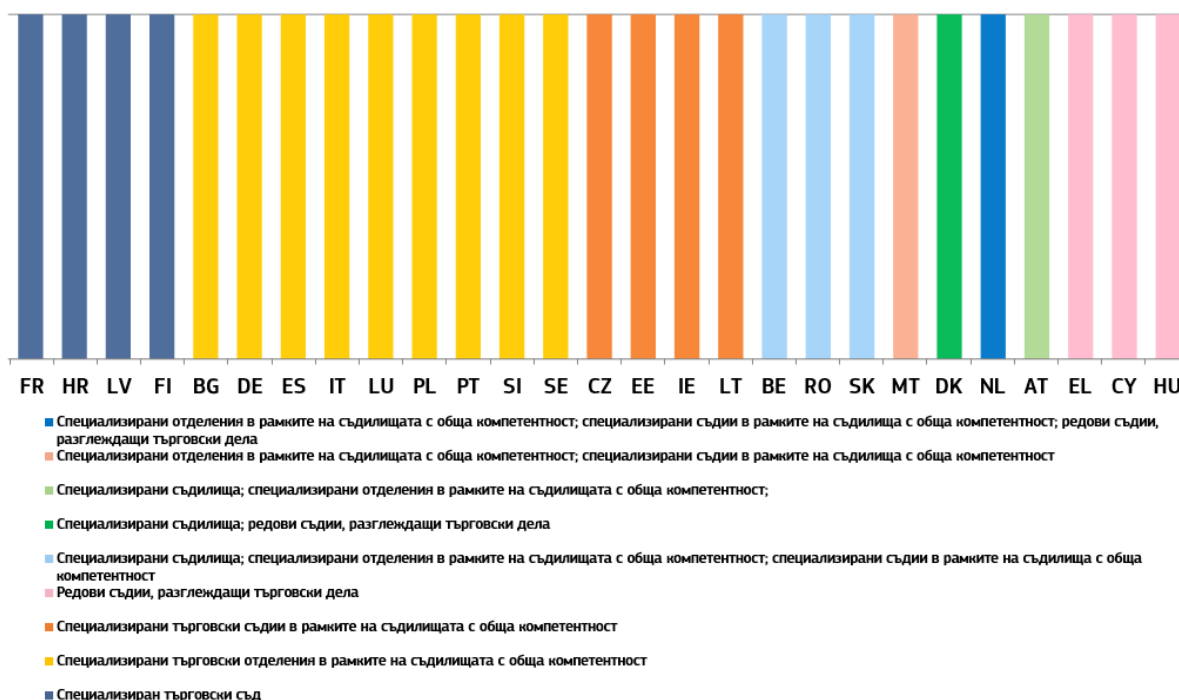

(*) Сезиране на съдебните органи: **AT, CY**: сезиране на Конституционния съд; предложение/искане за образуване на съдебното производство (наказателно): Други мерки: **BG, FI, FR, SI, SK**: публично оповестяване на незаконосъобразно неопазване на съдействие; **HU**: други мерки включват искане за спиране на публичното финансиране, безвъзмездните средства или правото на получаване на дарения в размер на 1 % от данъка върху доходите на физическите лица; **DE**: издаване на официална заповед за одит. **SI**: като други мерки **ВОИ** може да изиска от компетентния орган да предприеме действия; искане за освобождаване от длъжност на лице в отговорния орган в случай на тежко нарушение; наказателни обвинения и предложения във връзка с извършването на престъпления; процедура след извършване на одит.

2.4.3. Специализирани юрисдикции от значение за функционирането на вътрешния пазар

На графика 65 са представени юрисдикциите, отговарящи за търговските дела. Специализацията на съдилищата по търговски дела повишава ефикасността, качеството и предвидимостта на правосъдните системи в целия Европейски съюз. Като предоставят на съдиите експертен опит в сложни производства, свързани със стопанската дейност, и в трансгранични спорове, специализираните търговски съдилища спомагат за вземането на по-бързи, по-последователни и по-надеждни решения. С това се намалява несигурността за дружествата, осъществяващи дейност в рамките на единния пазар, подобрява се прилагането на договорите и се насърчава доверието на инвеститорите. По този начин със специализацията не само се повишава съдебната ефективност и справедливост на национално равнище, но и се допринася за по-интегрирана и конкурентоспособна европейска икономика.

Графика 65: Юрисдикции, отговорни за търговски дела (*) (източник: Европейска комисия)

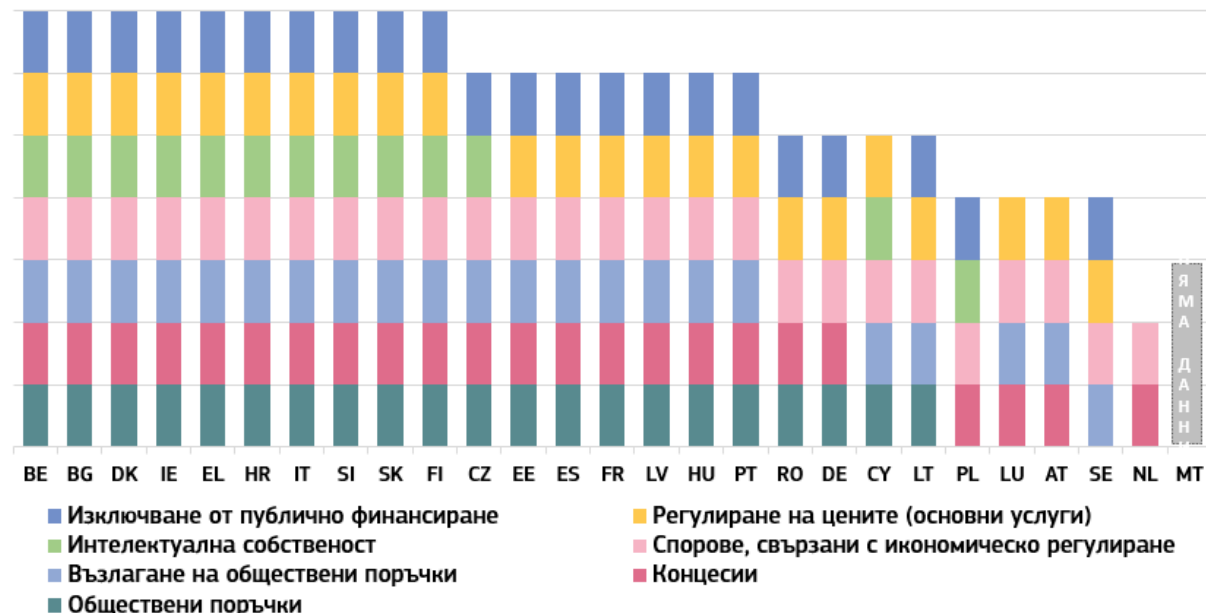

(*) **BE:** търговските дела се разглеждат от Специализиран търговски съд, както и от специализирани търговски съдии и състави в рамките на съдилищата с обща компетентност. Специализираният търговски съд разглежда спорове между дружества, независимо от стойността на иска. Търговските дела с участието на граждани се разглеждат от мирови съдия, съд от първа инстанция или граждански съд, ако стойността на иска надвишава 5 000 EUR. **RO:** търговските дела се разглеждат от Специализиран търговски съд, както и от специализирани търговски съдии и състави в рамките на съдилищата с обща компетентност. На равнището на трибуналите са налице специализирани отделения, които разглеждат търговски дела. При отсъствието на специализирани отделения са налице специализирани състави. Съществуват и три специализирани трибунала, а именно специализираните трибунали в Аргеш, Клуж и Муреш. **SK:** търговските дела се разглеждат от Специализиран търговски съд, както и от специализирани търговски съдии и състави в рамките на съдилищата с обща компетентност. Търговските дела за регион Братислава се разглеждат на първа инстанция от общински съд Братислава III. В други региони има обикновени първоинстанционни съдилища, в които търговските съдии разглеждат търговски дела. При поискване може да се създаде състав по търговско право в рамките на окръжен съд. Единственото изключение е общинският съд в Кошице, където по подразбиране е създаден състав по търговско право. На равнището на Върховния съд има четири отделения, сред които е и търговско отделение. **MT:** Търговските дела се разглеждат от специализирани търговски съдии и състави в съдилищата с обща компетентност. Жалбите срещу Търговския съд се разглеждат от Апелативния съд (висша юрисдикция). Понастоящем Търговският съд е отделение на Първа камера на Гражданския съд. В ход е законодателен процес, с който Търговският съд ще се утвърди като независим съд. **DK:** търговските дела се разглеждат от съдилищата с обща компетентност. При поискване, международните търговски дела се разглеждат от Датския морски и търговски съд. За тези видове дела страните могат да изберат и съдилища с обща компетентност. **NL:** търговските дела се разглеждат от специализирани търговски съдии и състави в съдилищата с обща компетентност. Търговските дела се разглеждат от граждански съдии, специализирани търговски съдии и районни съдии. Специализираната търговска колегия в Окръжния съд на Амстердам разглежда дела с искове за обезщетение на стойност над 25 000 EUR. **AT:** Търговските дела се разглеждат от Специализиран търговски съд, както и от специализирани търговски колегии в рамките на съдилищата с обща компетентност. Съгласно австрийското право търговските дела са гражданскопроцесуални дела. Те се разглеждат по правилата на гражданския процес, като се прилагат ограничен брой специални разпоредби. В съставите, които се произнасят по търговски дела на първа или втора инстанция, участва съдебен заседател, който представлява дружествата. Това не се отнася за делата пред Върховния съд. Виена има отделен районен съд по търговски дела и отделен търговски съд. Извън Виена, търговските отделения в рамките на районните и окръжните съдилища също разглеждат търговски

дела. Решенията на районния съд по търговски дела могат да се обжалват пред търговския съд. Извън Виена няма разпоредби, които да се отклоняват от общите разпоредби по отношение на обжалването. **СУ:** реформа на съдебната система през 2023 г. предвижда създаването на търговски съд със специална юрисдикция по търговски спорове с висока стойност от специализирани съдии. Този съд обаче все още не функционира.

На графика 66 е представена компетентността на върховните административни съдилища по дела, свързани със стопанска дейност, а на графика 67 — механизмите, с които те разполагат за ефективно разглеждане на такива дела. Върховните административни съдилища играят водеща роля на единния пазар, като осигуряват единно тълкуване и прилагане на правото на ЕС по административни въпроси като възлагането на обществени поръчки, държавна помощ, правилата в областта на конкуренцията и спазването на нормативните изисквания, които оказват пряко влияние върху осъществяващите трансгранична дейност предприятия. Техният експертен опит гарантира правна сигурност и предвидимост, като намалява различията между държавите членки и насърчава взаимното доверие, което е от съществено значение за безпроблемната икономическа интеграция. Демонстрирането на тяхната компетентност по дела, свързани със стопанската дейност, е от решаващо значение за изтъкване на ролята, която тези съдилища играят за гарантиране на еднакви условия на конкуренция, подобряване на принудителното изпълнение на договорите и поддържане на доверието на инвеститорите, като по този начин се укрепва цялостната стопанска среда и устойчивостта на единния пазар.

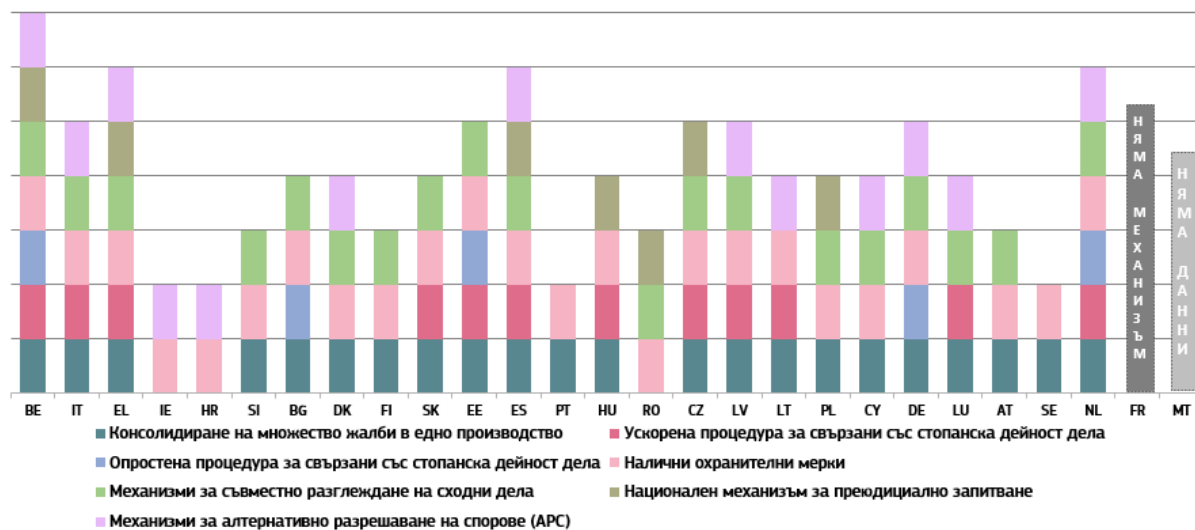
Графика 66: Върховни административни съдилища: юрисдикция по дела, свързани със стопанска дейност (*) (източник: Европейската комисия и АСА-Europe)

(*) **BE, EE, BG, LU, PL:** Административните съдилища са компетентни да се произнасят по спорове относно законосъобразността на възлагането на концесии, но не и по спорове относно тяхното изпълнение. **IT:** Административните съдилища не са компетентни по спорове, свързани с актове и мерки за обезщетения, авторски и лицензионни възнаграждения или други финансови плащания или такси, нито по въпроси, които са от компетентността на съдилищата по обществени води или Висшия съд по обществени води, нито по спорове в областта на обществените услуги, свързани с концесии за обществени услуги, които включват обезщетения, авторски възнаграждения и други такси, нито по отношение на мерки, приети от публичната администрация или оператора на обществена услуга в

административна процедура, нито по отношение на възлагането на обществена услуга и надзора и контрола на оператора, нито по отношение на надзора на кредитния, застрахователния пазар и пазара на ценни книжа, фармацевтичните услуги, транспорта, телекомуникациите и обществените услуги. **NL:** Отделът по административни спорове към Държавния съвет е компетентен да се произнася по спорове, свързани с лицензи за добив (преди концесии) съгласно Закона за минното дело. **CZ:** работата на административния съд не включва преглед на предоставянето на концесии или вземане на решения за санкции за лошо изпълнение, а по-скоро дали дейността на административен орган е могла да наруши публични субективни права. **HU:** за да бъде от компетентността на административните съдилища, концесионният договор трябва да бъде класифициран като административен договор.

Графика 67: Върховни административни съдилища: механизми за подобряване на ефикасността при свързани със стопанска дейност дела (*) (източник: Европейската комисия и ACA-Europe)

(*) В PT, NL, LV, SI, HU, IE, SE, FI са налице следните временни мерки: спиране на прилагането на нормативен акт или закон, спиране на прилагането на административен акт, налагане на задължения и предоставяне на права.

2.4.4. Предотвратяване на корупцията: прозрачност при лобиране

Комисията извършва мониторинг на националните уредби за борба с корупцията чрез ежегодния доклад относно върховенството на закона, а също така в контекста на европейския семестър и ПБУ, както и, ако е уместно, като част от оценката съгласно Регламента относно обвързаността с условия.¹⁴⁰

В новата Директива относно борбата с корупцията, приета през април 2026 г. от Европейския парламент и Съвета (вж. раздел 2.1.4 по-горе) се посочва значението на предотвратяването на корупцията с цел насърчаване на култура на почтеност, и включва някои разпоредби, насочени към укрепване на мерките за почтеност.

В миналото в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието са разглеждани различни теми, свързани с предотвратяването на корупцията. През 2024 г. при събирането на данни беше поставен акцент върху задължението на определени длъжностни лица да оповестяват активите си, тъй като декларацията за имущественото състояние се признава за важен инструмент за осигуряване на прозрачност и предотвратяване на корупцията.

Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. се основава на данните от информационното табло от 2024 г. и дава представа за прозрачността на лобирането в държавите членки — по-специално функциите на техните регистри за прозрачност. Представителството на интереси, с което се цели законно оказване на въздействие върху вземането на обществени решения, но не води до неправомерна размяна на предимство, е напълно легитимна политическа дейност. Подобни форми на представителство на интереси следва обаче да се осъществяват в регулирана среда, именно за да се избегнат ситуации, при които липсата на прозрачност може да позволи подобни контакти да се превърнат във входни точки за корупция. Тази тема се разглежда

¹⁴⁰ Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2092 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2020 г. относно общ режим на обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза (ОВ L 433I, 22.12.2020 г.).

и в стълба за борба с корупцията в годишния доклад на Европейската комисия относно върховенството на закона. През декември 2023 г. Комисията прие предложение за Директива относно представителството на интереси, извършвано от името на трети държави ⁽¹⁴¹⁾. Освен това ПВУ на няколко държави членки включват мерки, свързани с националните рамки относно лобирането ⁽¹⁴²⁾.

На графиките е показано дали съществува регистър за прозрачност относно лобирането, включително кой е задължен да се регистрира (графика 68), както и личния обхват (графика 69) на регистрите за прозрачност.

Графика 68: Регистри за прозрачност относно лобирането (*) (източник: Европейската комисия и националните звена за контакт за борба с корупцията) ⁽¹⁴³⁾

(*) **BE:** На регионално равнище може да се прилагат различни правила. **ES:** на регионално и местно равнище се прилагат регионални разпоредби, като някои автономни области въвеждат регистри за прозрачност и задължения относно контактите с лобисти. **IT:** Някои министерства и правителствени отдели поддържат регистри на срещите (например регистърът на заинтересованите страни (регистър за прозрачност) на Министерството на предприемачеството и на продуктите „Произведено в Италия“). На поднационално равнище няколко региона са приели законодателство относно лобирането. Камарата на депутатите прие свой собствен регистър за прозрачност, а нейният [списък с регистрирани субекти](#) е свободно достъпен на уебсайта на институцията и се поддържа от службата на президентството. **LV:** с измененията в законите за прозрачността при лобирането се въвежда преходен период (2025—2028). От 1 септември 2028 г. ще стартира задължителна система за регистър на представителството и декларирането на интереси, като данните ще бъдат публично достъпни. Доброволната регистрация е възможна чрез регистъра на предприятията ([Латвийски портал за отворени данни](#)). **HU:** С Правителствен указ № 50/2013 (II. 25.) относно системата за управление на професионалната почтеност в органите на публичната администрация и приемането на заинтересованите страни се урежда управлението на рисковете, свързани с професионалната почтеност и корупцията, за органите на държавната администрация и техните служители под ръководството или надзора на правителството и членовете на правителството. Правителствено решение 1025/2024 (II. 14.) относно приемането на средносрочната национална стратегия за борба с корупцията за периода 2024—2025 г. и свързания с нея план за действие, постави няколко задачи във връзка с регулирането на лобирането. Правителството покани съответните органи а) да изготвят етични кодекси; и б) да предоставят обучение относно информираността по въпросите на професионалната почтеност, като се вземе предвид съдържанието на етичните кодекси, създадени

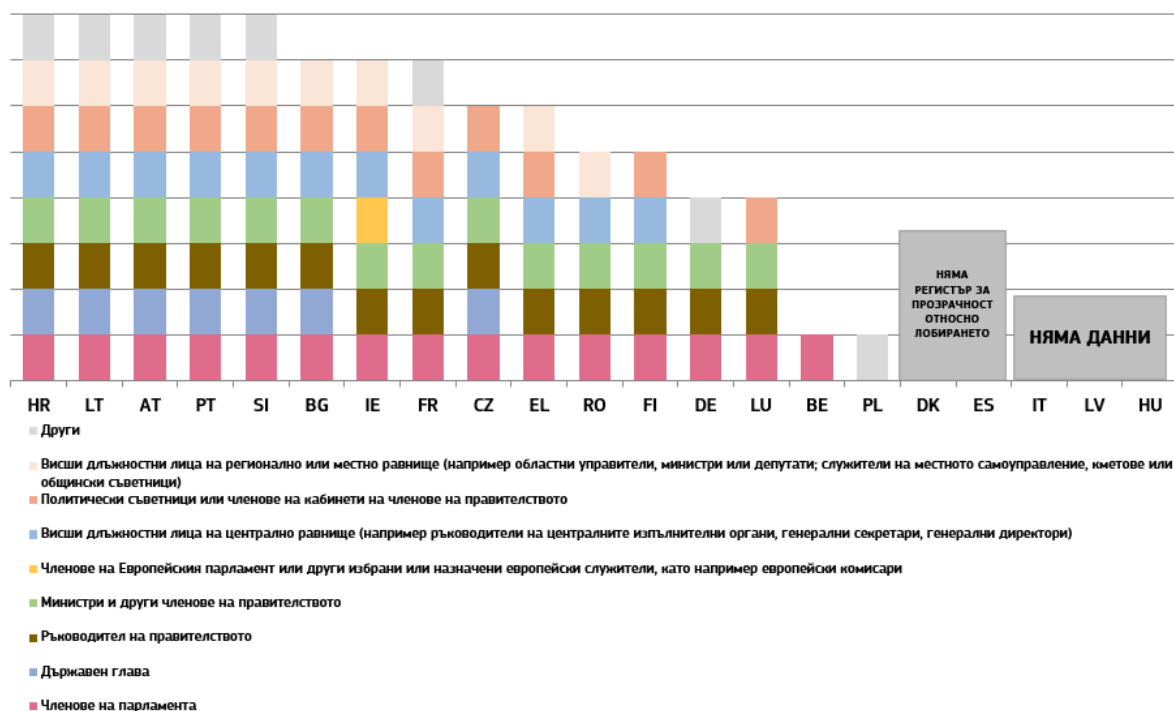
¹⁴¹ Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за установяване на хармонизирани изисквания във вътрешния пазар относно прозрачността на представителството на интереси, извършвано от името на трети държави, и за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937, COM(2023) 637 final.

¹⁴² Ключовите констатации в Информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. не предопределят оценката на изпълнението на мярка в ПВУ, ако е приложимо.

¹⁴³ Данните са събрани посредством въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с националните звена за контакт в борбата с корупцията, и са актуализирани през пролетта на 2026 г.

съгласно точка а). Правителството прикани Министерството на правосъдието да гарантира, че новият закон относно лобирането е изготвен, като са взети предвид международните препоръки. Правителството възлага на министъра на държавната администрация и регионалното развитие да изготви, с участието на съответните членове на правителството, методическо ръководство относно взаимодействията на органите на местното самоуправление с лобистите с цел установяване и насърчаване на най-добри практики. **NL:** не съществува такъв регистър, но са въведени други инструменти за насърчаване на професионалната почтеност и прозрачност, включително публикуването на дневния ред на министрите и параграфи относно лобирането в законодателните процеси. Извършена е оценка на тези инструменти. В коалиционното си споразумение правителството е посочило, че възнамерява да въведе регистър на лобистите, който е работещ и практичен както за държавни служители, така и за лобисти. В момента правителството работи по предложение за прилагането му. **PL:** за целите на тази диаграма е налице регистър за прозрачност, въпреки че националните правила са по-ограничени на практика. Съгласно Закона относно лобирането в процеса на законотворчество Министерството на вътрешните работи и администрацията поддържа регистър на субектите, извършващи професионални лобистки дейности, който е публичен. Всяка държавна институция определя подробен ред на поведение на служителите при работа със субекти, извършващи професионални лобистки дейности, или осъществяващи дейности, които попадат в обхвата на такива дейности, без вписване в регистъра на субектите, извършващи професионални лобистки дейности, състоящи се в представяне на интересите на лица или субекти, за които те действат, включително начина на документиране на осъществените контакти. Всяка държавна институция е длъжна ежегодно да изготвя публична информация за дейностите, включващи тези органи през предходната година, и за субектите, занимаващи се с професионално лобиране. Информацията трябва да бъде незабавно публикувана в публичния информационен бюлетин. **RO:** доброволна регистрация в RUTI за лица, вземащи решение и за лобисти. За някои длъжностни лица е задължително да се регистрират в RUTI и да оповестяват провежданите срещи (имена, дата/местоположение, цел и обсъждани теми). Членовете на парламента (депутати/сенатори) трябва да се регистрират и да се срещат само с регистрирани трети страни във връзка със законодателното лобиране съгласно Закон 197/2025. Трети страни, които взаимодействат с членове на парламента, трябва да се регистрират в RUTI (годишни актуализации). **SE:** Не съществуват регистри на лобистите, но принципът за публичен достъп до официални документи се прилага по отношение на цялата дейност на правителството. Всеки документ, свързан с лобистките дейности (като покани и друга кореспонденция, регистри за посетители и др.), по правило е публичен и може да бъде оповестен на обществеността при поискване, освен ако не се прилага специфична разпоредба за секретност, която налага поверителен характер на информацията в документа. Основанията за секретност са строго регламентирани.

Графика 69: Регистри за прозрачност относно лобирането: персонален обхват (*)
(източник: Европейската комисия и националните звена за контакт за борба с корупцията) ⁽¹⁴⁴⁾

(*) **BE:** На регионално равнище може да се прилагат различни правила. **DE:** Съществува регистър на лобистите, в който са длъжни да се впишат (само) лобистите. Лобистите включват, по принцип, всички физически и юридически лица, които представляват интереси редовно, постоянно, в рамките на стопанска дейност или срещу възнаграждение. Те са длъжни да се регистрират, когато редовно контактуват с членове на парламента и централното (федерално) правителство (ръководител на правителството, министри, висши държавни лица на централно равнище). Регистрираните страни трябва да предоставят обща информация относно предметите и целевите стойности на своето лобиране, но не и относно конкретни срещи. **EL:** Висши публични органи на регионално и местно равнище: а) областните управители и заместник областните управители и б) кметовете и заместник-кметовете. **ES:** На регионално и местно равнище се прилагат регионалните разпоредби. Някои автономни области установяват задължения за прозрачност по отношение на контактите на своите длъжностни лица с лобисти. **FR:** Разделът „други“ включва длъжностни лица от болничния обществен сектор, а именно директори на болнични центрове с бюджет над 200 милиона евро; както и някои длъжности, за които е необходимо решение на правителството (например посланици). **HR:** Лобист представлява всяко лице, избрано, назначено или наето като длъжностно лице, специален консултант или държавен служител, или по друг начин ангажирано в законодателни или изпълнителни органи, органи на държавната администрация, други държавни органи, органи на местното или регионалното самоуправление, включително техните административни структури, или в други юридически лица и органи, на които са възложени публични правомощия, което участва или отговаря за вземането на решения и е дало съгласие да общува с лобист. **LT:** лобисти са президентът на републиката, членовете на парламента, правителството, заместник-министрите, канцлерите на правителството, министерствата, ръководителите на парламентарно представените политически партии, кметовете, членовете на общинските съвети, директорите на общинските администрации и техните заместници, други държавни служители, държавни длъжностни лица и други лица, които по установения с нормативни актове ред участват в подготовката, разглеждането и приемането на проекти на нормативни актове. **LV:** Не е възможно да се предостави изчерпателна информация, тъй като поддържаният към момента списък на представители на интереси е доброволен и има временен характер. Следователно в списъка не са включени пълни данни относно представителите на интереси и тяхната дейност по представителство на интереси, като за невключването им не са предвидени санкции. **AT:** Всички

¹⁴⁴ Данните са събрани посредством въпросник, изготвен от Комисията в тясно сътрудничество с националните звена за контакт в борбата с корупцията, и са актуализирани през пролетта на 2026 г.

длъжностни лица и служители могат да бъдат обект на лобиране, ако работят в законодателната или изпълнителната власт, или ако участват в търговски сделки на държавни субекти на федерално равнище, на равнището на отделните провинции или на общинско равнище. **PT:** Правната рамка включва също и Банката на Португалия, независимите административни органи и регулаторните органи (вж. колоната „Други“). **RO:** Регистрацията е доброволна за специализирани групи. Съгласно Закон № 49 от 14 април 2025 г. следните лица, вземащи решения, са длъжни да се впишат в регистър RUTI и да оповестяват срещите: членове на правителството; ръководителят на канцеларията на министър-председателя; генералният секретар и заместник-генералните секретари на правителството; Държавни секретари и заместник-секретари, както и техните еквиваленти в министерствата и други централни правителствени органи; държавни съветници в кабинета на министър-председателя. Лицата, вземащи решения, могат да изискват вписването в регистъра на трети страни в системата RUTI като условие за тяхното участие в официални срещи. Освен това високопоставени лица от автономни административни органи, префекти, заместник-префекти и представители на местните органи на публичната администрация могат да поискат регистрация на трети страни в RUTI и могат да изберат да публикуват официалните си срещи с такива организации. След 28 ноември 2025 г., съгласно нова правна рамка, депутатите и сенаторите са длъжни да се регистрират в RUTI и да провеждат срещи, свързани с оказване на влияние върху законодателни инициативи, изключително с трети страни, вписани в регистъра. Трети страни, които желаят да взаимодействат с членове на парламента, също трябва да се регистрират в RUTI. **SI:** Съгласно Закона за почтеността и предотвратяването на корупцията, лобистите са длъжностни лица и служители в държавните органи, Банката на Словения, органите и администрациите на местните общности, както и лица, упражняващи публична власт, които отговарят за вземане на решения или участват в обсъждането и приемането на нормативни актове, други общи документи и други решения. Политическите консултанти, които не са назначени/не заемат длъжност в държавен орган или не отговарят на други горепосочени критерии в определението, не попадат в категорията на лобистите. **FI:** В персоналният обхват на Регистъра за прозрачност попадат всички длъжностни лица, работещи в министерствата, а не само длъжностните лица на висши длъжности. **SE:** Няма регистър за прозрачност, но принципът на публичен достъп до официални документи обхваща всички официални документи. Документът е официален, ако се съхранява от публичен орган и съгласно конкретни правила се счита, че е получен или съставен от такъв орган. Понятието „публични органи“ се отнася до всички структури, които са част от централната държавна и местната администрация. Правителството, административните органи, съдилищата и общинските съвети са публичните органи. По този начин принципът на достъп до документи обхваща не само документите, които се съхраняват от висши длъжностни лица, но и от всички длъжностни лица.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В информационното табло на ЕС в областта на правосъдието за 2026 г. е представена по-задълбочена информация за ефективността на правосъдните системи в държавите членки. Показателите представят непрекъснатите усилия за подобряване на ефикасността, качеството и независимостта на правосъдните системи. Освен това те показват някои структурни аспекти на други публични органи, на които е възложена задачата да прилагат правото на Съюза. Информацията, съдържаща се в информационното табло на ЕС в областта на правосъдието, допринася за мониторинга, осъществяван като част от годишния цикъл относно върховенството на закона, и се включва в годишния доклад на Комисията относно върховенството на закона.